

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

E. x. A.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933:35
JUSTITIEDEPARTEMENTET

LAGBEREDNINGENS FÖRSLAG ANGÅENDE VISSA
INTERNATIONELLA RÄTTSFÖRHÅLLANDEN

V.

F Ö R S L A G

TILL

K O N V E N T I O N

MELLAN

SVERIGE, DANMARK, FINLAND, ISLAND
OCH NORGE OM ARV, TESTAMENTE
OCH BOUTREDNING
M. M.

DISTRIBUERAS AV
NORDISKA BOKHANDELN

Pris kr. 1:75

Statens offentliga utredningar 1933

Kronologisk förteckning

1. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående konkurs, m. m. Norstedt. 88 s. Ju.
2. Betänkande med förslag angående åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. Beckman. 245 s. Jo.
3. Skatteutjämningens beredningen 2. 1. De kommunala förvaltningsuppgifternas finansiering m. m. i vissa främmande länder. 2. Den nuvarande fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för de kommunala förvaltningsbestyren i Sverige. 3. De svenska kommunalförbunden. Norstedt. vj, 88 s. Fi.
4. Skatteutjämningens beredningen. 8. Principbetänkande med förslag till skatteutjämning åtgärder genom överflyttning till staten eller till större kommunala utdebiteringsområden av kostnader för kommunala förvaltningsuppgifter. Norstedt. (2), 344 s. Fi.
5. Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. Norstedt. 19 s. E.
6. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 11. Av J. C. W. Thyren. Lund, Berling. 297 s. Ju.
7. Betänkande med förslag angående varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. Idun. 99 s. K.
8. Betänkande beträffande vattenfallstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. Idun. 148 s. K.
9. Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. Idun. 24 s. K.
10. Förslag med betänkande rörande det akademiska befordringsväsendet och prokanslersinstitutionen. Norstedt. 210 s. E.
11. Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna fångar. Marcus. 168 s. Ju.
12. Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande angående produktions- och avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fisk. Beckman. 251 s. Jo.
13. Betänkande angående statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala-Gävle järnväg. Beckman. vj, 42 s. K.
14. Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadsstatistiken jämte vissa därmed förbundna bostadspolitiska frågor. Marcus. 111 s. Fi.
15. Utredning och förslag angående importmonopol på kaffe. Marcus. 60 s. Fi.
16. Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. Göteborg, Elander. 58 s. K.
17. Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. Marcus. 126 s. Jo.
18. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning. Marcus. 62 s. Jo.
19. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1933 års allmänna fastighetstaxering. Heggström. 66 s. Fi.
20. Utredning rörande kostnaderna för vissa genom statens arbetslöshetskommission utförda arbeten i jämförelse med kostnaderna för motsvarande i annan ordning utförda arbeten m. m. Norstedt. 50 s. S.
21. Utredning och förslag rörande grunder och förfaringsätt för dyrtorstrupperingsarbetet ävensom rörande i samband därmed stående frågor. Heggström. 165 s. Fi.
22. Förslag till lag om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller av annan rubning av själsverksamheten lidande personer. Marcus. 97 s. Ju.
23. Yttrande och förslag angående revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. Beckman. 95 s. S.
24. Betänkande angående gottgörelse åt statsverket och de sportberättigade i händelse av inteckningsförselernas avskaffande m. m. Marcus. 32 s. Ju.
25. Betänkande angående ordnandet av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit m. m. Marcus. 323 s. Fi.
26. Betänkande om förbättrad utbildning i stadsplanekonst jämte vad därmed äger sammanhang. Heggström. 62 s. E.
27. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående förbättrad deklarationskontroll och till förstärkt taxeringsorganisation m. m. Marcus. 287 s. Fi.
28. Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till byggnadsordningar m. m. Marcus. 7 s. K.
29. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 1. Konjunkturspridningen. Av D. Hammarskjöld. Norstedt. viij, 266 s. S.
30. Utredning och förslag rörande rätt för sparbankerna och postsparbanken att anlita ombud m. m. Marcus. 108 s. Fi.
31. Utredning angående ordningen för stadsdomartjänsternas tillsättande och om allmänna bestämmelser rörande rådhusrätternas rekrytering. Norstedt. 40 s. Ju.
32. Betänkande rörande ändrade grunder för utarrendering av kronojord. Idun. iv, 176 s. Jo.
33. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till åtgärder för att främja komplettering av ofullständiga jordbruk. Marcus. 57 s. Jo.
34. Betänkande med förslag rörande organisationen av högre lärarinneseminariet och därmed sammanhängande frågor. Heggström. 137 s. E.
35. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 5. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boudredning, m. m. Norstedt. 116 s. Ju.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933: 35.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

LAGBEREDNINGENS FÖRSLAG ANGÅENDE VISSA
INTERNATIONELLA RÄTTSFÖRHÅLLANDEN

V.

FÖRSLAG

TILL

K O N V E N T I O N

MELLAN

SVERIGE, DANMARK, FINLAND, ISLAND OCH NORGE

OM ARV, TESTAMENTE OCH BOUTREDNING.

M. M.

STOCKHOLM 1933

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

330687

TILL KONUNGEN.

Den 11 april 1930 har Kungl. Maj:t beslutit att hos den danska, finska, isländska och norska regeringen göra framställning om inledande av förhandlingar genom delegerade, för utrönande i vilken omfattning överenskommelse

lämpligen kunde träffas mellan de nordiska länderna angående de internationellt-privaträttsliga reglerna om behandling av dödsbon och om konkurs ävensom för upprättande av förslag till dylika överenskommelser.

Med anledning av denna framställning hava förhandlingar i omnämnda ämnen ägt rum i Oslo den 26 januari—7 februari 1931, i Stockholm den 31 augusti—12 september 1931, i Köpenhamn den 8—27 februari 1932, i Oslo den 17 oktober—8 november 1932 och i Stockholm den 4—15 september 1933.

På grund av Kungl. Maj:ts förordnande hava från svensk sida undertecknade deltagit i de under januari och februari 1931 förda förhandlingarna. Sedermera har Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 30 april 1931 förordnat, att förhandlingarna i fortsättningen skulle från svensk sida föras av lagberedningens ordförande och den ledamot i beredningen, som därtill erhållit Kungl. Maj:ts förordnande, varjämte undertecknad Ekeberg — vilken samtidigt entledigades från ordförandebefattningen i lagberedningen och därutinnan efterträddes av undertecknad Marks von Würtemberg — borde, där så påkallades, deltaga i förhandlingarna; och hava på grund härav undertecknade samtliga deltagit jämväl i de senare sammanträdena. De övriga ländernas delegerade hava varit, för Danmark professorerna vid Köpenhamns universitet V. Bentzon och H. Munch-Petersen, nationalbankdirektören F. Schröder och departementschefen i justitsministeriet A. Svendsen med expeditionssekretær i justitsministeriet J. Faurholt såsom sekreterare, för Finland ordföranden i finska lagberedningens första avdelning, förvaltningsrådet F. Grönvall, för Island kommitteret J. Krabbe samt för Norge höjesterettsdommer E. Alten och höfjellsdommer S. Grette.

I fråga om konkurs föreligger ett av de delegerade den 29 december 1932 avgivet förslag till konvention, ävensom till vissa med konventionen sammanhängande lagar, vilka förslag granskats av lagrådet.

Vad angår behandlingen av dödsbon hava de svenska delegerade med underdånig skrivelse den 3 april 1933, på grundvalen av dittills förda förhandlingar, framlagt provisoriska förslag till konvention i ämnet och till åtskilliga med konventionen sammanhängande lagar. Genom beslut den 7 i nyssnämnda månad har Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande över nämnda förslag skulle för det i § 87 regeringsformen omnämnda ändamålet inhämtas; och har sådant utlåtande avgivits den 12 juni 1933.

I samband med de under innevarande höst återupptagna förhandlingarna hava de provisoriska förslagen undergått jämkning i åtskilliga punkter, som varit föremål för lagrådets uttalanden. Med anledning av yrkanden från främmande delegationers sida hava därjämte, utan samband med lagrådets yttranden, gjorts vissa ändringar i förslagen; och äro härmed de delegerades förhandlingar att anse såsom avslutade.

Såsom resultat av förhandlingarna få de svenska delegerade härmed framlägga av motiv och bilagor åtföljda förslag till:

1) konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning jämte slutprotokoll;

2) lag om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.;

3) lag om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge;

4) lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

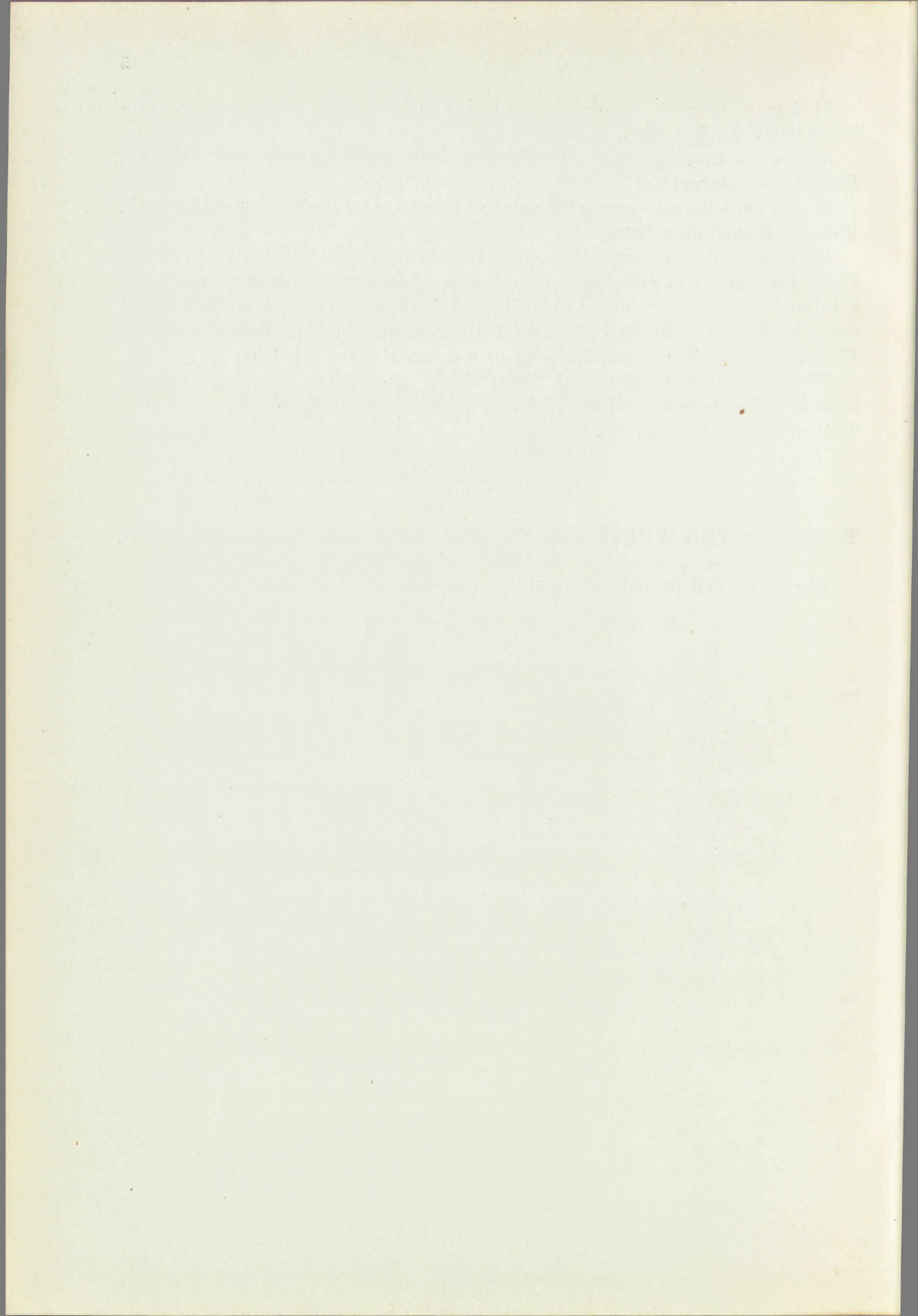
De delegerade anse sig böra omnämna, att de avvikelser från de provisoriska förslagen, som tillkommit oberoende av lagrådets erinringar, förekomma i följande delar av förslagen: a) artiklarna 4, 12 och 20 i konventionsförslaget samt b) 6, 13 och 21 §§ i förslaget till lag om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

Förslagen till konvention och författningar jämte motiv hava sammanförts i ett betänkande under rubriken Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden V.

Underdånigst

E. MARKS VON WÜRTEMBERG. BIRGER EKEBERG. ERIK LIND.

Stockholm den 31 oktober 1933.

FÖRSLAG

Svensk text.

Förslag
till
konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och
Norge om arv, testamente och boutredning.

I. Arv och testamente. Oskiftat bo.

Artikel 1.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i annan sådan stat, gälle i fråga om rätt till arv efter honom lagen i sistnämnda stat. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må sådant yrkande ej väckas.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas inom sex månader från dödsfallet eller, om arvskifte äger rum efter utgången av sagda tid, sist vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, må ej i något fall den som deltagit i skiftet väcka sådant yrkande.

Vad nu är sagt om rätt till arv skall äga tillämpning jämväl i avseende å efterlevande makes lagstadgade rätt att sitta i oskiftat bo, då bröstarvinge ej finnes, så ock å sådan rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap som enligt hemlandets lag tillkommer arvinge utöver hans arvslott.

Dansk text.

Norsk text.

Udkast

til

Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Arv og Dødsboskifte.

Utkast

til

konvensjon mellem Norge, Danmark, Finnland, Island og Sverige om arv og dødsboskifte.

I. Arv og uskiftet Bo.

Artikel 1.

Naar en Statsborger i en af de kontraherende Stater ved sin Død var bosat i en af de andre Stater, skal Retten til Arv ifølge Loven bestemmes efter Loven i den Stat, hvor han havde Bopæl. Havde den afdøde ikke de sidste fem Aar været bosat i denne Stat, skal dog Loven i den Stat, hvor han var Statsborger, komme til Anvendelse, saafremt nogen Arving eller Legatar, for hvem det har retlig Betydning, begærer det. Skulde Arven efter Statsborgerlandets Lov tilfalde Staten, kan saadan Begæring ikke fremsættes.

Begæring om Anvendelse af Statsborgerlandets Lov skal være fremsat inden seks Maaneder fra Dødsfaldet. Er Skifte ikke sluttet ved Udløbet af denne Frist, kan Begæring dog fremsættes indtil Skiftets Slutning. Efter at et Skifte er sluttet, kan den, der har deltaget i Skiftet, ikke fremsætte Begæring.

Bestemmelserne i denne Artikel om Retten til Arv finder ogsaa Anvendelse paa en efterlevende Ægtefælles lovbestemte Ret til at beholde Boet udelt i Tilfælde, hvor den afdøde ikke efterlod sig Livsarvinger, samt paa

I. Arv og uskiftet bo.

Artikkel 1.

Når en statsborger i en av de kontraherende stater ved sin død var bosatt i en av de andre stater, bedømmes retten til arv som ikke grunner sig på testament, efter loven i den stat hvor han var bosatt. Hadde den avdøde ikke de siste fem år vært bosatt i denne stat, skal dog loven i den stat hvor han var statsborger, få anvendelse safremt nogen arving eller legatar for hvem det har rettslig betydning, begjærer det. Skulde arven efter statsborgerlandets lov tilfalle staten, kan sådan begjæring ikke fremsættes.

Begjæring om anvendelse av statsborgerlandets lov må være fremsatt innen seks måneder fra dødsfallet eller, om skifte foregår efter utløpet av denne frist, før skiftets slutning. Efterat et skifte er sluttet, kan den som har deltatt i skiftet, ikke fremsætte begjæring.

Bestemmelsene i denne artikkel om retten til arv får også anvendelse på en gjenlevende ektefelles lovbestemte rett til å beholde boet udelt når den avdøde ikke hadde livsarvinger, og på sådan rett til underholdsbidrag av

Artikel 2.

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, skall den lagen vinna tillämpning, ändå att den döde var medborgare i annan fördragsslutande stat. Där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i förstnämnda stat, äge dock bröstarvinge att, genast eller vid en senare tidpunkt, påkalla bodelning,¹ såvitt dylik rätt enligt lagen i den dödes hemland tillkommer honom. Sådan rätt äge ej rum, när efterlevande maken vid äktenskaps ingående var medborgare i den stat, där den döde hade hemvist.

Skall, på grund av yrkande som i första stycket sägs, bodelning¹ äga rum efter svensk medborgare, äge efterlevande maken den rätt att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde som är stadgad i svensk lag.

Artikel 3.

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag ej tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, men förelåg sådan rätt enligt lagen i den dödes hemland, skall den lagen vinna tillämpning, där den döde ej sedan fem år hade hemvist i förstnämnda stat. Åliggande, som enligt hemlandets lag ankommer på arvsdomstol (*skifterett*) eller annan myndighet, skall härvid tillkomma allmän underrätt i den stat, där den döde hade hemvist, eller, såvitt angår tillsyn å boets förvaltning, god man som, där jämväl den efterlevande har hemvist i sagda stat, skall av rätten förordnas. Har bouppteckning ägt rum efter den döde, skall vad lagen i hans hemland må innehålla om bouppteckning ej vinna tillämpning.

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvittring.

Dansk text.

saadan Ret til Underholdsbidrag af et Dødsbos Midler, som efter Loven i den Stat, hvor den afdøde var Statsborger, tilkommer en Arving udover hans Arvelod.

Artikel 2.

Var den afdøde bosat i en Stat, hvor Loven giver en efterlevende Ægtefælle Ret til Hensiddende i uskiftet Bo med Livsarvinger, kommer denne Lov til Anvendelse, ogsaa naar den afdøde var Statsborger i en af de andre Stater. Havde han ikke været bosat i førstnævnte Stat de sidste fem Aar, kan dog en Livsarving straks eller senere kræve Skifte, hvis dette er hjemlet ved Loven i den Stat, hvor den afdøde var Statsborger. Denne Ret tilkommer ikke en Livsarving, hvis den efterlevende Ægtefælle, da Ægteskabet blev indgaaet, var Statsborger i den Stat, hvor den afdøde var bosat.

Naar der efter Begæring som nævnt i første Stykke skal foretages Skifte efter en svensk Statsborger, har den efterlevende Ægtefælle den Ret til ved Skiftet at udtage Midler til en vis Værdi, som er fastsat i svensk Lov.

Artikel 3.

Var den afdøde bosat i en Stat, hvor Loven ikke giver en efterlevende Ægtefælle Ret til Hensiddende i uskiftet Bo med Livsarvinger, skal Ægtefællen dog have den Ret til at hensesidde i uskiftet Bo, som maatte være hjemlet ved Loven i den Stat, hvor den afdøde var Statsborger, saafremt den afdøde ikke havde været bosat i førstnævnte Stat de sidste fem Aar. De Forretninger, som Statsborgerlan-

Norsk text.

et dødsbos midler som efter loven i den stat hvor den avdøde var statsborger, tilkommer en arving utover hans arvelodd.

Artikkel 2.

Var den avdøde bosatt i en stat hvor loven gir en gjenlevende ektefelle rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger, kommer denne lov til anvendelse ogsaa naar den avdøde var statsborger i en av de andre stater. Hadde han ikke vært bosatt i landet de siste fem år, kan dog en livsarving kreve skifte straks eller senere hvis dette er hjemlet ved loven i den stat hvor den avdøde var statsborger. Denne rett tilkommer ikke en livsarving safremt den gjenlevende ektefelle, da ekteskapet blev inngått, var statsborger i den stat hvor den avdøde var bosatt.

Når der efter begjæring som nevnt i første ledd foretas skifte efter en svensk statsborger, har den gjenlevende ektefelle den rett til ved skiftet å utta midler til en viss verdi som er fastsatt i svensk lov.

Artikkel 3.

Var den avdøde bosatt i en stat hvor loven ikke gir en gjenlevende ektefelle rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger, skal ektefellen dog ha den rett til å sitte i uskifte som måtte være hjemlet ved loven i den stat hvor den avdøde var statsborger, safremt den avdøde ikke hadde vært bosatt i landet de siste fem år. De gjøremål som statsborgerlandets lov legger til skifteretten eller annen offentlig myn-

Artikel 4.

Har i enlighet med dansk lag träffats bestämmelse om förordnande av tillsyningsman för änka som vill sitta i oskiftat bo (*tilsynsværge*), vare bestämmelsen gällande allenast där änkan vid mannens död hade hemvist i Danmark. Tager änkan sedermera hemvist i annan fördragsslutande stat, skall tillsyningsmannens befattning med boet upphöra.

Artikel 5.

Vad i artiklarna 2, 3 och 4 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling.

Artikel 6.

Den som enligt artikel 1, 2 eller 3 påkallar tillämpning av hemlandets lag skall, där det erfordras, visa, att förutsättningarna för sådan tillämpning äro för handen, så ock styrka innehållet av nämnda lag.

Dansk text.

dets Lov henlægger til Skifteretten eller anden offentlig Myndighed, udføres i saa Fald af den almindelige Underret i den Stat, hvor den afdøde var bosat. Er ogsaa den efterlevende Ægtefælle bosat der, og foreskriver Statsborgerlandets Lov Tilsyn med Forvaltningen af Boet, udøves Tilsynet af en dertil af Retten beskikket tilsynsførende (*god man*). Foreligger der en af Retten registreret Opgørelse over Boets Ejendele og Gæld (*bouppteckning*), kommer Bestemmelser i Statsborgerlandets Lov om Udfærdigelse af saadanne Opgørelser ikke til Anvendelse.

Artikel 4.

Er der i Medfør af dansk Lov truffet Bestemmelse om, at der skal beskikkes Tilsynsværge for Enke, som vil hensidde i uskiftet Bo, faar Bestemmelsen kun Virkning, saafremt Enken ved Mandens Død var bosat i Danmark. Bosætter hun sig senere i en af de andre Stater, bortfalder Tilsynsværgemaalet.

Artikel 5.

Bestemmelserne i Artiklerne 2, 3 og 4 om Adgangen til at hensidde i uskiftet Bo med Livsarvinger finder tilsvarende Anvendelse paa Adgangen til at hensidde i uskiftet Bo med Adoptivbarn eller dets Livsarvinger.

Artikel 6.

Den, som i Henhold til Artiklerne 1, 2 eller 3 begærer Statsborgerlandets Lov anvendt, skal om fornødent godtgøre, at de nævnte Betingelser foreligger, og fremlægge Oplysninger om Indholdet af Statsborgerlandets Lov.

Norsk text.

dighet, overtas i så fall av den almindelige underrett i den stat hvor den avdøde var bosatt. Er også den gjenvende ektefelle bosatt der, og statsborgerlandets lov foreskriver tilsyn med forvaltningen av boet, utøves tilsynet av en tilsynsmann (*god man*) som retten opnevner. Foreligger en av retten registrert opgave over boets eiendeler og gjeld (*bouppteckning*), kommer bestemmelser i statsborgerlandets lov om utferdigelse av sådanne opgaver ikke til anvendelse.

Artikkel 4.

Er der i henhold til dansk lov truffet bestemmelse om at tilsynsverge skal opnevnes for en enke som vil sitte i uskiftet bo, får bestemmelsen bare virkning såfremt enken ved mannens død var bosatt i Danmark. Bosetter hun sig senere i en av de andre stater, faller tilsynsvergemålet bort.

Artikkel 5.

Bestemmelsene i artiklene 2, 3 og 4 om rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger får tilsvarende anvendelse på retten til å sitte i uskiftet bo med adoptivbarn eller adoptivbarns livsarvinger.

Artikkel 6.

Den som efter artikkel 1, 2 eller 3 krever statsborgerlandets lov anvendt, skal, om det er nødvendig, godtgjøre at de fastsatte vilkår er tilstede, og fremlegge opplysninger om innholdet av statsborgerlandets lov.

Svensk text.

Artikel 7.

Vid bodelning¹ som i denna konvention avses skall, såvitt annat ej följer av artikel 2 andra stycket, iakttagas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

Artikel 8.

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall i avseende å formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat, där testamentet upprättades eller testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente vare gällande, om därvid förfarits enligt lagen i den av staterna, där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

Artikel 9.

Fråga om behörigheten att upprätta testamentet eller att återkalla detta skall bedömas enligt lagen i fördragsslutande stat, där testator hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs. Hade han ej då sedan minst fem år hemvist i den staten, vare testamentet eller återkallelsen gällande jämväl om han enligt hemlandets lag ägde vidtaga åtgärden.

Artikel 10.

Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbö-

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvitrning.

Dansk text.

Norsk text.

Artikel 7.

Ved Deling af Ægtefællers Bo efter den enes eller begges Død forholdes der, forsaavidt ikke andet følger af Artikel 2, 2. Stykke, efter de Regler, som i Artiklerne 3 og 6 i Konvention af 6. Februar 1931 er givet om Ægtefællers Formueforhold.

Artikkel 7.

Ved deling av ektefellers bo efter den ene eller begge ektefellers død skal, forsaavidt ikke annet følger av artikkel 2 annet ledd, iakttas hvad der i artiklene 3 og 6 i konvensjonen av 6 februar 1931 er bestemt om ektefellers formuesforhold.

Artikel 8.

Testamente, der er oprettet af en Arvelader, som ved sin Død var Statsborger i en af Staterne og bosat i en af dem, skal i Henseende til Formen anses for gyldigt, saafremt der ved Oprettelsen er gaaet frem efter Loven i den af Staterne, hvor Testamentet er oprettet, eller hvor Testator ved Oprettelsen var bosat eller var Statsborger. Tilbagekaldelse af et Testament skal anses for gyldig, naar Testator er gaaet frem efter Loven i den af Staterne, hvor han ved Tilbagekaldelsen var bosat eller var Statsborger.

Artikkel 8.

Testament efter en arvelater som ved sin død var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem, skal med hensyn til formen ansees for gyldig safremt der ved oprettelsen er gått frem efter loven i den av statene hvor testamentet er oprettet, eller hvor testator ved oprettelsen var bosatt eller var statsborger. Tilbakekallelse av et testament ansees for gyldig når testator har gått frem efter loven i den av statene hvor han ved tilbakekallelsen var bosatt eller var statsborger.

Artikel 9.

Den Alder og Myndighed, som kræves til Oprettelse eller Tilbagekaldelse af Testamentet, bedømmes efter Loven i den af Staterne, hvor Testator ved Oprettelsen eller Tilbagekaldelsen var bosat. Havde han da ikke de sidste fem Aar været bosat i denne Stat, er Testamentet eller Tilbagekaldelsen ogsaa gyldig, hvis Betingelserne ifølge Statsborgerlandets Lov var til Stede.

Artikkel 9.

Den alder og myndighet som kreves til oprettelse eller tilbakekallelse av testamentet, bedømmes efter loven i den av statene hvor testator ved oprettelsen eller tilbakekallelsen var bosatt. Hadde han da ikke vært bosatt i denne stat de siste fem år, er testamentet eller tilbakekallelsen ogsaa gyldig dersom betingelsene efter statsborgerlandets lov var tilstede.

Artikel 10.

Spøragsmaal om Testamentets eller Tilbagekaldelsens Ugyldighed paa

Artikkel 10.

Spørsmål om testamentets eller tilbakekallelsens ugyldighet på grunn

Svensk text.

lig påverkan skall bedömas enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs.

Artikel 11.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och klander av testamente.

Artikel 12.

Fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtaren eller gåva för dödsfalls skull varde, där arvlåtaren vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist då rättshandlingen företogs.

Detsamma gäller fråga huruvida egendom som arvinge bekommit av arvlåtaren under dennes livstid skall anses såsom förskott å arvet.

Artikel 13.

Där i fördragsslutande stat särskilda regler gälla angående viss arvinges rätt till fast egendom med tillbehör eller om arvlåtares befogenhet att genom testamente förordna om sådan egendom till förmån för viss arvinge, skola nämnda regler lända till efterrättelse beträffande egendom i den staten.

Dansk text.

Grund af Testators Sindstilstand eller paa Grund af Svik, Vildfarelse, Tvang eller anden utilbørlig Paavirkning bedømmes efter Loven i den af Staterne, hvor Testator var bosat, da Testamentet blev oprettet eller tilbagekaldt.

Artikel 11.

Bestemmelser i finsk eller svensk Lov om, at et Testamente efter Testators Død skal indleveres til Retten inden en vis Tid (*testamentsbevakning*), faar ogsaa Anvendelse paa et Testamente efter en Statsborger i en anden af Staterne, saafremt han ved Dødsfaldet var bosat i Finland eller Sverige. Det samme gælder Bestemmelser i finsk eller svensk Lov om, at en Arving, som vil angribe et Testaments Gyldighed, skal rejse Sag inden en vis Tid, efter at Testamentet er forkyndt for ham (*testamentsklander*).

Artikel 12.

Spørgsmaal om den bindende Virkning af Dødsgaver, Arvepagter og Arveafkald overfor Arveladeren skal, naar denne ved sin Død var Statsborger i en af Staterne, afgøres efter Loven i den af Staterne, hvor han var bosat, da Aftalen blev truffet.

Det samme gælder Spørgsmaal om, hvorvidt Midler, som en Arving har modtaget af Arveladeren, medens denne levede, skal anses som Forskud paa Arv.

Artikel 13.

De særlige Regler, som i nogen af Staterne gælder om en Arvings Ret til fast Ejendom med Tilbehør eller om en Arveladers Adgang til ved Testa-

Norsk text.

av testators sinnstilstand eller på grunn av svik, villfarelse, tvang eller annen utilbørlig påvirkning bedømmes efter loven i den av statene hvor testator var bosatt da testamentet blev oprettet eller tilbakekalt.

Artikkel 11.

Bestemmelser i finsk eller svensk lov om at et testament efter testators død skal innleveres til retten innen en viss tid (*testamentsbevakning*), får ogsaa anvendelse på testament efter en statsborger i en annen av statene safremt han ved dødsfallet var bosatt i Finnland eller Sverige. Det samme gjelder bestemmelser i finsk eller svensk lov om at en arving som vil angripe et testaments gyldighet, må reise sak innen en viss tid efterat testamentet er forkynt for ham (*testamentsklander*).

Artikkel 12.

Spørsmål om den bindende virkning av dødsgaver, arvepakter og arveavkall overfor arvelateren skal, når denne ved sin død var statsborger i en av statene, avgjøres efter loven i den av statene hvor han var bosatt da avtalen blev inngått.

Det samme gjelder spørsmål om midler som en arving har mottatt av arvelateren mens denne levet, skal anses som forskudd på arv.

Artikkel 13.

De særlige regler som i nogen av statene gjelder om en arvings rett til fast eiendom med tilbehør, eller om en arvelaters adgang til ved testament å

I fråga om rätt att genom testamente träffa fideikommissariskt förfogande angående fast egendom eller eljest till förmån för ofödda förordna om sådan egendom gälle ock lagen i fördragsslutande stat, där egendomen är belägen. Å rätt att sålunda förordna om lös egendom har denna konvention ej avseende.

Artikel 14.

Efterlämnar medborgare i fördragsslutande stat adoptivbarn, skall, där beslutet om adoptionen meddelats i sådan stat och innefattar förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, det förbehåll gälla i envar av staterna.

Artikel 15.

Fråga om förverkande av rätt att taga arv eller testamente eller om arvlösgörelse varde, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han vid sin död hade hemvist.

Artikel 16.

Om preskription av rätt att taga arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat gälle lagen i den av staterna, där han vid sin död hade hemvist.

Dansk text.

mente at raade over saadan Ejendom til Fordel for enkelte Arvinger, finder Anvendelse paa Ejendom i denne Stat.

Retten til ved Testamente at træffe fideikommisariske Bestemmelser vedrørende fast Ejendom eller andre Bestemmelser over saadan Ejendom til Fordel for ufødte bedømmes ligeledes efter Loven i den Stat, hvor Ejendommen ligger. Paa Retten til at træffe saadanne Bestemmelser angaaende andet end fast Ejendom kommer denne Konvention ikke til Anvendelse.

Norsk text.

råde over sådan eiendom til fordel for enkelte arvinger, får anvendelse på eiendom i denne stat.

Retten til gjennom testament å trefte fideikommisariske forføininger over fast eiendom eller andre forføininger over fast eiendom til fordel for ufødte bedømmes likeledes efter loven i den stat hvor eiendommen ligger. På retten til å trefte sådanne forføininger over annet enn fast eiendom kommer denne konvensjon ikke til anvendelse.

Artikel 14.

Efterlader en Statsborger i en af Staterne sig Adoptivbarn, og er Adoptionsbevillingen i en af disse Stater meddelt med Forbehold om Ret for Adoptanten til uafhængig af Adoptionen at raade over sine Efterladenskaber, skal dette Forbehold have Gyldighed ogsaa i de andre Stater.

Artikkel 14.

Er der adoptivbarn efter en statsborger i en av statene, og er adopsjonsbevillingen gitt i en av disse stater med forbehold om rett for adoptanten til uten hinder av adopsjonen å råde over sine efterlatenskaper, skal dette forbehold ha gyldighet også i de andre stater.

Artikel 15.

Spørgsmaal om Forbrydelse af Retten til Arv eller Legat og om Adgang til at gøre en Arving arveløs bedømmes, naar Arveladeren var Statsborger i en af Staterne, efter Loven i den af Staterne, hvor han ved sin Død var bosat.

Artikkel 15.

Spørsmål om forbrytelse av retten til arv eller legat og om adgangen til å gjøre en arving arveløs bedømmes, når arvelateren var statsborger i en av statene, efter loven i den av statene hvor han ved sin død var bosatt.

Artikel 16.

Om Forældelse af Retten til Arv eller Legat efter en Statsborger i en af Staterne gælder Loven i den af Staterne, hvor Arveladeren ved sin Død var bosat.

Artikkel 16.

Om foreldelse av retten til arv eller legat efter en statsborger i en av statene gjelder loven i den av statene hvor arvelateren ved sin død var bosatt.

II. Den dödes gäld.*Artikel 17.*

Fråga om arvinges eller testamentstagares ansvarighet för gäld efter medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente varde bedömd efter lagen i fördragsslutande stat, där han hade hemvist. Detsamma gäller ansvarighet för fullgörandet av underhållsplikt, som ålåg den döde emot barn utom äktenskap eller dess moder.

Artikel 18.

Proklama, som utfärdats under boutredning efter medborgare i fördragsslutande stat, vare, såframt fordringen var känd och borgenären hade hemvist i annan fördragsslutande stat, utan verkan, med mindre borgenären i tid erhållit särskilt meddelande om proklaman och dess verkan eller eljest därom ägt kännedom.

III. Boutredning, bodelning¹ och arvskifte.*Artikel 19.*

Boutredning, bodelning¹ och arvskifte efter medborgare i fördragsslutande stat, som vid sin död hade hemvist i sådan stat, skola äga rum i enlighet med lagen i den stat, där den döde hade hemvist, och, såvitt enligt nämnda lag domstol skall medverka, ankomma på domstol i den staten.

Där efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, suttit i oskiftat bo och boet skall delas, varde förfaret i enlighet med lagen i den stat, där han har eller vid sin död hade hemvist; och skall, såvitt enligt sagda lag åtgärd av domstol ifrågakommer, åtgärden ankomma på domstol i den staten.

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvitrning.

Dansk text.

Norsk text.

II. Arveladerens Gæld.*Artikel 17.*

Arvingers Ansvar for Gæld efter en Statsborger i en af Staterne eller for Opfyldelse af Legat eller testamentarisk Paalæg bedømmes efter Loven i den af Staterne, hvor Arveladeren ved sin Død var bosat. Det samme gælder Ansvaret for Opfyldelse af Underholdspligt, som paahvilede den afdøde overfor Barn udenfor Ægteskab eller et saadant Barns Moder.

Artikel 18.

Prækusivt Proklama, som er udstedt i Boet efter en Statsborger i en af Staterne, faar ikke Virkning med Hensyn til kendte Fordringer, naar Fordringshaveren er bosat i en af de andre Stater og ikke i Tide har faaet særskilt Meddelelse om Proklamaet og dets Virkning eller paa anden Maade er blevet bekendt dermed.

III. Skiftebehandling.*Artikel 19.*

Behandlingen af et Dødsbo og Skifte mellem den afdødes Arvinger og den efterlevende Ægtefælle skal, naar den afdøde var Statsborger i en af Staterne og var bosat i en af dem, foregaa efter Loven i den Stat, hvor han ved sin Død var bosat, og skal høre under Retterne i denne Stat, forsaavidt Loven henlægger Behandlingen til Retten.

Har en efterlevende Ægtefælle, som er Statsborger i en af Staterne, hendsiddet i uskiftet Bo, og skal Boet skiftes, foregaar Behandlingen efter Loven i den af Staterne, hvor den efterlevende Ægtefælle er eller ved sin

II. Arvelaterens gjeld.*Artikkel 17.*

Arvingers ansvar for gjeld efter en statsborger i en av statene og for opfyllelse av legat eller testamentarisk pålegg bedømmes efter loven i den av statene hvor arvelateren ved sin død var bosatt. Det samme gjelder ansvaret for opfyllelse av underholdsplikt som påhvilde den avdøde overfor barn født utenfor ekteskap eller et sådant barns mor.

Artikkel 18.

Prækusivt proklama som er utferdiget i boet efter en statsborger i en av statene, får ikke virkning for kjente fordringer, når fordringshaveren er bosatt i en av de andre stater og ikke i tide har fått særskilt underretning om proklamaet og dets virkning eller på annen måte har fått kjennskap til dette.

III. Skiftebehandling.*Artikkel 19.*

Behandlingen av et dødsbo og skifte mellom den avdødes arvinger og en gjenlevende ektefelle skal, når den avdøde var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem, foregå efter loven i den stat hvor han ved sin død var bosatt, og skal høre under domstolene i denne stat forsaavidt loven henlegger behandlingen til retten.

Har en gjenlevende ektefelle som er statsborger i en av statene, sittet i uskiftet bo, og boet skal skiftes, foregår behandlingen efter loven i den av statene hvor den gjenlevende er eller ved sin død var bosatt, og, i den ut-

Boutredning, bodelning¹ och arvskifte skola omfatta till boet hörande egendom jämväl i annan fördragsslutande stat.

Artikel 20.

Vid bodelning¹ som avses i artikel 19 skall i fråga om efterlevande makes rätt att, mot eller utan vederlag, uttaga viss egendom tillämpas den lag som i nämnda artikel stadgas. Detsamma gäller fråga huruvida maken äger kräva att vad som vid bodelningen² tillskiftas arvinge skall hos maken innestå och arvingen för sin fordran njuta panträtt; dock att panträtt i egendom som finnes i annan fördragsslutande stat ej må komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.

Artikel 21.

Twist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, eller om efterlevande makes rätt eller om fordran mot dödsboet skall upptagas av domstol i den stat, vars lag enligt artikel 19 skall gälla i fråga om dödsbobehandlingen.

Äro parterna därom ense, må tvisten upptagas i annan fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandling av arvsdomstol eller av testamentsexekutor eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman eller tvisten avser klander av bodelning¹ eller arvskifte i sådant bo eller av testamente efter någon som hade hemvist i Finland eller Sverige, eller av bodelning¹ eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvitrting.

² I Finlands svenskspråkiga text: avvitrtingen.

Dansk text.

Død var bosat, og i den Udstrækning, hvori Loven foreskriver det, under Medvirkning af denne Stats Retter.

Behandlingen af Boet skal ogsaa omfatte Formue, som findes i de andre Stater.

Artikel 20.

En efterlevende Ægtefælles Ret til paa Skifte at udtage visse Ejendele mod eller uden Vederlag bedømmes efter den Lov, som ifølge Artikel 19 er bestemmende for Behandlingen af Boet. Det samme gælder Ægtefællens Adgang til paa Skifte at opnaa Udsættelse med Udbetalingen af en Arvelod, mod at Arvingen faar Panteret for sin Fordring, dog saaledes at Panteret i Ejendele, som findes i de andre Stater, kun kan stiftes efter der gældende Regler.

Artikel 21.

Twistigheder om Retten til Arv eller Legat efter nogen, som var Statsborger i en af Staterne og var bosat i en af dem, om en efterlevende Ægtefælles Rettigheder og om Fordringer, som gøres gældende mod Dødsboet og ikke mod Arvingerne eller Ægtefællen personlig, hører under Retterne i den Stat, hvis Lov efter Artikel 19 er bestemmende for Behandlingen af Boet.

Er Parterne enige, kan Sagen dog anlægges i en anden af Staterne, medmindre Boet er under Behandling af Skifteretten, Testamentsseksekutor eller en af Retten beskikket *boutredningsman* eller *skiftesman*, eller Sagen angaar det i et saadant Bo foretagne Skifte. Sag om Gyldigheden af et Testamente, oprettet af nogen, som var bosat i Finland eller Sverige (*testamentsklander*), kan ikke

Norsk text.

strekning loven foreskriver det, under medvirkning av denne stats domstoler.

Behandlingen av boet skal ogsaa omfatte formue som finnes i de andre stater.

Artikkel 20.

En gjenlevende ektefelles rett til ved skifte å utta bestemte formuegjenstander mot eller uten vederlag bedømmes efter den lov som efter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet. Det samme gjelder ektefellens adgang til ved skifte å få utsettelse med å utbetale en arvelodd mot at arvingen får panterett for sin fordring, dog således at pante rett i formuegjenstander som finnes i de andre stater, bare kan stiftes efter de regler som der gjelder.

Artikkel 21.

Twist om retten til arv eller legat efter nogen som var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem, om en gjenlevende ektefelles rettigheter eller om en fordring som gjøres gjeldende mot dødsboet og ikke mot loddeierne personlig, hører under domstolene i den stat hvis lov efter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet.

Er partene enige, kan dog tvisten reises i en annen av statene medmindre boet er under behandling av skifterett, testamentsfullbyrder eller en av retten opnevnt *boutredningsman* eller *skiftesman*, eller tvisten gjelder angrep på skiftet i et sådant bo. Sak om gyldigheten av et testament efter en arvelater som var bosatt i Finnland eller Sverige (*testamentsklander*) kan ikke reises i de andre

Artikel 22.

Finnes i annan fördragsslutande stat än den, enligt vars lag boutredningen äger rum, egendom som till boet hör, skall domstol i den stat, där egendomen finnes, på begäran ombesörja egendomens upptecknande eller vidtagande av åtgärd för dess bevarande intill dess den kan omhändertagas av dödsboförvaltningen, eller för försäljning av egendom, som ej lämpligen kan bevaras. I övrigt vare myndighet i sistnämnda stat pliktig att på begäran lämna handräckning vid boutredningen i de fall, då sådan handräckning skall lämnas inom den staten.

Framställning som nu är sagd må göras omedelbart hos myndigheten. Skulle i något fall så erfordras, äge myndigheten äska förskjutande av kostnad för åtgärden. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

Har dödsfallet inträffat i annan stat än den där den döde hade hemvist, skall, oberoende av särskild framställning, där befintlig egendom omhändertagas och vårdas enligt ortens lag.

Artikel 23.

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för offentligt skifte i Danmark, Island eller Norge, skall vad där stadgas om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis njuta betalning ur dödsbo äga tillämpning jämväl å egendom i annan fördragsslutande stat. Vad nu är sagt gälle dock ej då fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.

Dansk text.

anlægges i de andre Stater. Det samme gælder Sag, hvorved et Skifte efter nogen, som var bosat i Finland, søges omstødt (*klander*).

Artikel 22.

Er der i en anden af Staterne end den, hvis Lov er bestemmende for Bobehandlingen, Ejendele, som tilhører Boet, skal Retterne i den Stat, hvor Ejendelene findes, paa Begæring sørge for disses Registrering og midlertidige Bevaring samt for Salg af Ejendele, som ikke hensigtsmæssig lader sig opbevare. Iøvrigt skal Myndighederne i sidstnævnte Stat paa Begæring yde Bistand ved Bobehandlingen i den Udstrækning, hvori det er hjemlet ved Loven i denne Stat.

Begæringen kan rettes umiddelbart til vedkommende Myndighed. Omkostningerne kan, om fornødent, forlanges udredede forskudsvis. Skriftstykker, som er affattet paa Finsk eller Islandsk, skal være ledsaget af bekræftet Oversættelse til Dansk, Norsk eller Svensk.

Har Dødsfaldet fundet Sted i en anden Stat end den, hvor den afdøde var bosat, skal der efterladte Ejendele ogsaa uden Begæring tages i Forvaring efter de paa Stedet gældende Forskrifter.

Artikel 23.

Er et Dødsbo, som omhandles i Artikel 19, under offentlig Skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, skal Lovbestemmelser, der indskrænker en Fordringshavers Adgang til Tvangsfuldbyrdelse overfor Boet, ogsaa anvendes med Hensyn til Ejendele, som findes i en anden Stat end den,

Norsk text.

stater. Det samme gjelder angrep på skiftet efter en arvelater som var boscatt i Finnland (*klander*).

Artikkel 22.

Er der i en annen av statene enn den hvis lov er bestemmende for bobehandlingen, formuegjenstander som tilhører boet, skal domstolene i den stat hvor gjenstandene finnes, efter begjæring sørge for registrering og midlertidig bevaring av gjenstandene og for salg av gjenstander som ikke hensiktsmessig lar sig opbevare. Forøvrig skal myndighetene i den sistnevnte stat efter begjæring yde bistand ved bobehandlingen i den utstrekning det kan kreves efter loven i denne stat.

Begjæringen kan rettes umiddelbart til vedkommende myndighet. Omkostningene kan, om fornødent, kreves betalt forskuddsvis. Skriftstykker som er avfattet på finsk eller islandsk, skal være ledsaget av bekreftet oversettelse til dansk, norsk eller svensk.

Er dødsfallet inntruffet i en annen stat enn den hvor den avdøde var boscatt, skal efterlatte eiendeler ogsaa uten begjæring tas i forvaring efter de på stedet gjeldende forskrifter.

Artikkel 23.

Er et dødsbo som nevnt i artikkel 19 under offentlig skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, skal lovbestemmelser som innskrenker en fordringshavers adgang til tvangsfullbyrdelse overfor boet, ogsaa anvendes med hensyn til formuegjenstander som finnes i en annen stat enn den

Artikel 24.

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för offentligt skifte i Danmark, Island eller Norge, skola i fråga om förmånsrätt för fordran bestämmelserna i artikel 7 av konventionen den om konkurs äga motsvarande tillämpning.

Artikel 25.

Vad lagen i fördragsslutande stat stadgar därom att inskrivning i fastighetsbok eller domstolsprotokoll (*tinglysning*) utgör förutsättning för att rätt som uppkommit genom avtal eller annan rättshandling eller genom utmätning (*utlegg* eller *utpantning*) skall gälla emot dödsbo äge ej tillämpning beträffande egendom, som vid dödsfallet fanns i annan fördragsslutande stat.

Artikel 26.

Vid tillämpning av de föreskrifter denna konvention innehåller om egenoms befintlighet i viss fördragsslutande stat skall fordran som är grundad på löpande skuldebrev eller annat fordringsbevis, vars företeende utgör villkor för rätt att utkräva fordringen, anses befintlig där handlingen finnes, men annan fordran betraktas såsom befintlig i den stat, enligt vars lag boutredningen skall äga rum.

Registrerat fartyg eller luftfartyg skall anses befintligt i stat, där det har hemort.

Dansk text.

hvor Boet behandles. Dette gælder dog ikke Adgangen til at inddrive Skatter og andre offentlige Afgifter, som er paalagt i den Stat, hvor Ejendelene findes, eller Adgangen til at opnaa Fyldestgørelse i Ejendele, hvori Fordringshaveren har Panteret eller Tilbageholdelsesret.

Artikel 24.

Er et Dødsbo, som omhandles i Artikel 19, under offentlig Skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, faar Artikel 7 i Konvention om Konkurs af 1933 tilsvarende Anvendelse ved Afgørelse af Spørgsmaal om Fortrinsret for Fordringer.

Artikel 25.

Lovbestemmelser i en af Staterne om, at Tinglysning er nødvendig, for at Rettigheder, som er erhvervet ved Retshandel eller ved Udlæg eller Udpantning, skal have Gyldighed overfor et Dødsbo, kommer ikke til Anvendelse paa Ejendele, som ved Dødsfaldet findes i de andre Stater.

Artikel 26.

Forsaavidt Anvendelsen af foranstaaende Bestemmelser afhænger af, hvor en Formuegenstand befinder sig, skal en Fordring, som tilhørte Arveladeren, anses for at være i den Stat, hvis Lov efter Artikel 19 er bestemmende for Behandlingen af Boet. Er Fordringen knyttet til Gældsbrief eller andet Dokument, hvis Forevisning er nødvendig for at gøre den gældende, anses den dog for at være i den Stat, hvor Dokumentet findes.

Registreret Skib eller Luftfartøj anses for at befinde sig i den Stat, hvor det har Hjemsted.

Norsk text.

hvor boet behandles. Dette gjelder dog ikke adgangen til å inndrive skatter eller andre offentlige avgifter som er pålagt i den stat hvor gjenstandene finnes, eller adgangen til å få dekning av gjenstander hvori fordringshaveren har panterett eller tilbakeholdsrett.

Artikkel 24.

Er et dødsbo som nevnt i artikkel 19 under offentlig skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, får bestemmelsene i artikkel 7 i konvensjonen om konkurs av 1933 tilsvarende anvendelse ved avgjørelsen av spørsmål om fortrinnsrett for fordringer.

Artikkel 25.

Lovbestemmelser i en av statene om at tinglysning er nødvendig for at rettigheter som er erhvervet ved rettshandel eller ved utlegg eller utpantning, skal ha gyldighet overfor et dødsbo, kommer ikke til anvendelse på formuegjenstander som ved dødsfallet finnes i de andre stater.

Artikkel 26.

Forsåvidt anvendelsen av foranstående bestemmelser avhenger av hvor en formuegjenstand finnes, skal en fordring som tilhørte arvelateren, ansees for å være i den stat hvis lov etter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet. Er fordringen knyttet til gjeldsbrev eller annet dokument hvis forevisning er nødvendig for å gjøre den gjeldende, ansees den dog for å være i den stat hvor dokumentet finnes.

Registrert skib eller luftfartøi ansees for å være i den stat hvor det har hjemsted.

IV. Allmänna bestämmelser.

Artikel 27.

Har domstol i fördragsslutande stat fattat beslut att dödsbo som avses i artikel 19 skall omhändertagas av arvsdomstol, boutredningsman eller testaments-exekutor, eller att boet skall bliva föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, vare beslutet gällande i övriga fördragsslutande stater.

Vad nu är sagt gälle jämväl domstols beslut om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo.

Artikel 28.

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i konventionen den 16 mars 1932 skola jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld, såframt den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat.

De i artikel 3 samt artikel 6 under 3. i sagda konvention givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola vinna tillämpning allenast där domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Artikel 29.

Konventionen skall ej äga tillämpning där arvlåtaren dött före konventionens ikraftträdande, ej heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före nämnda tidpunkt.

Dansk text.

Norsk text.

IV. Almindelige Bestemmelser.

Artikel 27.

Har en Ret i en af Staterne truffet Afgørelse om, at et Bo, som omhandles i Artikel 19, skal behandles af Skifteretten, Testamentseksekutor eller *boutredningsman* eller skiftes under Medvirkning af *skiftesman*, eller at det skal udleveres til privat Skifte, er Afgørelsen bindende ogsaa i de andre Stater.

Det samme gælder Afgørelser om en efterlevende Ægtefælles Ret til at hensidde i uskiftet Bo.

Artikel 28.

Bestemmelserne om Anerkendelse og Fuldbyrkelse af Domme og Forlig i Konvention af 16. Marts 1932 skal ogsaa finde Anvendelse paa Domme og Forlig om Ret til Arv eller Legat, om en efterlevende Ægtefælles Rettigheder og om Ansvar for en Arveladers Gæld, saafremt den afdøde var Statsborger i en af Staterne og var bosat i en af dem.

De i Artikel 3 og Artikel 6 Nr. 3 i den nævnte Konvention givne særlige Bestemmelser vedrørende Domme over en udebleven sagsøgt kommer kun til Anvendelse, forsaavidt Dommen angaar den efterlevende Ægtefælles eller de enkelte Arvingers Ansvar for den afdødes Gæld.

Artikel 29.

Denne Konvention kommer ikke til Anvendelse, naar Arveladeren er død før Konventionens Ikrafttræden, og heller ikke, naar en efterlevende Ægtefælle har hensiddet i uskiftet Bo, og den førstafdøde Ægtefælle er død før det nævnte Tidspunkt.

IV. Almindelige bestemmelser.

Artikkel 27.

Har en domstol i en av statene truffet avgjørelse om at et bo som nevnt i artikkel 19 skal behandles av skifterett, testamentsfullbyrder eller *boutredningsman* eller skiftes under medvirkning av *skiftesman*, eller at det skal overlates til loddeierne selv, er avgjørelsen bindende også i de andre stater.

Det samme gjelder avgjørelser om en gjenlevende ektefelles rett til å sitte i uskiftet bo.

Artikkel 28.

Bestemmelsene om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer og forlik i konvensjonen av 16 mars 1932 skal også gjelde dommer og forlik om rett til arv eller legat, om en gjenlevende ektefelles rettigheter og om ansvar for en arvelaters gjeld, safremt den avdøde var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem.

De særskilte bestemmelser som i artikkel 3 og artikkel 6 nr. 3 i den nevnte konvensjon er gitt om dommer mot en uteblitt saksoekt, får bare anvendelse når dommen gjelder gjenlevende ektefelles eller de enkelte arvingers ansvar for den avdødes gjeld.

Artikkel 29.

Denne konvensjon kommer ikke til anvendelse når arvelateren er død før konvensjonens ikrafttrede, og heller ikke når en gjenlevende ektefelle har sittet i uskiftet bo og den først avdøde ektefelle er død før det nevnte tidspunkt.

Artikel 30.

Konventionen skall ratificeras, och ratifikationshandlingarna skola deponeras i danska utrikesministeriets arkiv så snart ske kan.

Konventionen träder i kraft mellan de ratificerande staterna den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingarna för tre av staterna deponerats. I förhållande till stat som sedermera ratificerar träder konventionen i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandling för den staten deponerades.

Envar av staterna äge i förhållande till envar av de övriga uppsäga konventionen till upphörande från och med den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter ett år sedan uppsägningen skedde.

Förslag
till
slutprotokoll.

De fördragsslutande staterna äro ense om att framställning om upplysning angående innehållet av den i någon av staterna gällande lag skall översändas från vederbörande justitie- eller utrikesdepartement och ställas, där fråga är om dansk, finsk, isländsk eller norsk lag, till justitiedepartementet, och i fråga om svensk lag till utrikesdepartementets rättsavdelning. Sådan upplysning skall städse givas i den mån uttryckliga bestämmelser föreligga, och i övrigt meddelas i den utsträckning omständigheterna medgiva.

Dansk text.

Artikel 30.

Konventionen skal ratificeres, og Ratifikationsdokumenterne skal deponeres i det danske Udenrigsministeriums Arkiv, saa snart ske kan.

Konventionen træder i Kraft mellem de ratificerende Stater den 1. Januar eller den 1. Juli, der indtræder, naar tre Maaneder er forløbet, efter at mindst tre af Staterne har deponeret deres Ratifikationsdokumenter. I Forhold til senere ratificerende Stater træder Konventionen i Kraft den 1. Januar eller den 1. Juli, der indtræder, naar tre Maaneder er forløbet efter Deponeringen af Ratifikationsdokumentet.

Enhver af Staterne kan i Forhold til hver af de andre opsiges Konventionen med en Frist af eet Aar til Ophør en 1. Januar eller en 1. Juli.

Norsk text.

Artikkel 30.

Konvensjonen skal ratificeres, og ratifikasjonsdokumentene skal deponeres i det danske Utenriksministeriums arkiv så snart skje kan.

Konvensjonen trer i kraft mellem de ratificerende stater den 1 januar eller den 1 juli som inntreffer når tre måneder er forløpet efterat minst tre av statene har deponert sine ratifikasjonsdokumenter. I forhold til senere ratificerende stater trer konvensjonen i kraft den 1 januar eller den 1 juli som inntreffer når tre måneder er forløpet fra deponeringen av ratifikasjonsdokumentet.

Enhver av statene kan i forhold til hver av de andre si op konvensjonen med en frist av ett år til ophør den påfølgende 1 januar eller 1 juli.

Udkast

til

Slutprotokol.

De kontraherende Stater er enige om, at Anmodning om Oplysning angaaende Indholdet af den i en af Staterne gældende Lov bliver at fremsende fra vedkommende Justits- eller Udenrigsministerium og rettes, naar der spørges om dansk, finsk, islandsk eller norsk Lov, til Justitsministeriet, og naar der spørges om svensk Lov, til Udenrigsdepartementets Retsafdeling. Oplysninger skal altid meddeles i det Omfang, hvori der foreligger udtrykkelige Lovbestemmelser, og skal iøvrigt gives i den Udstrækning, Forholdene tilsteder.

Utkast

til

sluttprotokoll.

De kontraherende stater er enig om at anmodninger om oplysning om innholdet av den i en av statene gjeldende lov skal oversendes fra vedkommende justis- eller utenriksdepartement, og rettes, når der spørres om dansk, finsk, islandsk eller norsk lov, til justisdepartementet, og når der spørres om svensk lov, til utenriksdepartementets rettsavdeling. Oplysninger skal alltid gis så langt uttrykkelige lovbestemmelser foreligger, og forøvrig meddeles i den utstrekning forholdene tilsteder.

Förslag

till

Lag om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

Sedan den — — — mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ingåtts en konvention om arv, testamente och boutredning, varder i anledning därav förordnat som följer:

Arv och testamente. Oskiftat bo.

1 §.

Hade dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare vid sin död hemvist här i riket, skall i fråga om rätt till arv efter honom svensk lag gälla. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år här hade hemvist, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må ej sådant yrkande väckas.

2 §.

Vad i 1 § är sagt om rätt till arv skall äga tillämpning jämväl i avseende å lagstadgad rätt för efterlevande make att sitta i oskiftat bo då bröstarvinge ej finnes, så ock å sådan rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap som enligt hemlandets lag tillkommer arvinge utöver hans arvslott.

3 §.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas inom sex månader från dödsfallet eller, om arvskifte äger rum efter utgången av sagda tid, sist vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, må ej i något fall den som deltagit i skiftet väcka sådant yrkande.

4 §.

Var den döde medborgare i fördragsslutande stat, vars lag tillägger efterlevande make rätt att, då bröstarvinge finnes, sitta i oskiftat bo, skall vad sagda lag därom innehåller tillämpas, där den döde ej sedan fem år hade hemvist här i riket. På rätten i den ort, där den döde hade hemvist, ankommer att, efter ansökan av den efterlevande, fatta beslut om hans övertagande av boet, att pröva fråga som eljest enligt den främmande lagen tillkommer särskild arvsdomstol (*skifterett*) eller annan myndighet, ävensom att, där jäm-

väl den efterlevande har hemvist här i riket, förordna god man för tillsyn å boet efter vad därom är särskilt stadgat.

5 §.

Har genom beslut av myndighet i främmande fördragsslutande stat efterlevande make förklarats berättigad att sitta i oskiftat bo, och yppas sedermera här i riket fråga huruvida bodelning skall äga rum under makens livstid eller eljest om makens rätt i boet, varde, där maken är medborgare i fördragsslutande stat, frågan bedömd enligt lagen i den stat, där beslutet meddelades.

6 §.

Har i enlighet med dansk lag träffats bestämmelse om förordnande av tillsyningsman för änka som vill sitta i oskiftat bo (*tilsynsværge*), vare bestämmelsen gällande allenast där änkan vid mannens död hade hemvist i Danmark. Tager änkan sedermera hemvist här i riket, upphøre tillsyningsmannens befattning, men gälle, där omyndig arvinge efter den döde finnes, vad för ty fall är särskilt stadgat om förordnande av god man.

7 §.

Den som enligt 1—4 §§ påkallar tillämpning av hemlandets lag skall, där det erfordras, visa, att förutsättningarna för sådan tillämpning äro för handen, så ock styrka innehållet av nämnda lag.

8 §.

Vid bodelning som i denna lag avses skall iakttagas vad i 3 och 6 §§ förordningen den 31 december 1931 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap är stadgat.

9 §.

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall i avseende å formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat, där testamentet upprättades eller testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente vare gällande, om därvid förfarits enligt lagen i den av staterna, där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

10 §.

Fråga om behörigheten att upprätta testamentet eller att återkalla detta skall bedömas enligt lagen i fördragsslutande stat, där testator hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs. Hade han ej då sedan minst fem år hemvist i den staten, vare testamentet gällande jämväl om han enligt hemlandets lag ägde vidtaga åtgärden.

11 §.

Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan skall bedömas enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs.

12 §.

Hade medborgare i främmande fördragsslutande stat vid sin död hemvist här i riket, skall svensk lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och klander av testamente efter honom.

13 §.

Fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtare, som vid sin död hade hemvist här i riket, eller av gåva, som han för dödsfalls skull givit, varde, där arvlåtaren vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist då rättshandlingen företogs.

Detsamma gäller fråga huruvida egendom som arvinge bekommit av arvlåtaren under dennes livstid skall anses såsom förskott å arvet.

14 §.

Där i fördragsslutande stat särskilda regler gälla angående viss arvinges rätt till fast egendom med tillbehör eller om arvlåtares befogenhet att genom testamente förordna om sådan egendom till förmån för viss arvinge, skola nämnda regler lända till efterrättelse beträffande egendom i den staten.

I fråga om rätt att genom testamente träffa fideikommissariskt förfogande angående fast egendom eller eljest till förmån för ofödda förordna om sådan egendom gälle ock lagen i fördragsslutande stat, där egendomen är belägen. Å rätt att sålunda förordna om lös egendom har denna lag ej avseende.

15 §.

Efterlämnar medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist här i riket, adoptivbarn, skall, där beslutet om adoption meddelats i sådan stat och innefattar förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, det förbehåll här i riket gälla.

16 §.

Fråga om förverkande av rätt att taga arv eller testamente eller om arvlös-görelse varde, där arvlåtaren vid sin död hade hemvist här i riket, bedömd enligt svensk lag, ändå att han var medborgare i annan fördragsslutande stat.

17 §.

Beträffande preskription av rätt att taga arv eller testamente efter medborgare i främmande fördragsslutande stat, som vid sin död hade hemvist här i riket, skall svensk lag lända till efterrättelse.

Den dödes gäld.

18 §.

Fråga om arvinges eller testamentstagares ansvarighet för gäld efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist här i riket, eller för fullgörande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente varde bedömd efter svensk lag. Samma lag vare angående ansvarighet för fullgörandet av underhållsplikt, som ålåg den döde emot barn utom äktenskap eller dess moder.

Boutredning, bodelning och arvskifte.

19 §.

Vid boutredning, bodelning och arvskifte efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som vid sin död hade hemvist här i riket, skall förfaras i enlighet med svensk lag.

Har efterlevande make berättigats att sitta i oskiftat bo skall ock, såframt han är medborgare i fördragsslutande stat och vid sin död ägde hemvist här i riket, vid bodelning och arvskifte efter makarna förfaras enligt svensk lag. Detsamma gäller i fråga om bodelning, när denna skall äga rum under makens livstid och maken då har hemvist här i riket.

20 §.

Boutredning, bodelning och arvskifte, som avses i 19 § eller ock gäller kvarlåtenskap efter svensk medborgare som hade hemvist här i riket, skall omfatta all till boet hörande egendom i annan fördragsslutande stat.

21 §.

I fråga om efterlevande makes rätt att vid bodelning, varom i denna lag är fråga, uttaga viss egendom varde svensk lag tillämpad. Vad lagen i främmande fördragsslutande stat innehåller om rätt för efterlevande make att i visst fall innehålla vad som vid bodelning tillskiftas arvinge skall ej äga tillämpning vid bodelning här i riket.

22 §.

Twist om arv eller testamente efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, eller om hans efterlevande makes rätt att övertaga boet såsom oskiftat eller om fordran mot dödsboet skall upptagas av svensk domstol. Har genom beslut av myndighet i främmande fördragsslutande stat efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, förklarats berättigad att sitta i oskiftat bo, och hade maken vid sin död hemvist här i riket, ankomme på svensk domstol att upptaga twist om bodelning eller arvskifte efter makarna. Uppstår under makens livstid twist om bodelning eller eljest om makens rätt i boet, och har maken då hemvist här i riket, varde ock tvisten upptagen av svensk domstol. Äro parterna ense om twistens

upptagande i annan fördragsslutande stat, lände det till efterrättelse, dock ej där boet är föremål för behandling av testamentsexekutor eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman, eller tvisten avser klander av bodelning eller arvskifte i sådant bo eller av testamente.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer men skall ej äga tillämpning, där arvlåtaren dött före ikraftträdandet, ej heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före ikraftträdandet.

Förslag

till

Lag om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Sedan den — — — med Danmark, Finland, Island och Norge ingått en konvention om arv, testamente och boutredning, varder i fråga om kvarlåtenskap efter den, som vid sin död hade hemvist i någon av dessa stater och var medborgare i någon av dem eller ock svensk medborgare, förordnat som följer:

1 §.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall boutredning, bodelning eller arvskifte, som där äger rum, omfatta den till boet hörande egendom, som finnes här i riket. Svensk domstol må ej med kvarlåtenskapen taga befattning i vidare mån än i denna lag sägs.

2 §.

På framställning av dödsboförvaltningen, har rätten i ort, där egendom efter den döde finnes, att förordna lämplig person att upprätta bouppteckning. I bouppteckningen skola upptagas boets tillgångar här i riket med angivande av värdet, så ock den gäld, för vilken sådan tillgång på grund av in-teckning eller eljest särskilt häftar. På framställning av dödsboförvaltningen har rätten ock att förordna lämplig person att omhänderhava den dödes här i riket varande egendom, intill dess den kan övertagas av dödsboförvaltningen; och har den som sålunda förordnats jämväl att, där egendomen är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde eller erfordrar alltför kostsam vård, föranstalta om försäljning av egendomen.

Göres å landet framställning, som nu är sagd, å tid då rättegångsdag ej inträffar, äge domaren meddela förordnande att gälla tills rätten fattat beslut i ärendet.

Finnes kostnad för sökt åtgärd böra förskjutas, äge rätten eller, på landet, domaren att, innan beslut fattas, av den som åtgärden påkallat kräva förskott med belopp, som provas skäligt. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

3 §.

Där någon, som hade hemvist i en av de främmande staterna, dött under uppehåll här i riket, skall, såframt han var medborgare i en av dessa stater

eller ock svensk medborgare, hans härvarande egendom, intill dess den övertages av dödsboförvaltningen, stå under sådan vård som är stadgad om egendom efter död man, som hade hemvist här i riket; dock skall ej i något fall på den som egendomen vårdar ankomma att föranstalta om bouppteckning.

4 §.

Är dödsbo som avses i 1 § föremål för offentligt skifte i någon av de främmande staterna och hörer till boet egendom här i riket, skall vad i den statens lag är stadgat om inskränkning i rätten att utmättningsvis njuta betalning ur dödsbo äga tillämpning å sagda egendom, dock ej i fråga om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts här i riket, eller fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.

5 §.

Skall egendom som avses i 4 § säljas utmättningsvis, varde vid försäljningen och fördelning av köpeskillingen, tillämpat vad i 9 § lagen den — — om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge, är stadgat om fordran som njuter förmånsrätt.

6 §.

Vad lagen i främmande fördragsslutande stat stadgar om att inskrivning i fastighetsbok eller domstolsprotokoll (*tinglysning*) utgör förutsättning för att rätt som uppkommit genom avtal eller annan rättshandling eller genom utmätning (*utlegg* eller *utpantning*) skall gälla emot dödsbo äge ej tillämpning beträffande egendom, som vid dödsfallet fanns här i riket.

7 §.

Vid tillämpning av de föreskrifter denna lag innehåller om egendoms befintlighet i viss fördragsslutande stat skall fordran som är grundad på löpande skuldebrev eller annat fordringsbevis, vars företeende utgör villkor för rätt att utkräva fordringen, anses befintlig där handlingen finnes, men annan fordran betraktas såsom befintlig i den stat, enligt vars lag boutredningen skall äga rum.

Registrerat fartyg eller luftfartyg skall anses befintligt i stat, där det har hemort.

8 §.

Har domstol i någon av de främmande staterna fattat beslut, att dödsbo efter medborgare i fördragsslutande stat som vid sin död hade hemvist i sådan stat skall behandlas av särskild arvsdomstol eller om boets överlämnande till boutredningsman eller testamentsexekutor eller till utredande eller skiftande av delägarna själva eller om efterlevande makes rätt att övertaga boet såsom oskiftat, vare beslutet gällande här i riket.

9 §.

Yppas tvist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som vid sin död hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, eller om hans efterlevande makes rätt att övertaga boet såsom oskiftat, äga parterna överenskomma, att tvisten må upptagas av allmän underrätt här i riket; dock må det ej ske där boet är föremål för behandling av särskild arvsdomstol eller testamentsexekutor eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman eller tvisten avser klander av testamente, bodelning eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.

10 §.

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i lagen den 2 december 1932 skola, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat, jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld. De i 3 § samt 6 § under 3. i sagda lag givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola dock vinna tillämpning allenast när domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer men skall ej äga tillämpning, där arvlåtaren dött före ikraftträdandet, ej heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före ikraftträdandet.

Förslag

till

Lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Sedan den — — — med Danmark, Finland, Island och Norge ingåtts en konvention om arv, testamente och boutredning, förordnas härigenom som följer:

1 §.

Där, jämlikt 4 § i lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare som hade hemvist här i riket, efterlevande make, som jämväl här har hemvist, av svensk domstol förklaras berättigad att i enlighet med lagen i den dödes hemland övertaga boet såsom oskiftat, och maken är förmyndare för omyndig bröstarvinge efter den döde, förordne rätten god man att över boets förvaltning hava sådan tillsyn som enligt den främmande lagen åligger förmyndare eller förmynderskapsmyndighet.

2 §.

Det åligger överförmyndaren att utöva tillsyn över att gode mannen behörigen fullgör sitt uppdrag. Finnes god man icke vara lämplig, varde han entledigad, då det yrkas av överförmyndaren eller förhållandet eljest varder kunigt. Dör gode mannen, skall det av den, som har hans kvarlåtenskap i sin vård, anmälas hos rätten. Tager efterlevande maken hemvist inom annan rätts domvärjo, varde det av överförmyndaren anmält hos den rätt, som förordnat gode mannen; och pröve rätten, huruvida gode mannen ändock må bibehållas vid sin befattning. Varder han entledigad, göre rätten därom anmälan hos den andra rätten, och förordne denna god man i den entledigades ställe. Tager den efterlevande hemvist utom riket, vare gode mannens förordnande förfallet.

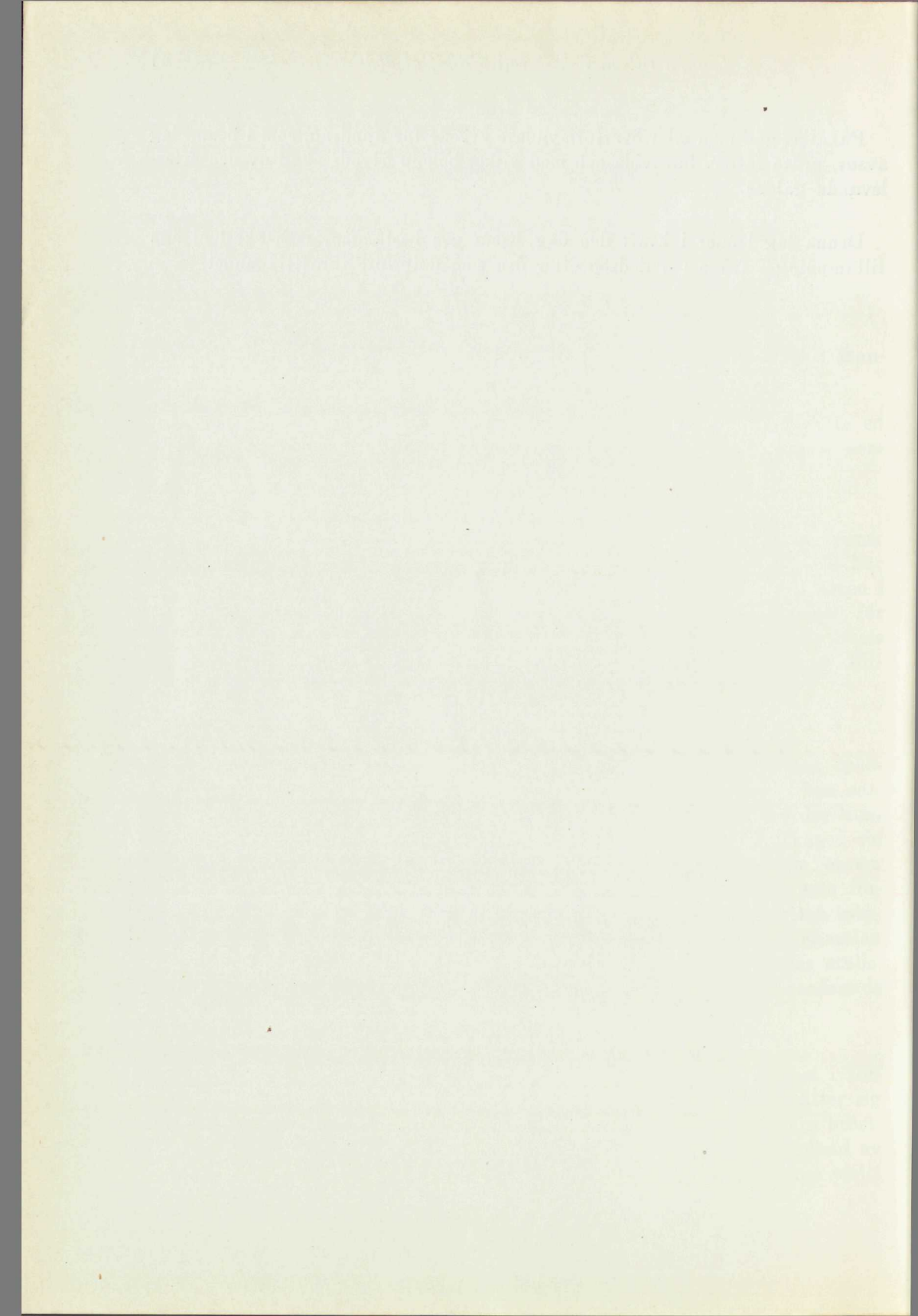
3 §.

Har efterlevande make, som hade hemvist utom riket, av myndighet i fördragsslutande stat förklarats berättigad att sitta i oskiftat bo, och bosätter sig maken sedermera här i riket, varde, där efter den döde finnes omyndig bröstarvinge för vilken maken är förmyndare, god man för arvingen förordnad av rätten i den ort, där maken tagit hemvist; och gälle om sådan god man vad i 1 och 2 §§ sägs.

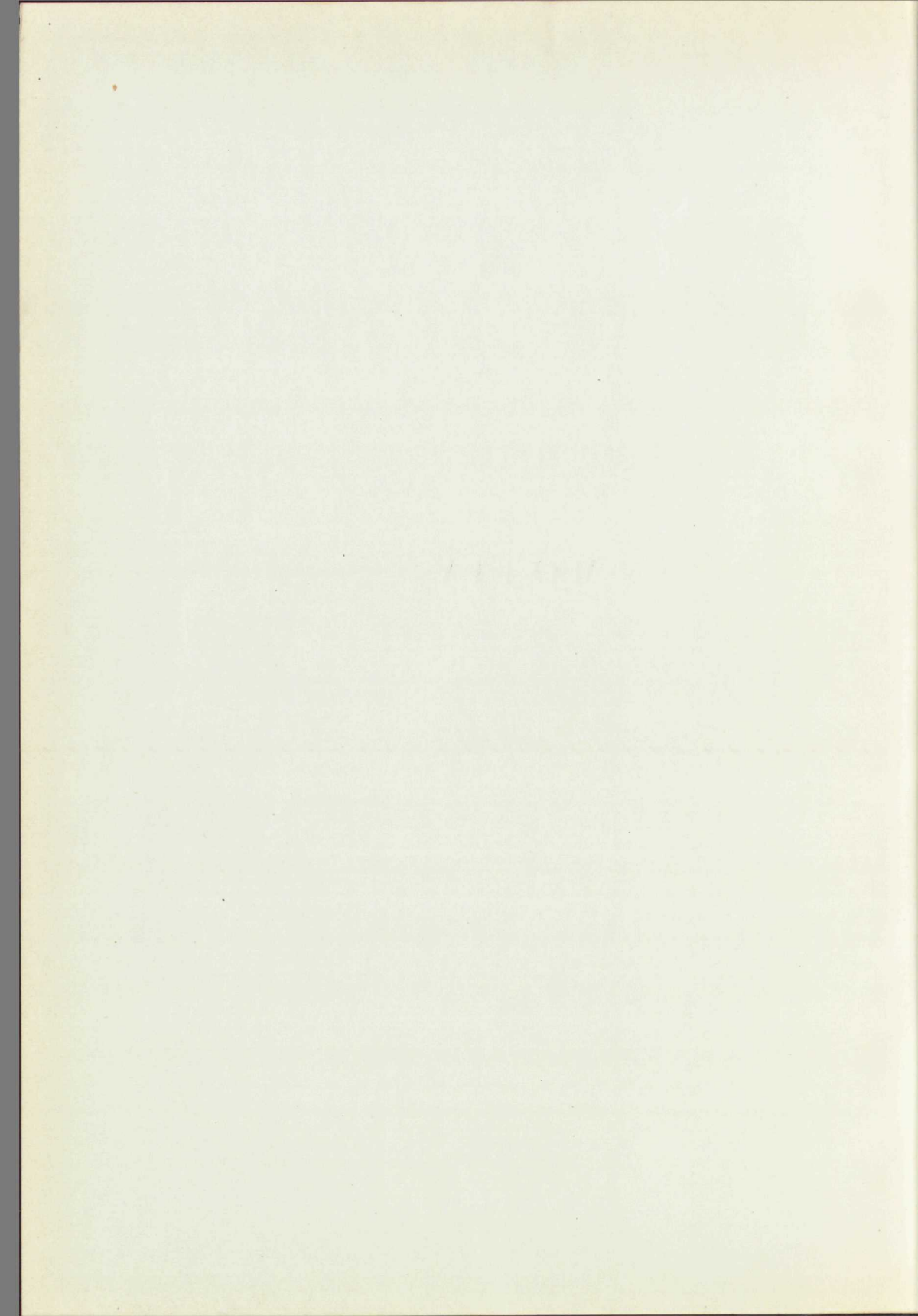
4 §.

Påkallar god man eller överförmyndare arvode för uppdrag, som i denna lag avses, pröve rätten, huruvida och med vilket belopp arvode skall av den efterlevande gäldas.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer men skall ej äga tillämpning i fråga om dödsbo efter den som dött före ikraftträdandet.

MOTIV

Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning.

Den del av privaträtten som inbegriper reglerna om arv och testamente — *Inledning.*
regler som man plägar sammanfatta under benämningen »successionsrätt» — hör till de områden där de särskilda kulturstaternas rättssystem gå starkt isär. I fråga om såväl den legala arvsrätten som möjligheten att genom testamente förfoga över sin egendom ävensom formen för testamentariskt förordnande förete de olika rättsordningarna sinsemellan betydande avvikelser, och ej mindre äro olikheterna i fråga om principerna för själva boutredningsförfarandet. Någon större utsikt för ett mera allmänt närmande mellan de olika lagstiftningarna på detta, av folkliga traditioner starkt behärskade område lärer ej heller vara för handen.

Under sådana förhållanden blir det av stor betydelse vilka principer komma att tillämpas, när vid en successionsfrågas bedömande konflikt föreligger mellan två eller flera olika lagar, som kunna tänkas komma i betraktande. Även härvidlag råder emellertid stark meningsskiljaktighet. I stort sett är det tre olika principer som i detta fall stå emot varandra. Man kan göra gällande, att det är lagen i den stat där någon egendom efter en avliden person är till finnandes, som bör läggas till grund för utredandet och fördelandet av denna kvarlåtenskap. En dylik *territorialprincip* råder, särskilt i fråga om efterlämnad fastighet, mångenstädes. En annan, nära till hands liggande uppfattning går ut på att lagen i den stat där den döde hade sitt sista hemvist bör tagas till utgångspunkt för de successionsrättsliga spörsmålen bedömande. Denna *domicilprincip* är, åtminstone när det gäller lös egendom, fast rotad i de anglosachsiska länderna, och gäller även i Danmark, Island och Norge. På andra håll, särskilt i de stater som på äktenskaps- och personrättens område omfattat *nationalitetsprincipen* — något som ju är fallet med vårt land — råder benägenhet att låta lagen i den stat där den döde var medborgare — hans »hemland» — vara bestämmande även för spörsmålen om kvarlåtenskapens omhändertagande och fördelande.

I denna tämligen förvirrade situation — förvirrad även så till vida som det icke blott är mellan de särskilda staternas rättssystem utan ofta nog också inom en viss stat som meningsskiljaktighet råder — ter det sig som ett önske-

mål, att någon enighet uppnås om vissa internationellt-privaträttsliga principer på ifrågavarande område. Försök hava ej heller saknats att få till stånd en härtill syftande konvention mellan ett större antal stater. Särskilt har denna fråga varit föremål för uppmärksamhet å de internationellt-privaträttsliga konferenserna i Haag. De sex hittills hållna konferenserna av denna art hava samtliga ägnat ingående behandling åt hithörande problem och utarbetat förslag till konventioner i ämnet, avsedda att tillträdas av det stora antal stater i olika världsdelar som deltagit i konferenserna. De meningsskiljaktigheter som framträtt, särskilt vid den senaste konferensen, synas emellertid giva anledning till en viss pessimism i fråga om utsikterna att under en överskådlig framtid uppnå en mera allmän överenskommelse. I själva verket kan det ock, såsom i annat sammanhang skall närmare framhållas, sättas i fråga, huruvida det skulle vara önskvärt att vårt land deltog i en för mera allmän anslutning öppen konvention, som medförde ovillkorlig förpliktelse att till utländsk dödsboförvaltning utlämna härvarande egendom.

Lättare att åstadkomma äro successionsrättsliga överenskommelser som äro avsedda att gälla allenast mellan två stater eller inom en relativt begränsad statsgrupp. I själva verket hava tvåsidiga konventioner av denna art kommit till stånd i åtskilliga fall. Exempel på sådana, mera ingående överenskommelser erbjuda dödsbokkonventionen mellan Tyskland och Österrike av år 1927 samt den »rättspolitiska» konventionen mellan Österrike och Polen av år 1924. Vad vårt land beträffar föreligger en den 9 april 1889 med Ryssland ingången konvention, vilken alltjämt äger giltighet i förhållande till Finland.

Under de förhandlingar, som de senare åren ägt rum mellan delegerade för Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om åvägabringande av överenskommelser dessa stater emellan om åtskilliga andra ämnen inom den internationella privaträttens område, har det legat nära till hands att upptaga spörsmålet om en mellan dessa fem stater gällande konvention rörande dödsbo. Åtskilligt talar i själva verket för avslutande av en dylik överenskommelse.

Den konvention, som, efter vad nyss nämnts, för närvarande gäller mellan Sverige och dess östra grannland *Finland*, bär i flera hänseenden spår av att hava tillkommit under den tid då Finland var förenat med ryska riket. Dess bestämmelser äro ej väl avpassade efter finska rättsprinciper och även ur svensk synpunkt mindre tillfredsställande. Den livliga förbindelse som råder mellan de båda länderna, medför, att ofta nog ett dödsbo omfattar egendom i dem båda, eller att en medborgare i det ena landet bosätter sig i det andra och, utan att hava uppgivit sitt medborgarskap, där avlider. Man skulle med hänsyn härtill vänta, att spörsmål huruvida med kvarlåtenskap skall förfaras efter det ena eller det andra landets lag skulle hava framträtt i stor utsträckning. Om emellertid så ej kan sägas hava varit fallet, torde förklaringen härtill ligga i den nära frändskap som inom successionsrätten — likasom inom rättsväsendet i det hela — varit rådande mellan de två länderna. För närvarande — sedan den svenska ärvdabalken undergått en genomgripande omarbetning — förete dock de båda ländernas arvslagar sinsemellan betydande

olikheter, exempelvis i fråga om arvsrättens begränsande till vissa skyldskapsled, bröstarvinges laglott, makes arvsrätt, utomäktenskapliga barns rätt, testamenter form, arvinges ansvarighet för gäld samt boutredningsförfarandet. Väl torde det arbete på en ny ärvdabalk som de senaste åren, under samråd med svenska lagberedningen, pågått i Finland, kunna väntas leda till återknytande av den tidigare rådande rättsgemenskapen på ifrågavarande område; men vad som är känt rörande detta lagarbete ger anledning till förmodan att på vissa ingalunda oviktiga punkter den finska lagstiftningen även framgent kommer att skilja sig från den svenska. De internationellt-privaträttsliga spörsmålen torde alltså även framdeles komma att vara av ej oväsentlig betydelse i förhållandet mellan de två ländernas innebyggare; och det är tydligen önskvärt att de vinna en ensartad legislativ lösning.

Vad beträffar *Danmark* och *Norge* är där gällande lagstiftning om kvarlåtenskap i åtskilliga fall helt avvikande från den svenska. Bland viktigare olikheter märkas, att arvsrätten även där omfattar en vidare krets av skyldemän än fallet numera är i Sverige, samt att efterlevande make äger att, oberoende av testamente, behålla boet i fall då bröstarvingar finnas. Därjämte föreligger i fråga om själva boutredningsförfarandet den betydelsefulla olikheten, att medan i Sverige utredningen i princip ankommer på bodelägarna själva, det i Danmark och Norge alltid är en offentlig myndighet, »skifteretten», som omhändertager, förvaltar och skiftar boet eller prövar, huruvida förutsättningarna för privat skifte äro för handen.

Även med de västliga grannländerna står, som bekant, vårt land i livlig beröring. Svenska medborgare äro till ej ringa antal bosatta i Danmark och Norge, och antalet här i landet bosatta danska och norska medborgare är även ganska avsevärt. Esomoftast förekommer också, att i kvarlåtenskapen efter en i Danmark eller Norge bosatt person ingå tillgångar här i landet, eller att, tvärtom, dödsbo efter någon här bosatt omfattar egendom i något av de västra grannländerna. Var den döde domicilierad i Danmark eller Norge, kommer nu, såvitt på därvarande myndigheter beror, domicillandets lag att tillämpas i fråga om arvsrätten; och i den mån boutredningen övertages av skifteretten kommer denna att såvitt möjligt i utredningen indraga även den här i riket befintliga egendomen. Att sålunda efter en i utlandet bosatt svensk medborgares frånfälle hans kvarlåtenskap — den i utlandet befintliga och tilläventyrs jämväl den härvarande — blir fördelad efter främmande lag är ur svensk synpunkt mindre tillfredsställande. Enligt för närvarande gängse svensk åskådning skulle det hava varit naturligtast, att svensk lag lagts till grund för fördelningen, framför allt av den härvarande egendomen. Att svensk medborgares här efterlämnade tillgångar utlämnas till skiftande efter främmande lag låter sig måhända i viss mån försvaras av hänsyn till de svårigheter, som äro förknippade med partiella skiften, men är, om man utgår från nationalitetsprincipen, föga tilltalande.

Önskvärt är alltså tydligen, att även mellan Sverige och dess båda västliga grannländer vinnes enighet om de internationellt-privaträttsliga principerna för dödsboutredning och skifte av kvarlåtenskap.

Vad beträffar *Island* — ett land vars rättsordning närmast överensstämmer med den danska — är en överenskommelse mellan detta land och Sverige av jämförelsevis underordnad praktisk vikt. För Danmark och Norge åter lärers Islands deltagande i en eventuell nordisk överenskommelse icke sakna reell betydelse; och då några sakliga betänkligheter häremot ej torde ur svensk synpunkt föreligga samt det i och för sig måste anses önskvärt, att det nordiska samarbetet på rättens område omfattar det med vårt land stam- och rättsbefryndade landet längst i norr, måste de svenska delegerade betrakta det som en fördel, att Islands medverkan är att påräkna.

Önskvärdheten av en nordisk konvention om dödsbo är emellertid ytterst beroende av möjligheten att den erforderliga enigheten om överenskommelsens innehåll kan uppnås utan åsidosättande av rättsprinciper, som ur det ena eller andra landets synpunkt äga verkligt värde.

I detta avseende är det huvudsakligen två spörsmål som förtjäna att uppmärksammas: frågorna om legal arvsrätt och om efterlevande makes rätt att, när bröstarvingar finnas, övertaga boet såsom oskiftat. Såsom av det föregående framgår, råder i dessa frågor en utpräglad motsats mellan, å ena sidan, Sverige och Finland, där nationalitetsprincipen för närvarande får anses gälla, och, å andra sidan, de västnordiska staterna, där domicilprincipen tillämpas. Att dessa senare stater skulle, sinsemellan samt i förhållande till Sverige och Finland, låta den hävdvunna domicilprincipen helt falla kan knappast begäras. Å svensk sida — likasom tivilsutan även å finsk — måste åter ett fullständigt genomförande av domicilprincipen möta betänklighet. Väl har beträffande ett i viss mån jämförligt spörsmål inom familjerättens område — nämligen frågan om de förmögenhetsrättsliga verkningarna av äktenskap — domicilprincipen blivit väsentligen genomförd de nordiska länderna emellan. Sådan är innebörden av art. 3 i den år 1931 ingångna konventionen om äktenskap m. m. Men att så kunnat ske beror, enligt vad förarbetena till denna konvention utvisa, av att man å svensk sida ansett de sakliga olikheterna mellan de särskilda konventionsstaternas lagstiftning om makars förmögenhetsförhållanden vara alltför litet väsentliga för att här stå i vägen för tillämpande av domicilprincipen. Annat blir, såsom nyss framhållits, förhållandet på successionsrättens område. Att konventionsmässigt fastslå bestämmelser, som innebure att rätten till arv efter en i Danmark eller Norge domicilierad svensk medborgare skulle, hur kort tid som än hunnit förflyta efter hans bosättning i det främmande landet, bero av detta lands lagstiftning, skulle vara föga lämpligt. En svensk, som slår sig ned ibland ett främmande folk, växer i allmänhet icke så omedelbart in i detta folks traditioner, att dess arvsregler ligga för honom klara. I den mån han tilläventyrs skulle önska sin kvarlåtenskap disponerad på annat sätt än dessa regler medföra, kan han lätt komma att förbise angelägenheten av att upprätta ett testamenteriskt förordnande; och i fall där den främmande lagen uppställer tvingande arvsregler — såsom fallet är med den danska och den norska lagens bestämmelser om efterlevande makes rätt att, när bröstarvinge finnes, kvar-

sitta i oskiftat bo — förefaller det ur svensk synpunkt mindre tilltalande att dessa regler skola vinna tillämpning å arvet efter en svensk, som kort före sin död bosatt sig i Danmark eller Norge. Det ligger i varje fall mycket nära till hands, att denne skulle önskat låta sina barn komma i omedelbart åtnjutande av det dem tillkommande arv, något som han emellertid, om domicillandets lag skall vinna tillämpning, icke ens på testamentarisk väg skulle kunna genomdriva; och för barnen måste det, om dödsfallet inträffat kort efter arvlåtarens inflyttning — vilken tilläventyrs ej är fullt definitiv — ofta nog te sig som ett egendomligt slumpens spel, att denna flyttning skulle utesluta dem från den möjlighet att disponera över arvet som hemlandets lagstiftning erbjuder och i viss mån påbjuder.

Väsentligen annorlunda ställa sig dessa spörsmål när den avlidne svenske medborgaren någon längre tid före sin död varit bosatt i grannlandet. Han bör då hava så levat sig in i domicillandets förhållanden, att han kunnat bedöma i vad mån testamentariskt förordnande är av nöden för genomförande av hans önsknings beträffande kvarlåtenskapen; och för honom själv och hans barn behöver det ej te sig alltför onaturligt att i hans äktenskap, likasom i andras, barnen tills vidare äro avskurna från möjlighet att disponera över sitt arv.

Även i förhållandet mellan Sverige och Finland torde en konvention, som i de materiella arvsrättsspörsmålen är byggd på en femårsprincip, sådan som den nyss antydda, äga sitt berättigande, i all synnerhet under den tid som kan förflyta innan den ifrågasatta nya finska arvslagstiftningen tilläventyrs blir genomförd.

Inom testamentsrätten synes någon genomgående tillämpning av vare sig domicil- eller nationalitetsprincipen näppeligen kunna ifrågakomma, utan i vissa hänseenden domicilprincipen, i andra åter en kombination av olika principer ligga närmast till hands; och vad beträffar själva förfarandet vid boutredning och arvskifte torde, på sätt längre fram skall närmare påvisas, domicilprincipen vara den som ur samtliga nordiska staters synpunkt är bäst ägnad att läggas till grund för en konvention dem emellan.

Vid tillämpningen av den modifierade domicilprincip som i det föregående förordats torde man böra begränsa sig till det normala fallet, att den person, om vars dödsbo är fråga, var medborgare i någon av de nordiska staterna. Skulle så ej vara händelsen, ligger förhållandet annorlunda. Naturligtvis skulle man å svensk sida vara oförhindrad att även å dödsbo efter medborgare i en icke-nordisk stat tillämpa nämnda princip. Men en konventionsmässig bestämmelse av denna art skulle hindra eller i varje fall försvåra eventuella överenskommelser med stater som i fråga om dödsboreglering bygga på nationalitetsprincipen.

Ur de förhandlingar som efter vederbörligt uppdrag förts mellan delegerade för de fem nordiska länderna framgick i november 1932 ett provisoriskt utkast till konvention vilket härvid fogats såsom bil. A.

Sedan detta utkast jämte därmed sammanhängande förslag till de lagbestämmelser som skulle påkallas av konventionen (bil. B) blivit föremål för

lagrådets utlåtande (bil. C), har under fortsatta förhandlingar utarbetats ett från de delegerades sida definitivt konventionsförslag, i vilket på flertalet punkter hänsyn tagits till lagrådets uttalanden.

De särskilda artiklarna i förslaget skola närmare omnämnas och motiveras i det följande.

I. Arv och testamente. Oskiftat bo.

Artikel 1.

Den legala arvsrätten.

Det gemensamma skandinaviska lagstiftningsarbete, som ägt rum på familjerättens område och medfört i huvudsak överensstämmande lagar beträffande äktenskapsrätten, adoptionslagstiftningen samt vissa delar av föräldra- och förmynderskapsrätten, har på successionsrättens område varit begränsat till gemensamma överläggningar mellan Sverige och Danmark beträffande den del av den legala arvsrätten som rör efterlevande makes ställning i arvsrättsligt hänseende. Resultatet av dessa överläggningar äro de bestämmelser om makes rätt till arv, när bröstarvingar ej finnas, som innehållas i 2 kap. lagen om arv samt i 1926 års danska lag om ægtefællers arveret m. m. I övrigt föreligga inom den materiella arvsrättens område väsentliga olikheter mellan de nordiska lagarna, och såsom redan antytts framstår därför på förevarande område behovet av en internationellt-privaträttslig reglering såsom särskilt trängande.

Jämförande översikt.

En av nämnda olikheter rör frågan om *arvsrättens begränsning*. Medan i Finland någon begränsning av skyldemäns rätt att taga arv tills vidare ej vidtagits, föreligger i de övriga konventionsstaterna en mer eller mindre snävt dragen arvsrättsgräns. Längst sträcker sig begränsningen i vårt land, där arvsrätt på grund av lag tillkommer allenast bröstarvingar, föräldrar, syskon och syskons avkomlingar, samt, av tredje parentelen, far- och morföräldrar och deras barn. Kusiner och avlägsna släktingar hava alltså ej arvsrätt. Enligt dansk och isländsk rätt åtnjutes arvsrätt till och med femte parentelen, som omfattar de s. k. »tipoldeforældrene» och deras avkomlingar. Den norska rätten avskär ej, såsom den danska, arvsrätten från och med en viss parentel utan drager gränsen så, att skyldemän å sidolinjen, med undantag av den första, ärva blott till och med femte led, d. v. s. i tredje parentelen till och med arvlåtarens kusiners barn, i fjärde parentelen till och med arvlåtarens föräldrars kusiner o. s. v.

Vad angår *efterlevande makes arvsrätt när bröstarvinge ej finnes*, gäller hos oss, att kvarlåtenskapen i sin helhet tillfaller maken med fri dispositionsrätt under hans livstid. Lever vid makens död den först avlidne makens fader, moder, syskon eller syskons avkomlingar, äga de, som då äro närmast till arv efter den först avlidne, i den efterlevandes bo en andelsrätt, som för det normala fallet, nämligen att total giftorättsgemenskap äger rum, utgör hälften av boet. Enligt den danska lagen — vilken såsom förut antytts tillkommit efter visst samarbete mellan Sverige och Danmark — tager maken,

när den döde ej efterlämnat bröstarvinge, hälften av kvarlåtenskapen om efter den döde finnes fader, moder, syskon eller syskons avkomling, men eljest hela kvarlåtenskapen. En tredjedel av arvet utgör laglott. Detsamma gäller i Island. Enligt dansk, men ej enligt isländsk rätt äger maken emellertid att, om annat ej föreskrivits genom testamente, i stället för att till full ägo bekommen halva kvarlåtenskapen, med fri dispositionsrätt övertaga hela det gemensamma boet. Vid den efterlevandes död taga sådana den först avlidnes arvingar som nyss nämnts hälften av boet, medan den andra hälften tillfaller den sist avlidnes arvingar. Finnas inga arvingar efter denne, tillfaller hela boet den först avlidne makens arvingar av andra parentelen. Då maken i allmänhet brukar begagna sig av sin rätt att övertaga hela boet, blir följaktligen makens ställning i nämnda avseende densamma som hos oss. Den viktiga olikheten förefinnes emellertid, att medan enligt den svenska lagen en delning av boet under den efterlevandes livstid ej under några förhållanden kan äga rum, är enligt dansk rätt efterlevande make, när helst han det önskar, berättigad att begära delning, och vid hans omgifte skall delning städse ske. Om skifte äger rum under efterlevande makens livstid, tillfaller endast en fjärdedel av det samfällda boet den först avlidne makens arvingar. I norsk rätt är efterlevande make, när bröstarvinge efter den döde ej finnes, icke lika väl tillgodosedd som i Danmark. Maken ärver sålunda en tredjedel av kvarlåtenskapen eller, om arvsberättigade släktingar icke finnas, hela kvarlåtenskapen men saknar laglottsrätt och äger ej att övertaga hela boet till fritt förfogande. I Finland är efterlevande maken tills vidare i saknad av arvsrätt.

I fråga om *bröstarvinges laglott* råda mellan den svensk-finska rätten och de västnordiska staternas lagstiftning avvikelser av stor principiell och praktisk betydelse, främst därutinnan att i sistnämnda stater bröstarvinges laglottsrätt får stå tillbaka för den efterlevande make i lag tillerkända rätten att sitta i oskift bo, en anordning som närmare skall omnämnas vid art. 2. Även i övrigt äro emellertid på detta område olikheterna mellan konventionsstaternas lagstiftning betydande. Medan hos oss laglotten utgör hälften av den arvslott, som tillkommer bröstarvinge, uppgår den i dansk och isländsk rätt till två tredjedelar och i norsk rätt till tre fjärdedelar av arvslotten. Överstiger i Norge kvarlåtenskapen en miljon kronor, kan arvlåtaren för allmännyttiga ändamål bortgiva tre fjärdedelar av vad som faller mellan en och två miljoner kronor och hela den del av kvarlåtenskapen som överstiger två miljoner kronor. I västnordiska stater finnas vidare åtskilliga specialregler, som äro avsedda att för arvlåtaren möjliggöra att undandraga barnen dispositionen av arvskapitalet eller att utan hänsyn till laglotten ordna arvsföljden mellan barnen inbördes. I vad dessa regler i sistnämnda del avse fast egendom hava de i förslaget uppmärksamrats genom en bestämmelse i art. 13. I Finland råder i fråga om laglott motsättning mellan landsrätten, som endast skyddar arvejorden, och stadsrätten, som, för den händelse att bröstarvinge finnes, låter arvlåtaren förfoga över allenast en sjättedel av kvarlåtenskapen.

Beträffande *utomäktenskapligt barns arvsrätt efter fader* medger den norska rätten, i motsats mot de övriga staternas lagar, i princip sådant barn

samma arvsrätt som barn i äktenskap. Finnes emellertid anledning till antagande att modern under konceptionstiden haft samlag med annan än den uppgivne fadern, får barnet rätt allenast till underhållsbidrag efter denne. I Island gäller i huvudsak detsamma som i Norge. I Sverige har utomäktenskapligt barn arvsrätt efter fadern blott om barnet är s. k. trolovningsbarn eller fadern i viss ordning avgivit förklaring att barnet skall hava samma rätt till arv efter honom som barn av äktenskaplig börd. Enligt finsk lag kan faderskap med därav följande arvsrätt för utomäktenskapligt barn fastställas allenast genom faderskapets erkännande i viss ordning. Däremot kan faderskap ej fastställas genom rättegång. I Danmark tillkommer arvsrätt efter fader i allmänhet ej utomäktenskapligt barn som ej legitimerats.

De nordiska ländernas rättssystem i fråga om *arvsrätt på grund av adoption* förete sinsemellan vissa avvikelser.¹ Vad angår arv efter adoptanten gäller väl i samtliga lagar, att adoptivbarn äger taga arv lika med äkta barn, men denna sats får vidkännas undantag dels till förmån för adoptantens bröstarvingar, dels till förmån för adoptanten själv i vad rörers dennes testationsfrihet. I svensk, dansk, isländsk och norsk rätt tillgodoses bröstarvingarnas intresse genom regeln att adoptivbarns arvsrätt ej får inkräkta på laglott. Den sakliga innebörden av denna sats är emellertid, med hänsyn till de skiljaktigheter laglotsreglerna förete, helt olika de särskilda länderna emellan. I Finland har skyddet för bröstarvingarnas intressen icke kunnat byggas på laglottens grund, då, såsom redan nämnt, enhetliga regler om laglott där saknas. Den finska adoptionslagen stadgar därför i stället, att, där bröstarvinge finnes, denne skall taga två tredjedelar och adoptivbarnet en tredjedel av arvet. Beträffande adoptionens inverkan på testationsfriheten gäller enligt svensk och norsk rätt, att hälften av adoptivbarnets arvslott har laglots natur, och enligt finsk rätt njuter adoptivbarns arvsrätt samma skydd emot testamenten som egna barns. Enligt dansk och isländsk rätt kan vid adoptionens beviljande på begäran bestämmas, att adoptionen överhuvud icke skall medföra någon inskränkning i adoptantens testationsfrihet, och sådana förbehåll äro i själva verket synnerligen vanliga. Har förbehåll ej skett, äger adoptanten förfoga allenast över vad som ej utgör barnets laglott. I avseende å arv efter adoptivbarn intaga samtliga staternas lagstiftning utom den finska den principiella ståndpunkten, att adoptionen ej medför någon inskränkning i skyldemännens arvsrätt, men att, om arvsberättigad skyldeman ej finnes, adoptanten inträder såsom arvinge. Från denna huvudregel göres dock i alla dessa lagar ett på skilda sätt utformat undantag, vilket kan sägas vila på den tanken, att skyldemännen icke hava något berättigat anspråk på kvarlåtenskapen till den del denna härrör från adoptanten. Den finska lagen däremot tillerkänner adoptanten en förmånligare ställning, i det han infogats i arvsordningen före andra skyldemän än bröstarvingar. Har egendom tillfallit adoptivbarnet i arv eller testamenten efter någon dess skyldeman, skall dock denna egendom eller dess värde tillfalla arvsberättigad skyldeman. Lever adoptant

¹ I Island är adoptionsinstitutet ej reglerat i lag, men överensstämmelse råder mellan dansk och isländsk rätt på förevarande område.

ej efter, få hans avkomlingar nöja sig med en arvsrätt till egendom som tillfallit adoptivbarnet efter adoptanten.

Medan enligt svensk och finsk lag egendom, som bröstarvinge under arvlåtarens livstid bekommit av denne utan vederlag, skall presumeras vara *förskott* och gå i avräkning å arvet, finnes i de västnordiska staterna ej någon sådan legal presumtion om arvlåtarens önskan om avräkning, utan avräkning äger rum, allenast i händelse arvlåtaren därom träffat förfogande.

I den svenska arvslagen (8 kap.) äro beträffande *underhållsbidrag ur kvarlåtenskap* meddelade bestämmelser, som sakna motsvarighet i de övriga staterna. Lämnar arvlåtaren efter sig barn, vars uppfostran icke är avslutad, och kan det ej av sitt arv eller annorledes njuta uppehälle och utbildning efter vad med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt, skall barnet äga att, innan arv eller testamente må tagas, ur kvarlåtenskapen bekomma bidrag till underhållet med ett belopp en gång för alla, dock ej för tiden efter det barnet fyllt tjuguetå år. Stadgandet innebär ett undantag från den matematiskt lika delningen till förmån för de barn, vilkas uppfostran ännu ej hunnit avslutas. Föreskrifter äro vidare givna om underhållsbidrag till barn som i följd av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig. Sådant bidrag utgår allenast om arvlåtaren genom testamente förordnat därom. Bidraget utgår ur kvarlåtenskapen före övriga bröstarvingars arvslotter och innan testamente får tagas. Bröstarvinge äger dock påkalla sådan jämkning i förordnandet, att hans laglott ej belastas annorledes än med årligt bidrag, motsvarande högst fem procent av laglottens värde, och han äger utfå laglotten om han för bidraget ställer godkänd säkerhet. Slutligen äro bestämmelser meddelade om viss underhållsskyldighet för testaments- och gåvotagare.

I den allmänna inledningen hava anförts de skäl, som ligga till grund för de i förevarande artikels första stycke innefattade bestämmelserna om den legala arvsrättens reglerande efter lagen i den dödes domicilland därest fem år förflutit sedan hans bosättning i nämnda land, men efter lagen i hans hemland därest så lång tid ej förflutit mellan bosättningen och dödsfallet. Tilllämpning av hemlandets lag skall emellertid, enligt vad den föreslagna texten giver vid handen, ifrågakomma allenast där sådant yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror, i sammanhang varmed enligt art. 6 skall gälla, att den som påkallar sådan tillämpning har att visa att förutsättningarna därför äro för handen ävensom styrka innehållet av hemlandets lag. Dessa förbehåll sammanhånga med det förhållande, att i Danmark, Island och Norge dödsbobehandlingen icke, såsom hos oss, principiellt ankommer på delägarna själva utan i regel tillkommer offentlig myndighet. Det har ansetts mindre rimligt att ålägga sådan myndighet förpliktelse att, med risk för skadeståndskrav i händelse av misstag, ex officio utreda och bedöma frågor om förhandenvaron av medborgarskap i den ena eller andra staten, om tidpunkten för bosättningen i domicillandet och denna bosättnings oavbrutna beskaffenhet ävensom om innehållet i hemlandets lag.

Yrkande varom här är fråga läres, på sätt artikelns andra stycke innebär, i

Förslaget.

regel ej böra få framställas senare än vid arvskiftet. För det fall att vid tillämpning av domicillandets lag blott en universalsuccessor finnes och boet i följd härav enligt denna lag övergår till honom utan arvskifte, torde vara erforderligt att stadga en viss fatalietid, i förslaget satt till sex månader från dödsfallet.

För den händelse att flera arvingar eller testamentstagare finnas, är det enligt förslaget tillräckligt att yrkande som här avses väckes av någon sådan rättsägare. Att, såsom en motsatt ståndpunkt skulle medföra, låta olika lagar tillämpas å ett och samma arv skulle medföra nästan oöverkomliga svårigheter.

De som äga framställa yrkande av ifrågavarande art äro i främsta rummet arvingar och universella testamentstagare. Men även för en legatarie kan det vara av vikt att arvlåtarens nationella lag kommèr till användning; sålunda kan exempelvis den disponibla kvoten enligt nämnda lag vara större än enligt domicillandets.

En förutsättning för rätt att framställa yrkande om tillämpning av den nationella lagen måste vara, att i den föreliggande situationen ett anspråk verkligen tillkommer den som gör yrkandet. Han måste följaktligen äga en å arv eller testamente grundad rätt till arvlåtarens kvarlåtenskap. Förslaget uttrycker detta så, att hans rätt skall bero av yrkandet. Skulle en arvinge eller testamentstagare, i strid mot de övrigas önskan förklara sig ämna göra sådant yrkande, äga dessa möjlighet att till honom utgiva vad som, med tillämpning av hemlandets lag, å honom belöper. Hans rätt är då ej längre beroende av yrkandet och han kan följaktligen ej hindra att domicillandets lag blir gällande.

Till de i förevarande artikel avsedda frågorna om arv höra begreppsmässigt spörsmålen om efterlevande makes arvsrätt eller, för att begagna dansk terminologi, makens rätt att sitta i oskiftat bo med utarvingar samt fråga om rätt att i enlighet med den svenska arvslagen njuta underhållsbidrag ur kvarlåtenskap. Till förebyggande av varje tvivel om att dessa spörsmål äro inbegripna under de föreslagna bestämmelserna i artikeln, har emellertid i dennas tredje stycke upptagits uttryckligt uttalande härom.

Med hänsyn därtill att artikelns bestämmelser äga tillämpning å arvsrätt på grund av adoption må erinras om de uttalanden, som i detta ämne gjorts under förarbetena till den mellan de nordiska länderna den 6 februari 1931 ingångna konventionen, innehållande internationellt-privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap. I nämnda konvention behandlas, i vad rör adoption, endast frågan om varje stats kompetens att till prövning upptaga adoptionsansökan eller ansökan om hävande av adoption, varjämte bestämmelser givas om den lag som vid prövningen skall tillämpas. Spörsmålet om rättsverkningarna av åvägabragt adoption lämnas däremot oreglerat. I motiven uttalades, att dessa rättsverkningar i princip skulle bestämmas enligt adoptionslandets lag, ehuru någon regel härom icke kunnat givas på grund av svårigheten att mellan de olika ländernas delegerade uppnå enighet om det närmare fastställandet av innebörden och räckvidden av en sådan regel, särskilt beträffande

adoptionens verkan i arvshänseende. Sistnämnda spörsmål borde enligt motiven upptagas till behandling i samband med de allmänna internationellt-privaträttsliga problemen på successionsrättens område. Så har nu skett, och enighet har därvid vunnits om att tillräcklig anledning ej föreligger att i allmänhet låta de arvsrättsliga verkningarna av adoption bestämmas av annan lag än den som enligt förevarande artikel är tillämplig beträffande arvet efter den döde. I en viktig punkt har emellertid en särskild föreskrift ansetts påkallad, nämligen beträffande sådana förbehåll om full testationsfrihet, som enligt den ovan lämnade jämförande framställningen av de nordiska ländernas lagstiftning angående adoptionens arvsrättsliga verkningar kunna i Danmark och Island träffas av adoptanten. Enligt art. 14 skall sålunda, av skäl som skola angivas i motiveringen till nämnda artikel, ett sådant förbehåll gälla, även i fall då beträffande arvet i övrigt jämlikt nu förevarande artikel annan än dansk eller isländsk rätt skall äga tillämpning.

Från regeln att under den i artikeln föreslagna femårsprincipen den nationella lagen skall tillämpas har undantag gjorts för det fall att, enligt nämnda lag, arvet skulle tillfalla staten. Ett upprätthållande av huvudregeln i vad rör statens rätt till arv skulle vara mindre lämpligt, bland annat därutinnan att en utländsk stat skulle kunna komma att i annan stat anhängiggöra arvstalan. Undantagsbestämmelsen innebär, att det arv som eljest skulle tillkommit den främmande staten kommer att tillfalla de arvlåtarens skyldemän, som enligt domicillandets lag hänföras till de arvsberättigades krets, eller ock domicilstaten.

Artikel 2.

Av de på successionsrättens område rådande avvikelserna mellan de nordiska ländernas lagstiftning höra till de mest vittgående de som angå frågan om efterlevande makes ställning när bröstarvinge finnes efter den först avlidne.

Enligt *svensk* rätt äger maken i detta fall ej någon rätt att taga arv efter den först avlidne eller att sitta i oskiftat bo. Att, på bekostnad av bröstarvinges rätt till arv, medgiva maken dylik rätt skulle, enligt vad lagberedningen uttalade vid framläggandet av förslagen till ny giftermålsbalk och till ny arvslag, vara stridande mot den allmänna rättsuppfattningen i vårt land; och denna uppfattning godtogs också av statsmakterna. I samband med den nya lagen om testamente infördes emellertid i 13 kap. 12 § G. B. en bestämmelse, som beträffande mindre dödsbon verksamt tillvaratager efterlevande makens rätt också när bröstarvinge finnes. Maken berättigades nämligen att, i mån av tillgång, av gifterättsgodset uttaga så mycket att detta, jämte möjligen förefintlig enskild egendom, utgör tretusen kronor. Bestämmelsen, som formellt är en bodelningsregel, innebär i själva verket att bröstarvinges arvslott, även i den del den utgör laglott, får vika för den rätt som enligt bestämmelsen tillkommer maken. I *Finland* äger för närvarande efterlevande make ej sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, och någon företrädesrätt motsvarande ovannämnda svenska »tretusenkronorsregel» finnes heller icke.

Efterlevande makes ställning när bröstarvinge finnes. Jämförande översikt.

De *västnordiska* staterna känna däremot alla institutet oskiftat bo med bröst-
arvinge, ehuru utformningen därav skett olika i Danmark och Norge, å ena,
samt i Island, å andra sidan.

Enligt *dansk* rätt ärver efterlevande make, om efter den först avlidne finnas
bröstarvingar, en fjärdedel av kvarlåtenskapen. En sjättedel av kvarlåtenska-
pen är efterlevande makens laglott. Efterlevande maken äger emellertid vidare
rätt att, när bröstarvingar finnas, övertaga boet såsom oskiftat. Finnas alle-
nast styvbarn, kan sådant övertagande ifrågakomma endast om förmynders-
kapsmyndigheten eller, när styvbarnen äro myndiga, dessa själva eller i vissa
fall förmynderskapsmyndigheten samtycka därtill. Mannen äger genom testa-
mente föreskriva, att hustrun, medan hon sitter i oskiftat bo, skall i sitt för-
fogande över det gemensamma boet vara beroende av samtycke av en »til-
synsværge», och äger mannen jämväl bestämma vem som skall intaga denna
ställning. En dylik testamentarisk föreskrift kan dock på ansökan av hust-
run genast eller senare åsidosättas av myndighet (overøvrigheden), om före-
skriften icke finnes vara tillräckligt grundad i hänsyn till hustruns eller
bröstarvingarnas bästa. När av hustrun därom framställd begäran finnes
befogad, kan ock »tilsynsværge» entledigas av skifteretten och en annan i
hans ställe förordnas. Är efterlevande maken i konkursstillstånd, eller visas
det, att han icke har medel till täckning av sin gäld, äger han ej rätt att
övertaga boet. Skifteretten skall, om den finner villkoren för rätt till oskif-
tat bo föreligga, efter anmälan meddela maken tillstånd därtill. I det oskif-
tade boet, vilket omfattar makarnas gemensamma egendom samt vad den
efterlevande förvärvar under sådana omständigheter, att det under äkten-
skapet skulle hava blivit gemensam egendom, ingår icke arv, testamente
eller gåva som tillfaller efterlevande maken, såframt denne begär skifte
inom tre månader från det han erhållit kännedom om arvfallet, testamentet
eller gåvan. Efterlevande maken råder som en ägare över egendomen i
boet. Regler finnas mot missbruk från efterlevande makens sida. Har ma-
ken sålunda genom missbruk av sin rätt att råda över boet väsentligen för-
minskat detta, äga arvingarna rätt till vederlag. Såsom missbruk skola
särskilt anses sådana rättshandlingar som gå ut på att skaffa maken
själv ökade inkomster — t. ex. teckning av en med hänsyn till för-
hållandena oskäligt hög livränta — eller avse ett gynnande av den, med vil-
ken maken är förlovad, eller av någon av arvingarna. Arvinge äger ock, i
händelse av dylikt missbruk, påkalla utbrytning av sin lott. Har maken ur
boet bortgivit en gåva, som står i missförhållande till boets förmögenhet, och
har gåvotagaren insett eller bort inse detta, kan envar av arvingarna påkalla
gåvans återgång, såframt talan väckes inom viss tid. Efterlevande make äger
påkalla skifte när han det önskar, och är pliktig, om han ämnar ingå nytt
äktenskap, att dessförinnan ombesörja skifte. Sitter maken i oskiftat bo, vari
finnas omyndiga styvbarn, är han på begäran pliktig att skifta med dessa allt
efter de uppnå myndig ålder, dock att skifteretten beträffande vissa smärre
bon kan medge fortsättande av sammanlevnad i oskiftet. För den dödes gäld
är den som övertagit oskiftat bo personligen ansvarig.

Den *norska* lagstiftningen om oskiftat bo överensstämmer i huvudsak med den *danska*. Bland avvikelserna må följande nämnas. Har den först avlidne maken i testamente, med angivande av skälen därtill, uttalat, att han anser det lända till makens och barnens bästa att boet skiftas, äger skifteretten, efter förmynderskapsmyndighetens hörande, bestämma att bodelning helt eller delvis skall äga rum, såframt det antages böra ske av den i testamentet angivna grunden. Däremot finnes ej motsvarighet till den *danska* föreskriften om rätt för mannen att förordna »tilsynsværge» för hustrun. Den som förklarats omyndig äger ej sitta i oskiftat bo. Vissa bestämmelser äro slutligen meddelade för det fall att den efterlevande önskar helt eller delvis utlösa bröst-arvinge.

Enligt *isländsk* rätt äger efterlevande make, när omyndiga bröstarvingar finnas, övertaga boet, såframt ej annat föreskrivits genom den först avlidnes testamente. Finnas allenast styvbarn, är maken berättigad att övertaga boet, där detta finnes vara till nytta för styvbarnen. Den som är i konkurstillstånd eller är insolvent eller genom dålig förmögenhetsförvaltning visat sig olämplig att övertaga boet må ej sitta i oskiftat bo. Tillstånd att övertaga boet såsom oskiftat meddelas av övrigheden efter ansökan och, där fråga ej är om smärre bon, efter hörande av förmyndare för bröstarvingarna. Motsvarighet finnes till den *danska* lagens bestämmelser om rätt för arvinge att yrka återgång av gåva som givits av den efterlevande. Påföljden av att denne vanvårdar boet är ej, såsom i dansk och norsk rätt, att arvingarna kunna fordra vederlag när skifte äger rum, utan att dessa äga påyrka skiftes omedelbara företagande. Liksom i Danmark och Norge skall skifte ske när den efterlevande går i nytt gifte, och denne är städse oförhindrad att begära skifte. Från det *danska* och *norska* oskiftade boet skiljer sig det *isländska* väsentligen därutinnan, att bröstarvinge, när han uppnår myndig ålder, äger begära skifte.

Förevarande artikel innehåller bestämmelser för det fall, att arvlåtare som avses i art. 1 hade hemvist i stat, vars lag tillägger efterlevande make att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, d. v. s. i Danmark, Island eller Norge. För det fall att den döde hade hemvist i stat vars lag ej känner sagda anordning äro regler upptagna i art. 3.

Förslaget ang. det fall att den döde var bosatt i Danmark, Island eller Norge.

Den lösning av konflikten mellan nationalitets- och domicilprinciperna som här föreslås. överensstämmer med den som innehålles i art. 1. Lagen i det land där den döde hade hemvist blir sålunda att i första hand tillämpa beträffande efterlevande makens rätt att sitta i oskiftat bo, men där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i nämnda stat, skall bröstarvinge äga påkalla bodelning jämlikt lagen i den dödes hemland. Sådant yrkande kan följaktligen framställas av bröstarvinge till svensk eller finsk arvlåtare som var bosatt i Danmark, Island eller Norge, ävensom av myndig bröstarvinge efter isländsk arvlåtare som var bosatt i Danmark eller Norge.

Rätt att påkalla tillämpning av den dödes hemlands lag tillkommer ej efterlevande make. Förslagets ståndpunkt härutinnan, som är av betydelse blott i vad rör förhållandet mellan de västnordiska staterna, har sin grund i en

önskan från dessa staters sida att ej behöva tillämpa främmande konventionsstats detaljbestämmelser angående oskiftat bo.

Under övervägande har varit, huruvida viss frist borde gälla för bröstarvinges rätt att påkalla bodelning enligt arvlåtarens nationella lag. Det kan nämligen för den efterlevande maken tänkas vara förenat med vissa olägenheter att hans rätt att kvarsitta i boet skall upphöra när helst barnen det önska. Uppställandet av en dylik regel komme emellertid att medföra fara för att barn kunde komma att försumma framställa yrkande om bodelning inom fristen; syftet med förevarande stadgande, nämligen att skydda barnens rätt till arv och laglott, komme härigenom att äventyras. Mot en dylik regel har också ur de västnordiska staternas synpunkt anförts, att barnens förmyndare skulle känna sig föranledda att påkalla bodelning också i sådana fall då detta ej kunde anses vara erforderligt med hänsyn till barnens bästa. Av dessa skäl hava de delegerade ansett rätten att påkalla bodelning ej böra vara begränsad till viss tid.

Enligt alla de nordiska lagarna om medborgarskap kan den som — genom naturalisation, giftermål eller eljest — blivit medborgare i annat land det oakttat komma att bibehålla sitt förutvarande medborgarskap. Detta inträffar städse, när han, efter förvärvandet av det nya medborgarskapet, kvarbor i sitt förra hemland. För det fall att nu t. ex. en dansk kvinna ingått äktenskap med en i Danmark bosatt svensk som avlider där, har det från dansk och norsk sida framhållits såsom stötande, om en änka, trots att hon bibehållit sitt danska medborgarskap skulle gå förlustig den rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge som enligt dansk rätt tillkommer henne. Ett undantag från regeln om rätt för bröstarvinge att påkalla bodelning har därför ur nämnda synpunkt yrkats. Från svensk och finsk sida har man ansett sig ej hava tillräcklig anledning att ställa sig avvisande till detta önskemål, och i sista punkten av denna artikels första stycke har alltså införts stadgande, att någon rätt för bröstarvinge att kräva bodelning ej skall äga rum, där efterlevande maken vid äktenskapets ingående var medborgare i den stat där den döde hade hemvist.

Särskild uppmärksamhet påkallar i detta sammanhang den svenska lagens i det föregående omnämnda bestämmelse, att efterlevande make äger att vid bodelning, i mån av tillgång, av giftorättsgodset uttaga så mycket, att detta jämte möjligen förefintlig enskild egendom utgör tretusen kronor. Beträffande smärre bon är genom detta stadgande också hos oss makens intresse att bibehålla hela boet tillgodosett. En tillämpning av art. 3 i den mellan de nordiska staterna den 6 februari 1931 ingångna konventionen om äktenskap m. m. medför emellertid, att i fråga om svenska makar som tagit hemvist i en av de västnordiska staterna nämnda bodelningsregel ej blir tillämplig. Då enligt den nu föreslagna regeln maken skall på yrkande av bröstarvinge vara pliktig att underkasta sig bodelning, komme, om annat ej stadgades, den svenska maken att gå miste om såväl rätten att sitta i oskiftat bo som berörda i svensk rätt maken tillerkända förmån. Till förebyggande av ett dylikt resultat har föreslagits det stadgande som innehålles i andra stycket av förevarande ar-

tikel. Nämda stadgande innebär ett undantag från ovannämnda föreskrift i äktenskapskonventionens art. 3, men det har ej ansetts oundgängligen erforderligt att i nämnda artikel intaga en erinran härom.

Vid bodelning jämlikt förevarande artikel skola beträffande själva bodelningsförfarandet tillämpas bestämmelserna i konventionsförslagets art. 19. I materiellt avseende åter måste, såvitt annat ej följer av nyssnämnda stadgande i förevarande artikels andra stycke, iakttagas de föreskrifter som äro meddelade i art. 3 och 6 av ovannämnda konvention den 6 februari 1931 om äktenskap m. m. En erinran härom har upptagits i art. 7 av förevarande förslag.

Artikel 3.

I denna artikel regleras frågan om efterlevande makes rätt att sitta i *Rätten till oskiftat bo* med bröstarvinge för det fall att den döde hade hemvist i för- *oskiftat bo då den döde dragsslutande stat vars lag ej medgiver någon sådan rätt för maken. Vad hade hemvist i Sverige eller Finland.* svensk rätt angår är situationen för närvarande den, att om en i Sverige bosatt dansk, isländsk eller norsk medborgare här avlider, borde enligt den hos oss gällande nationalitetsprincipen efterlevande maken äga den rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge som enligt hemlandets lag tillkommer maken. Då emellertid de organisatoriska förutsättningarna för det praktiska genomförandet här i riket av oskiftat bo enligt de västnordiska staternas lagstiftning till stor del saknas, läser institutet för närvarande näppeligen kunna här tillämpas. Vid sådant förhållande och då en tillämpning av de för detsamma gällande bestämmelserna för de svenska domstolarna och för mynderskapsmyndigheterna måste medföra vissa vanskligheter, har vid förhandlingarna från svensk sida ifrågasatts, om ej, med bibehållande av den ordning som i själva verket råder på förevarande område, ett avsteg kunde göras från den i art. 1 och 2 omfattade grundsatsen och i stället, i överensstämmelse med den i de västnordiska staterna rådande domicilprincipen, svensk lag finge städse komma till användning å dödsbo efter dansk, isländsk och norsk medborgare som var bosatt här i riket. Från dansk och isländsk sida har man emellertid bestämt motsatt sig en ordning, som skulle betaga dessa länders medborgare den rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge som enligt hemlandets lag tillkommer dem. I denna situation hava de svenska delegerade ej velat påyrka det ytterligare avsteg från nationalitetsprincipen som nämnda ordning skulle innebära. Ett dylikt avsteg skulle för övrigt ej i allo medföra det därmed åsyftade resultatet. Visserligen kunde man därigenom undgå att här i riket anordna oskiftat bo, men däremot ej att tillämpa bestämmelserna härom för det fall att make, som i någon av de västnordiska staterna berättigats att sitta i oskiftat bo, var här i riket domicilierad eller sedermera här bosatt sig. Alla de bestämmelser, som äro meddelade beträffande det oskiftade boets fortbestånd och upphörande, komme alltså, också med en sådan ordning, att bliva föremål för de svenska myndigheternas prövning. Den i förevarande artikel upptagna bestämmelsen intager därför, i likhet med de två föregående artiklarna, den ståndpunkten, att hemlandets lag må vinna tillämpning där den döde ej

sedan fem år hade hemvist i annan konventionsstat. Då domstolsbeslut om kvarsittande i oskiftat bo enligt västnordisk lagstiftning förutsätter ett yrkande av den efterlevande, har det ej varit av nöden att, i samband med bestämmelsen om denna lags tillämpande i Sverige eller Finland, uttryckligen angiva, att tillämpningen även där beror av framställt yrkande.

De västnordiska staternas bestämmelser angående makes rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge kräva för sin tillämpning i åtskilliga avseenden medverkan av myndighet. Tillstånd att övertaga boet såsom oskiftat meddelas sålunda i Danmark och Norge av skifteretten. Enligt dansk lag äger skifteretten vidare tillåta fortsättandet av sammanlevnad i oskiftat bo, när styvbarn uppnår myndig ålder, och enligt norsk lag kan skifteretten, när det föranledes av arvlåtarens testamente, besluta att bodelning skall ske, även som — där en arvinge utlösts av efterlevande maken — avgöra, huruvida utlösning jämväl av de övriga skall äga rum eller bodelning verkställas. I åtskilliga fall ifrågakommer förmynderskapsmyndighets medverkan eller ingripande. Är fråga om oskiftat bo med styvbarn, kräves sålunda enligt dansk och norsk lag, förutom skifterettens tillstånd, i visst fall samtycke av förmynderskapsmyndighet. I Norge är samtycke av förmynderskapsmyndighet en förutsättning för att, i anledning av arvlåtarens testamente, bodelning må ske eller omyndigförklarad berättigas övertaga boet såsom oskiftat. Enligt norsk lag åligger det vidare sådan myndighet att hava tillsyn å det oskiftade boets förvaltning, varjämte myndighetens tillstånd erfordras för utlösen av viss arvinge. Samtliga de funktioner som enligt dansk och norsk rätt utövas av skifterett och förmynderskapsmyndighet tillkomma i Island »övrigheden» allena, antingen i egenskap av skifterett eller förmynderskapsmyndighet. Vissa uppgifter i nu förevarande avseende äro enligt de västnordiska staternas lagstiftningar anförtrodda förmyndaren för omyndig bröstarvinge.

Vad angår frågan, åt vilken myndighet i vårt land de åligganden böra uppdragas som enligt det förut sagda ankomma på skifterett eller annan myndighet, hava de delegerade ansett det vara mest ändamålsenligt att nämnda åligganden i huvudsak anförtros åt vederbörande allmänna underrätt.

Ett särskilt spörsmål är emellertid det som gäller kontrollen över det oskiftade boets förvaltning. För det fall, att den dödes bröstarvingar samtliga äro myndiga och alltså kunna tillvarataga sina intressen i boet, erfordras ej någon annan kontroll. Skulle åter någon av arvingarna vara omyndig, är en från det allmännas sida anordnad kontroll av ett eller annat slag av nöden. Enligt norsk lag tillkommer kontrollen närmast en för den omyndige tillsatt förmyndare, vilken har att på visst i lagen angivet sätt samarbeta med överförmyndare. I Danmark och Island äger i förevarande fall någon särskild kontroll ej rum. Hos oss ligger det närmast till hands att, såvida ej av annan anledning förmyndare för den omyndige är förordnad, en målsman av godmanstyp tillsättes för den tillsyn å boets förvaltning, som påkallas av den omyndiges intressen. Detta bör emellertid, såsom lagrådet erinrat, ske blott för de fall då jämväl efterlevande maken här har hemvist. Är den efterlevande bosatt i annan fördragsslutande stat, får det ankomma på den statens lag, huruvida och i vilken mån boet skall underkastas kontroll.

I de västnordiska lagarna äro bestämmelser meddelade om skyldighet för make, som vill övertaga boet såsom oskiftat, att vid ansökningen foga bouppteckning. Då förevarande artikel avser sådan medborgare i de västnordiska staterna som hava hemvist i Sverige eller Finland och, enligt konventionsförslaget art. 19, bouppteckning efter dem skall ske jämlikt svensk eller finsk lag, böra ej vid sidan härav tillämpas de föreskrifter om bouppteckning som äro meddelade i nämnda länders lagar om oskiftat bo. En erinran härom har upptagits i sista punkten av förevarande artikel.

Artikel 4.

Såsom nämnts i den under art. 2 lämnade redogörelsen för det danska oskiftade boet, äger mannen genom testamente föreskriva, att hustrun, medan hon sitter i oskiftat bo, i sitt förfogande över det gemensamma boet skall vara beroende av samtycke av en »tilsynsværge», vilken mannen om han så önskar jämväl äger utse. På begäran av hustrun äger dock myndighet besluta, att mannens förordnande skall åsidosättas eller att annan »tilsynsværge» i stället för den ursprungligen förordnade skall tillsättas. »Tilsynsværgen» har i huvudsak samma rättsställning som en »lavværge», varom bestämmelser meddelas i den danska lagen om umyndighet og værgemaal. Han är sålunda ej förmyndare i teknisk mening, utan hustrun äger på egen hand träffa till den dagliga hushållningen hörande dispositioner. Även i övrigt intager den som står under dylikt kuratel en självständigare ställning än en ommyndig. Hon äger sålunda själv omhändertaga egendomen, dock att »værgen» torde kunna påfordra deposition av penningar och värdepapper eller att dessa senare förses med s. k. prohibitivpåteckning. I personligt hänseende förblir vederbörande myndig. »Værgen» står ej under tillsyn och behöver ej till vissa åtgärder inhämta myndighets samtycke.

Någon motsvarighet till den danska »tilsynsværgen» finnes ej i de övriga konventionsstaterna. Då en tillämpning av hithörande bestämmelser skulle i dessa stater bliva förenad med många svårigheter och nödvändiggöra en detaljerad reglering i lag, hava nämnda staters delegerade ansett nödvändigt att utesluta möjligheten av sådan tillämpning, och för denna ståndpunkt har man från dansk sida visat förståelse. Detta resultat kan, i vad angår frågan om änkan skall äga övertaga boet såsom oskiftat, vinnas *antingen* därigenom att mannens förordnande om »tilsynsværge» betraktas såsom oskrivet och änkan förty berättigas att utan sådan inskränkning övertaga boet, *eller ock* på det sätt att änkan, när mannen meddelat dylikt förordnande, överhuvud ej äger rätt att sitta i oskiftat bo. Då de danska delegerade uttalat sig för en lösning enligt det förra alternativet, har i första punkten av förevarande artikel upptagits ett stadgande av innehåll, att ett förordnande om »tilsynsværge» skall gälla allenast där änkan vid mannens död hade hemvist i Danmark, samt att, om änkan sedermera tager hemvist i annan fördragsslutande stat, »tilsynsværgens» befattning med boet skall upphöra.

Danska regeln om »tilsynsværge» skall ej gälla.

Artikel 5.

*Oskiftat
bo med
adoptiv-
barn.*

Då adoptivbarn och sådant barns avkomling enligt samtliga konventionsstaters lagstiftning böra i de avseenden som beröras i art. 2—4 likställas med bröstarvingar, men detta, med hänsyn till den norska lagens språkbruk, torde böra särskilt uttalas, har en dylik bestämmelse upptagits i nu förevarande artikel.

Artikel 6.

*Styrkande
av främ-
mande lags
innehåll,
m. m.*

Såsom i motiveringen till art. 1 framhållits, har det ansetts uteslutet, att myndighet, som enligt dansk, isländsk eller norsk rätt har att ex officio verkställa boutredning och skifte, skulle vara pliktig att på eget initiativ utreda de omständigheter, som jämlikt nämnda artikel utgöra förutsättning för tillämpning av främmande lag, nämligen den avlidnes medborgarskap och bopättningsförhållanden. Detsamma gäller när bröstarvinge efter den, som vid sin död hade hemvist i västnordisk stat och vars bo enligt konventionsförslaget där skall utredas, vill utöva den rätt att påkalla bodelning, som enligt art. 2 må tillkomma honom enligt lagen i den dödes hemland. Det måste alltså i dylika fall tillkomma den som påkallar tillämpning av främmande lag att, såvitt myndigheten ej eljest på ett eller annat sätt äger kännedom om de omständigheter som enligt konventionen utgöra förutsättning för sådan tillämpning, styrka dessas förefintlighet. Det stadgande härom som är av nöden har upptagits i förevarande artikel.

I de fall, då enligt art. 3 tillämpning av västnordiska lagbestämmelser om efterlevande makes kvarsittande i oskiftat bo ifrågakommer i Sverige eller Finland, måste tydligen ävenledes förutsättningarna för sådan tillämpning styrkas, där de ej äro notoriska.

I visst samband med den i förevarande artikel berörda frågan står spörsmålet om rätt för myndighet i fördragsslutande stat att från annan sådan stat erhålla officiell upplysning om där gällande rätt. De delegerade hava enat sig om lämpligheten av att i sammanhang med konventionens avslutande träffas överenskommelse om vilken myndighet i varje stat det skall tillkomma att i fråga om där gällande rätt — inom eller utom det av konventionen berörda området — meddela sådan upplysning. Denna överenskommelse skulle enligt de delegerades mening lämpligen kunna erhålla formen av ett samtidigt med konventionen undertecknat slutprotokoll. Enligt det förslag till sådant protokoll som av de delegerade uppgjorts, skulle för Sveriges del åliggandet tillkomma chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning, medan det i de andra staterna skulle ankomma på justitieministeriet (justitiedepartementet) att besvara inkomna förfrågningar. Förbehållslös skyldighet att besvara gjord förfrågan har ej ansetts kunna stadgas i annat fall än då svaret kan grundas på uttrycklig lagbestämmelse; men i enlighet med vad hittills varit vanligt torde, på sätt förslaget innebär, i den utsträckning omständigheterna medgiva svar böra lämnas även i fråga om sedvana, rättsdoktrin eller domstolspraxis.

Artikel 7.

I art. 3 av den mellan de nordiska staterna den 6 februari 1931 ingångna konventionen om äktenskap m. m. äro bestämmelser meddelade om vilken lag skall tillämpas i fråga om makars förmögenhetsförhållanden, däri inbegripna de materiella frågorna angående bodelning. Stadgandet innebär, att dessa frågor skola bedömas enligt lagen i den av staterna, där makarna vid äktenskapets ingående taga hemvist, eller, om båda makarna sedermera tagit hemvist i en annan av staterna, enligt den statens lag. Såsom framgår av art. 6 i samma konvention, har stadgandet emellertid ej avseende å äktenskap vars rättsverkningar skola bedömas enligt äldre äktenskapslagstiftning. Den rättslikhet mellan de nordiska staternas lagstiftning på förevarande område som möjliggjort regeln i art. 3 föreligger nämligen ej i fråga om de äktenskap vilkas förmögenhetsrättsliga verkningar regleras av den äldre lagstiftningen. Det har till förebyggande av varje missförstånd ansetts lämpligt att i nu förevarande artikel upptaga en erinran om att, vid bodelning som avses i förslaget (se art. 2—5), bestämmelserna i sagda artiklar av äktenskapskonventionen skola iakttagas. Då stadgandet i art. 2 andra stycket av ifrågavarande konvention innebär en avvikelse från art. 3 äktenskapskonventionen, har den i förevarande artikel gjorda hänvisningen till äktenskapskonventionen erhållit en härav föranledd begränsning. Anmärkas må, att själva förfarandet vid bodelningen regleras av art. 19 och 20 i förslaget.

Ang. de materiella bodelningsreglerna gäller konventionen om äktenskap m. m.

Artikel 8.

Den nya svenska lagen om testamente känner allenast en ordinär testamentsform, nämligen skriftligt testamente med vittnen. Egenhändigt skrivet och undertecknat testamente utan vittnen (holografiskt testamente) eller muntligt förordnande gäller endast i undantagsfall såsom nödtestamente. I Finland är tills vidare — likasom tidigare också i vårt land — det muntliga testamentet lika väl som det bevittnade skriftliga en ordinär testamentsform. I de övriga konventionsstaterna upptages, förutom det av två privatpersoner bevittnade testamentet, såsom ordinär testamentsform jämväl ett av notarius publicus bevittnat skriftligt förordnande. Det muntliga testamentet förekommer såsom nödtestamente, medan holografiskt testamente utan vittnen ej godkännes.

Testamentes form.

Svensk internationell privaträtt lärer få anses i princip omfatta den också i övriga rättssystem i allmänhet gällande regeln, att ett testamente i avseende å formen är giltigt, om det upprättats enligt föreskrifterna i vare sig den lag som då var testators »personalstatut» eller lagen i det land, där upprättandet skedde. I Norge har denna grundsats erhållit uttryck i lag, och de övriga främmande konventionsstaterna torde intaga samma ståndpunkt. Ehuru godkännandet av förmreglerna å orten för testamentets upprättande medför en väsentlig minskning av tänkbara konfliktfall, kunna sådana dock för närvarande förekomma till följd av olika uppfattning mellan staterna, huruvida personalstatutet skall i allmänhet bestämmas med hänsyn till medborgarskap

eller bosättning. Under förhandlingarna hava emellertid de särskilda staternas delegerade varit ense om att de skiljaktigheter dessa staters formföreskrifter sinsemellan förete ej äro av den art och betydighet, att i nu förevarande hänseende ett bestämt fasthållande av antingen nationalitets- eller domicilprincipen kan anses dem emellan påkallat. Ett testamente bör beträffande formen erkännas såsom behörigen tillkommet om det uppfyller fordringarna i vare sig den i testators hemland gällande lagen eller lagen i hans bosättningsland. En dylik regel torde ur rättssäkerhetens synpunkt få anses fullt betryggande, på samma gång som den, förknippad med godtagande av lagen å orten för testamentes tillkomst, i hög grad reducerar faran för ogiltighet på grund av förbiseende av formföreskrifter.

Det låter tänka sig, att ett testamente väl ej uppfyller formföreskrifterna i vare sig orten för upprättandet eller den stat där testator vid upprättandet var medborgare eller hade hemvist, men däremot står i överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i en stat, där han i följd av sedermera inträffad naturalisering eller ändrad bosättning var medborgare eller hade hemvist när han avled. Huruvida i dylikt fall ett testamente skall gälla, lämnas i den föreslagna texten öppet. Det torde i själva verket vara mindre nödigt eller lämpligt att i detta avseende betaga konventionsstaterna möjlighet att låta frågan regleras genom inre lagstiftning eller rättspraxis. Detsamma gäller spörsmålet, huruvida ett testamente, som av medborgare i konventionsstat upprättats inom någon till konventionen ej ansluten stats område, bör få gälla, när de i förevarande artikel angivna förutsättningar i avseende å formen icke äro för handen, men testamentet däremot uppfyller de formföreskrifter, som gälla i det land där det upprättats.

*Formen för
återkallelse
av testa-
mente.*

Återkallelse av testamente kan i vårt land komma till stånd, ej blott i den ordning som gäller för testamentes upprättande eller genom upprättat testamentes förstörande, utan ock därigenom att testator eljest otvetydigt giver till känna att förordnandet ej längre är uttryck för hans yttersta vilja. Även enligt dansk och finsk rätt kan ett testamente formlöst återkallas. I Norge och Island åter måste återkallelse, såframt den ej kommer till stånd genom testamentets förstörande, äga rum i testamentes form. I detta sakläge hava de norska och isländska delegerade ansett sig förhindrade att i fråga om formen för återkallelse fasthålla principen att lagen å orten för en rättshandlings företagande skall komma i betraktande. I konventionen har därför ej kunnat upptagas annan bestämmelse än att återkallelse skall gälla, om i avseende å formen iakttagits lagen i konventionsstat där testator vid tiden för återkallelsen antingen var medborgare eller hade hemvist. Konventionen lär emellertid ej kunna anses lägga hinder i vägen för att en stat, om den så finner lämpligt, godkänner en formlös återkallelse även i andra fall än nu nämnts.

Artikel 9.

*Testations-
habilitet.*

Beträffande behörighet att upprätta testamente föreligga åtskilliga olikheter mellan konventionsstaternas lagstiftningar. Hos oss, liksom i Finland,

är testationsåldern liksom myndighetsåldern tjuguet år. Testamente må ock göras av underårig, som är eller varit gift eller som efter fyllda sexton år, eller i Finland femton, vill förordna om egendom, över vilken han äger själv råda. Omyndighetsförklaring inverkar ej i och för sig på testationsförmågan. De övriga staternas lagar, enligt vilka myndighetsåldern också är tjuguet år, tillerkänna underåriga, som fyllt aderton år, testationshabilitet, men även ett testamente som upprättats före denna ålder blir gällande, om det erhåller Konungens konfirmation. Omyndigförklarades testamenten äro för sin giltighet beroende av sådan konfirmation.

Då ur internationellt-privaträttslig synpunkt testationshabiliteten i Sverige och Finland anses bero av lagen i hemlandet, men i de övriga länderna lagen i domicillandet är avgörande, uppstå de nordiska länderna emellan samma konfliktfall som på andra områden där nationalitets- och domicilprinciperna stå emot varandra.

Dylika kollisionsfall skola enligt förevarande artikel lösas efter en kombinerad nationalitets- och domicilprincip. Behörigheten att upprätta eller återkalla testamente skall sålunda enligt förslaget i första hand bestämmas av lagen i testators domicilland, men, därest han vid testamentets upprättande ej sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall testamentet vara gällande jämväl om han enligt hemlandets lag ägde testationshabilitet.

För det fall, att medborgare i en av konventionsstaterna tager hemvist i annan sådan stat och inom någorlunda kort tid därefter upprättar testamente, torde det, till förebyggande av rättsförluster, vara i sin ordning, att hans testationshabilitet erkännes, evad den är för handen enligt hemlandets eller bösättningslandets lag. För den händelse åter, att en längre tid — enligt förslaget fem år — förflutit från bösättningen, har betänklighet ur svensk synpunkt ej ansetts möta för tillämpande av domicilprincipen.

Ifrågasätts kan, huruvida den föreslagna regeln bör gälla även när testators medborgarskap eller domicil efter testamentets upprättande eller återkallelse undergått förändring. De delegerade hava emellertid ansett, att det även i sådant fall är testators ställning vid åtgärdens företagande som bör vara avgörande. Har en giltig viljeförklaring en gång avgivits, bör denna rimligtvis — även om den är av natur att kunna återkallas — anses giltig utan hinder av att den, från vilken förklaringen härrör, sedermera av en eller annan anledning förlorar sin rättskapacitet; och skulle en rättshandling från början hava varit ogiltig, synes tillräcklig anledning ej heller föreligga att på grund av växling i de förhållanden som bestämma den handlandes rättskapacitet tillerkänna handlingen rättslig giltighet.

Artikel 10.

I vad rörer frågan om testamentes ogiltighet på grund av vad man plägar kalla »viljefel» råder mellan de nordiska rättssystemen den olikhet, att i Sverige, men ej i någon av de övriga staterna, testamentslagen såsom grund för ogiltighet betecknar — förutom de allestädes erkända grunder som ligga i

Testamentes ogiltighet på grund av viljefel.

sinnessjukdom eller annan rubbning i själsverksamheten, svek, villfarelse och tvång — även den otillbörliga påverkan som består i ett till tvång ej hänförligt missbruk av testators oförstånd, viljesvaghet eller beroende ställning. I dansk, finsk och norsk litteratur hava visserligen röster höjts för ett beaktande av dylikt otillbörligt inflytande, och en tendens härtill kan spåras jämväl i dansk och norsk praxis; men med hänsyn till den skiljaktighet som likväl alltjämt är för handen har behov ansetts föreligga av en internationellt-privaträttslig reglering av frågan om viljefelen.

Man har därvid ansett, att den tidpunkt med vilken man vid bestämmande av tillämplig lag bör räkna är, icke tiden för testators död, utan den tid då testamentet upprättades. Beträffande den fråga, å vilken det föreslagna stadgandet främst har avseende — frågan om otillbörlig påverkan — kunde måhända ur svensk synpunkt ifrågasättas, att en otillbörlig påverkan skulle komma i betraktande när detta föranleddes antingen av domicillandets eller hemlandets lag, men ett sådant ensidigt beaktande av den svenska lagen har ej kunnat krävas, utan de delegerade hava enat sig om att frågan om otillbörlig påverkan liksom om viljefel överhuvud bör bedömas jämlikt allenast en lag och därvid stannat för lagen i den dödes domicilland.

Förevarande artikel har, liksom art. 9, uttryckligen förklarats omfatta jämväl återkallelse av testamente.

Artikel 11.

*Bevakning
och klander
av testa-
mente.*

I dansk, isländsk och norsk lagstiftning är testamentsbevakning okänd. Ej heller är någon tid där föreskriven för talan om testamentes ogillande, låt vara att en arvinges sätt att uppträda under pågående boutredning i vissa fall anses utesluta klander. Vad åter beträffar Finland äga de här i landet gällande rättsreglerna i sagda ämnen motsvarighet utan annan väsentlig avvikelse, än att testamentsbevakning i Finland ej gäller till förmån för annan än den som vidtagit åtgärden, och att klandertiden, liksom tidigare i Sverige, utgör ett år, i stället för sex månader, från delfäendet.

I avseende å testamente efter svensk medborgare, som var bosatt i någon av de västnordiska staterna, och efter vilken alltså, enligt de föreslagna bestämmelserna i art. 19, boutredning skall äga rum i någon av dessa stater, kan det uppenbarligen ej ifrågasättas, att de svenska eller finska reglerna om bevakning och klander skulle iakttagas. När åter, med hänsyn till den dödes domiciliering i Sverige eller Finland, där gällande lag skall tillämpas å boutredningen i det hela, och, i enlighet med den föreslagna art. 21, därvarande domstol har att upptaga tvist om testamentes ogiltighet, måste i rättssäkerhetens intresse fasthållas att, även om den döde var medborgare i stat, där bevakning eller klandertid är för lagstiftningen främmande, domicillandets härom gällande regler skola iakttagas. En motsatt anordning skulle stå illa tillsammans med den uppfattning, som här i landet råder om kraftlösheten av ett testamente som icke bevakas, och om den »laga kraft» som där emot åkommer bevakat och oklandrat testamente.

Artikel 12.

Enligt den år 1930 tillkomna *svenska* lagen om arvsavtal är avtal, varigenom arvlåtare förfogar över sin kvarlåtenskap, att anse såsom ogillt. Häri får anses ligga även att svensk rätt icke känner någon motsvarighet till det i *dansk, isländsk* och *norsk* rätt antagna begreppet »gåva för dödsfalls skull» som betecknar ett benefikt avhändande av blivande kvarlåtenskap. I åtskilliga fall har av svenska domstolar giltighet tillagts skuldebrev, som är utställt att betalas först efter utfärdarens död; men en dylik utfästelse lärer, därest dess giltighet erkännes, få anses giva upphov, icke till en dylik döds-gåva, utan till en vanlig skuldfordran, som ställer den berättigade i samma klass som borgenärer i allmänhet.

Bortsett från döds gåvor och mot vederlag träffade förfoganden över den egna kvarlåtenskapen äro överenskommelser om framtida arv i viss begränsad omfattning erkända av svensk rätt. Enligt lagen om arvsavtal äger sålunda arvinge att, genom godkännande av testamente eller annorledes, med gällande verkan avsäga sig sin arvsrätt, såvitt angår laglotten dock endast under vissa i lagen angivna förutsättningar. Däremot är avtal om tredje mans kvarlåtenskap ogiltigt.

I *Finland* betraktas ett eftergivande gentemot arvlåtaren av framtida arv såsom rättsligen möjligt. Avtal om tredje mans kvarlåtenskap torde vara ogiltigt.

I de *övriga konventionsstaterna* äro liksom i Sverige avtal om tredje mans kvarlåtenskap ogiltiga. Avstående av framtida arv medför däremot laga verkan, och detsamma gäller icke blott om döds gåvor, utan även om avtal, varigenom någon med arvlåtare träffar uppgörelse om kvarlåtenskaps förvärvande mot eller utan vederlag.

Då konventionsstaternas rättssystem alltså sinsemellan förete väsentliga skiljaktigheter, synes det, för vinnande av enhetlig lösning av uppkommande konfliktfrågor, angeläget, att en regel i ämnet inflyter i konventionen. Beträffande innehållet i denna regel är att märka, hurusom arvsavtalen ej utan vidare låta sig hänföra vare sig till arvsrätten eller obligationsrätten. Ett arvsavtal är närmast ett förmögenhetsrättsligt avtal, men då dess verkan inträder först vid ena kontrahentens frånfälle, kunna arvsrättsliga synpunkter icke lämnas utan beaktande. Vid förhandlingarna har man varit överens om att ur antydda arvsrättsliga synpunkter arvlåtarens ställning i fråga om medborgarskap eller domicil bör tagas till utgångspunkt vid den internationellt privaträttsliga reglering det här gäller. Med hänsyn till att arvsavtalet i och för sig skapar ett rättsläge, som ej sedermera ensidigt kan ändras, har man vidare utgått från att det i konventionsförslagets art. 1 antagna allmänna arvsstatutet, som hänför sig till arvlåtarens medborgarskap eller bosättning vid dödsfallet, icke bör läggas till grund för reglering, utan att vad det kommer an på är hans ställning vid avtalets ingående. Man har därvid funnit de grunder, som tala för den i art. 1 antagna kombinationen av nationalitets- och domicilprincip ej äga motsvarighet i förevarande fall. I valet mellan dessa

principer har man efter åtskilligt övervägande till sist enat sig om den sistnämnda.

Den föreslagna bestämmelsen omfattar allenast avtal med arvlåtaren men däremot ej sådana avtal som i arvlåtarens livstid av andra personer träffas om arvet efter honom. Då sådana avtal äro ogiltiga i samtliga konventionsstaterna, finnes ej något behov av en föreskrift i denna del.

I det provisoriska förslaget hade ej upptagits någon bestämmelse rörande frågan huruvida penningbelopp eller annat, som arvinge av arvlåtaren bekommit under dennes livstid, skall presumeras utgöra gåva eller, tvärtom, därest annat ej framgår av omständigheterna, betraktas såsom förskott och avräknas å arvinges lott. I sitt yttrande över förslaget framhöll lagrådet, att i svensk och finsk lag, men däremot ej i de västnordiska staternas lagstiftningar, uppställdes presumtion att vad bröstarvinge bekommit skall avräknas såsom förskott. Lagrådet erinrade, att under sådana förhållanden fråga om avräknande komme att falla under de i art. 1 upptagna bestämmelserna om rätten till arv, vilket emellertid, i händelse arvlåtaren efter beloppets utgivande bytt hemvist, kunde medföra ändring i mottagarens rättsställning, något som enligt lagrådets mening vore mindre tillfredsställande. Enligt lagrådets mening borde frågan om beloppets avräknande bedömas efter förhållandet vid tiden för gåvan, och de i art. 12 givna reglerna angående arvsavtal och gåva för dödsfalls skull kunde tjäna till viss ledning vid utformande av bestämmelser i ämnet.

Vid de slutliga förhandlingarna enades man, efter åtskilligt övervägande, om att i enlighet med lagrådets uppfattning låta tiden för gåvans tillkomst vara avgörande för frågan om avräkningsplikt; och, då man i fråga om arvsavtal stannat vid att låta rättsförhållandet bestämmas av lagen i arvlåtarens domicilland vid rättshandlingens företagande, har samma princip ansetts böra tillämpas jämväl angående nu förevarande spørsmål.

Artikel 13.

Första stycket.

En arvsrätt av säregen art utgör den norska »åsætesretten». Den innebär en rätt för äldste sonen att »mot billig takst» övertaga arvlåtarens jord på landet eller, om arvet omfattar flera jordegendomar, en av dem efter eget val. Denna för norska landsbygdsförhållanden grundläggande regel måste tydligen upprätthållas även i fall där annan konventionsstats lag enligt art. 1 skulle vara tillämplig beträffande arvet efter den döde. Det är nämnda förhållande som åsyftas med det i första punkten av förevarande artikel upptagna stadgandet om tillämpande av de särskilda regler, som i någon konventionsstat gälla i fråga om viss arvinges rätt till fast egendom med tillbehör.

Vad första stycket innehåller om tillämpande av »lex rei sitæ» jämväl i fråga om befogenhet att till förmån för en särskild arvinge förordna om fastighet har avseende å vissa i dansk rätt gällande bestämmelser i ämnet. Enligt dansk lag äger en »selveierbonde» genom testamente tillägga en av sina

arvingar hela bondegården, med föreskrift att denna arvinge skall till medarvingarna utgiva ersättning med belopp som bestämts av testator; och beloppet kan sättas så lågt, att medarvingarna lida intrång i sin laglott. Beträffande ägare av »sædegaard» — d. v. s. en huvudgård som före 1660 varit i adlig besittning eller senare genom kungl. resolution fått naturen av »sædegaard» — gäller vidare, att ägaren kan genom testamente förordna om hälften av sin kvarlåtenskap — den disponibla kvoten är eljest, när bröstarvinge finnes, en tredjedel — till förmån för den bröstarvinge, åt vilken han önskar lämna gården. Även dylika bestämmelser böra uppenbarligen upprätthållas i fall, där arvsrätten i det hela regleras efter en annan lag.

Beträffande de i artikeln andra stycket avsedda *fastighetsfideikommissen* må erinras, att de särskilda konventionsstaternas lagar härutinnan förete väsentliga olikheter.

*Andra
stycket.*

I Sverige består alltså ett ej obetydligt antal under 1600- och 1700-talen stiftade familjefideikommiss i fast egendom. I fråga om dylikt fideikommiss gälla fortfarande de i fideikommissbrevet stadgade successionsprinciperna, i den mån de icke genom ett av regeringsmakten i lagstadgad ordning fattat beslut ändrats. Genom förordningen den 27 april 1810 blev för framtiden rätten att stifta fastighetsfideikommiss väsentligen begränsad. En testator kunde nämligen ej för längre tid än förste testamentstagarens och dennes makes livstid bestämma »villkor för egendomens förvaltning» eller i fråga om äganderätten sträcka förordnande vidare än till utnämmande av testamentstagarens nästa efterträdare. Genom den år 1930 tillkomna lagen om testamente, vilken trädde i kraft den 1 januari 1931, infördes så till vida en ytterligare begränsning av möjligheten av förordnanden som avse kommande generationer, att förordnande till förmån för den som vid testators död ännu ej är född eller avlad i regel skall vara utan verkan, testator förbehållet att låta blivande arvsberättigade avkomlingar till testamentstagaren eller till annan vid testators död född eller avlad person inträda såsom ägare i sista hand, dock ej så att skillnad göres mellan syskon som vid testators död ännu ej äro födda eller avlade.

I Danmark och Finland äro de perpetuella fideikommiss, som tidigare bestått, avskaffade, och varken i dessa stater eller i Norge kunna sådana fideikommiss för framtiden skapas.

I Danmark anses det i grundlagen intagna förbudet mot fastighetsfideikommiss innebära, att varje än så begränsad fideikommissarisk substitution är utesluten. I Norge lærer det också där grundlagsstadgade förbudet mot fideikommiss icke utgöra hinder för att flera vid testators död redan födda personer insättas till successiva testamentstagare, eller att en ännu ofödd göres till slutlig ägare, varemot längre gående förordnanden betraktas såsom ogiltiga. Beträffande Finland hava, i vad rör möjligheten av en begränsad testamentarisk succession, genom en lag av år 1919 genomförts principer, liknande de i 1810 års svenska förordning antagna.

Att, på sätt förslaget innebär, »lex rei sitæ» vinner tillämpning i de avseenden som nu berörts överensstämmer med allmänt vedertagna internationelltprivaträttsliga principer. Den nu föreslagna bestämmelsen härom har avse-

ende icke blott å framtida förordnanden utan även å dem som kommit till stånd före konventionens ikraftträdande.

I fråga om *lös egendom* var i Sverige före tillkomsten av testamentslagen rätten att stifta fideikommiss obegränsad. Genom förenämnda bestämmelse i lagen om testamente blev emellertid denna rätt inskränkt på samma sätt som skett beträffande fast egendom. I Finland gäller jämväl i avseende å lös egendom den förut omförmälda lagen av år 1919; ingen äger sålunda förordna om sin egendom utöver första mottagarens och dennes makes livstid, dock att det därutöver kan bestämmas, vem egendomen efter dem skall tillfalla. I Norge avser förbudet mot fideikommiss också lös egendom, varemot i Danmark och Island sådana fideikommiss äro tillåtna.

De delegerade hava övervägt möjligheten att i konventionen lösa de kollisionssfall, som kunna uppstå till följd av de fördragsslutande staternas olika ståndpunkter beträffande spörsmålet angående förordnanden om lös egendom till förmån för ofödda. Problemets lösning har emellertid ansetts erbjuda öövervinneliga svårigheter. Från svenskt håll har varit ifrågasatt att såsom norm för spörsmålets lösande uppställa lagen i den stat där den i förordnandet avsedda lösegendomen vid dödsfallet fanns eller enligt förordnandet skulle omhänderhavas. En dylik lösning har man emellertid å norsk sida funnit oförenlig med det norska grundlagsförbudet mot fideikommiss, vilket ansetts utesluta möjligheten av att i avseende å egendom, som vid dödsfallet fanns i annan konventionsstat men sedermera flyttats till Norge, tillämpa föreskrifter av fideikommissnatur. Under sådana förhållanden har man sett sig föränlåten att i förslaget upptaga en uttrycklig bestämmelse, att konventionen ej har avseende å testamentariska dispositioner om lös egendom till förmån för ofödda, i vilka frågor alltså varje konventionsstat bevarar sin möjlighet att tillämpa de principer, som äro inom landet gällande.

Artikel 14.

*Förbehåll
vid adoption
om fri
testations-
rätt.*

Beträffande rättsverkningarna i arvsrättsligt hänseende av adoption föreligger en olikhet av stor praktisk betydelse mellan dansk och isländsk rätt, å ena, samt de övriga konventionsstaternas lagstiftningar, å den andra sidan. Enligt dansk rätt kan vid adoptionens beviljande på begäran bestämmas, att adoptionen överhuvud icke skall medföra någon inskränkning i adoptantens testationsfrihet. Adoptivbarnet betages med andra ord genom ett sådant förbehåll den rätt till laglott, som barnet, när förbehåll ej gjorts, också enligt dansk rätt äger. Den danska bestämmelsen har sin förklaring i en önskan att genom ökad möjlighet att laga efter lägligheten uppmuntra till adoption. Förbehåll om testationsfrihet äro också synnerligen vanliga i Danmark, och möjligheten av sådana förbehåll torde hava bidragit till att adoption kommit till stånd i många fall, där vederbörande eljest skulle hyst betänkligheter mot en så allvarlig och mången gång svårberäknelig åtgärd.

Såsom nämnts vid art. 1, omfatta de där givna bestämmelserna angående rätt till arv även den arvsrätt som grundas å adoption. Detta skulle, tilläm-

pat å ifrågavarande förbehåll om testationsrätt, innebära, att om ett barn blivit med nämnda förbehåll adopterat i Danmark, men adoptanten sedermera flyttat till Sverige och vid sin död oavbrutet varit bosatt där i fem år, svensk lag skulle äga tillämpning beträffande arvet efter honom. Detsamma komme att gälla, om en till Danmark utflyttad svensk, efter att där hava företagit adoption med förbehåll om testationsfrihet, avlede före utgången av den i art. 1 omförmälda femårsperioden samt tillämpning av svensk rätt påkallas av adoptivbarnet som genom testamente uteslutits från arvsrätt. De resultat, som en tillämpning av art. 1 sålunda skulle i nu förevarande fall medföra, synas emellertid ej böra godtagas. Har vid adoption i Danmark förbehåll skett om full testationsfrihet för adoptanten, synes den danska lagen — vilken reglerat förutsättningarna för adoptionen — böra vara bestämmande också i vad rör adoptionens rättsverkningar i nu ifrågavarande avseende. En väsentlig förutsättning å adoptantens sida för adoptionen får i regel antagas hava varit, att denna ej medförde inskränkning i hans testationsfrihet.

Från denna utgångspunkt är det som man ansett sig böra uppställa det i förevarande artikel stadgade undantaget från art. 1, att om medborgare i fördragsslutande stat efterlämnar adoptivbarn och adoptionen ägt rum med förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, förbehållet skall vara gällande i envar av staterna.

Artikel 15.

I Sverige äro bestämmelser om förverkande av rätt att taga arv eller testamente meddelade i 10 kap. lagen om arv och 6 kap. lagen om testamente. Sådan påföljd inträder vid dödande av arvlåtaren samt vid vissa angrepp på arvlåtarens testationsfrihet. I de övriga konventionsstaterna inträder påföljden vid arvlåtarens dödande samt i en del andra fall, såsom i Danmark och Island vid vissa misshandels- och ärekränkingsbrott mot arvlåtaren, och i Norge när någon uppsåtligen försatt arvlåtaren i ett tillstånd, som gjort det omöjligt för denne att före sin död med laga verkan förfoga över sin kvarlåtenskap, eller när han på annat sätt hindrats därifrån.

*För-
verkande av
successions-
rätt.*

Med hänsyn till den olika ståndpunkt lagarna sålunda intaga beträffande brott mot arvlåtarens testationsfrihet, torde en regel böra givas i ämnet, och har, av liknande skäl som ligga till grund för stadgandet i art. 10 angående testamentes ogiltighet på grund av s. k. viljefel, bestämmelsen ansetts böra grundas uteslutande å domicilprincipen.

Svensk lag medger ej arvlåtaren att till följd av brottsligt förfarande eller liknande omständigheter genom testamente utesluta bröstarvinge från hans laglott. Samma ståndpunkt intaga de övriga lagarna med undantag av den norska. Den norska lagen medger sålunda arvlösgörelse, om bröstarvinge som fyllt femton år uppsåtligen angripit arvlåtarens ära, frihet, kropp eller hälsa på sådant sätt att fängelse i mer än två år kunnat följa på brottet, om bröstarvinge underlåtit att hjälpa arvlåtaren vid överhängande fara för dennes liv eller hälsa, eller om han låtit arvlåtaren lida brist på det nödvän-

*Arvlös-
görelse.*

diga, ehuru han haft medel att hjälpa. Arvlösgörelse måste ske genom ett i laga ordning upprättat testamente, vari grunden till arvlösgörelse angives.

Därest annat ej stadgades, bleve frågan om arvlösgörelse — liksom spörsmålet om bröstarvinges laglottsrätt överhuvud — att lösa enligt den i art. 1 givna regeln. De skäl, som ansetts böra medföra att förverkande av rätt till arv städse bör bedömas enligt lagen i arvlåtarens domicilland, torde emellertid böra äga tillämplighet också i vad rör arvlösgörelse; och i förevarande artikel har upptagits en särskild föreskrift härom.

Artikel 16.

Preskription.

I *Sverige* äro bestämmelser om preskription av rätt att taga arv eller testamente meddelade i 9 kap. lagen om arv samt 8 kap. lagen om testamente. Vistas den successionsberättigade å okänd ort eller är han okänd, skall av rätten utfärdas kungörelse, av innehåll som för de olika fallen är närmare stadgat. Successorn har att göra sin rätt gällande inom fem år från kungörelsens utfärdande. För sådan successor, som ej är underkastad nämnda bestämmelser, gäller en preskriptionstid av tio år. Undandrager sig arvinge att giva tillkänna, huruvida han vill göra anspråk på rätt till arv eller testamente, äger rätten förelägga honom att göra anspråket gällande inom ett år från föreläggandets delgivande med honom. Rätten till ärvd eller testamenterad egendom göres gällande antingen genom att tillträda egendomen eller så, att successorn anmäler sitt anspråk hos god man, som förordnats att bevaka hans rätt, eller hos var arvinge som tillträtt arvet, eller ock, om skifte ej skett, hos den som sitter i kvarlåtenskapen. Anmälan får ock göras hos rätten eller på landet hos domaren. Har ej, på sätt nu sagts, rätten gjorts gällande inom ovan angivna tider, har successorn förlorat sin rätt till den egendom varom fråga är, och egendomen tillfaller dem, som skulle varit berättigade därtill, om successorn avlidit före arvlåtaren.

De i *Finland* gällande bestämmelserna äga motsvarighet i dem som hos oss voro i kraft före tillkomsten av den nya arvslagen.

I de *västnordiska staterna* gäller såsom huvudregel, att en vid skifte förbängden successors rätt förfaller först vid utgången av en preskriptionstid, som utgör, i Danmark och Island femton, och i Norge tjugu år. I fråga om sättet att göra arvs- eller testamentsanspråk gällande innehålla dessa staters lagar bestämmelser, som ansluta sig till de i sagda stater gällande regler om offentlig behandling av dödsbo och väsentligen avvika från de svenska stadgandena.

Den i konventionsförslaget antagna huvudprincipen om dödsbobehandlingens enhet kräver uppenbarligen, att i fråga om preskription av successionsanspråk en och samma regel tillämpas beträffande samtliga de tillgångar den avlidne kan hava efterlämnat i särskilda konventionsstater; och om, på sätt förslaget innebär (art. 19), dödsbobehandlingen skall äga rum i den stat där den avlidne vid dödsfallet hade hemvist, ligger det närmast till hands att det blir denna stats preskriptionsbestämmelser som komma till användning, var-

igenom ock faran för rättsförluster för successionsberättigade reduceras samt enskilda och domstolar undgå att onödigtvis belastas med hänsyntagande till främmande rätt.

Denna uppfattning ligger till grund för regeln i förevarande artikel.

II. Den dödes gäld.

Artikel 17.

I *Sverige och Finland* är boutredningen en förrättning av privat natur. Den ombesörjes av bodelägarna själva eller genom en av dessa utsedd syssloman. En särskild exekutor kan emellertid vara utsedd i arvlåtarens testamente. Endast om boet avträdes till konkurs, ankommer det på offentlig myndighet att taga närmare befattning med boets avveckling. Någon form för solventa dödsbors utredning genom offentlig myndighet finnes icke. Dödsbodelägarna — vilka för närvarande utgöras blott av arvingar och efterlevande make men däremot ej av testamentstagare ens om han genom ett universellt förordnande är insatt i arvinges ställe — äro icke i denna sin egenskap ansvariga för gälden, men om delägare överhuvud tager befattning med boet, ådrager han sig gäldsansvar, därest han försummar att till betryggande av borgenärernas rätt inom en kort frist avträda egendomen till konkurs. Möjligheten att genom en sådan urarvagörelse skydda sig emot gäldsansvar går han förlustig, om han underlåter att i laga tid förrätta bouppteckning eller om han före avträdes-tidens utgång deltager i bodelning eller skifte eller företager annan åtgärd, som äventyrar borgenärers rätt och fördenskull av lagen förknippats med nämnda påföljd.

Ansvarighet
för den
dödes gäld.

Bland de nyheter, som den nya svenska lagen om boutredning och arvskifte innehåller i nu förevarande avseende, må nämnas, att universella testaments-tagare likstälts med arvingar beträffande såväl rätten att deltaga i förvaltningen som skyldigheten att svara för boets gäld, att möjlighet öppnats för dödsbos omhändertagande till förvaltning av boutredningsman, som förordnas av rätten, varigenom även för solventa bon en viss motsvarighet erhållits till en offentlig dödsboförvaltning, samt att boets överlämnande till förvaltning av en sådan boutredningsman har samma gäldsbefriande verkan som ett avträdande till konkurs.

I de *västnordiska staterna* finnas tre olika former för avveckling av dödsbo: privat skifte, skifte genom skifterettens försorg och skifte genom testaments-exekutor. Medan delägarna, när de besluta sig för privat skifte, städse personligen svara för den dödes gäld, ankommer det vid skifte genom skifteretten och vid boutredning genom testamentsexekutor på om delägarna förklarat sig vilja ansvara för den dödes gäld eller ej.

I samtliga konventionsstater äro alltså bestämmelserna om dödsbodelägar-nas ansvarighet för den dödes gäld nära förknippade med föreskrifterna om själva förfarandet vid boutredningen; och om, såsom den föreslagna art. 19 innebär, nämnda förfarande kommer att regleras av lagen i den stat där den

döde hade hemvist, synes förty denna lag även böra vara bestämmande i fråga om ansvarigheten för hans gäld. Mot en sådan anordning synas några betänkligheter ur saklig synpunkt ej föreligga. Visserligen förete konventionsstaternas materiella bestämmelser angående gäldsansvaret väsentliga olikheter. Men i alla dessa stater gäller principen, att delägarna skola äga rätt till kvarlåtenskapen först när borgenärer och andra rättsägare blivit på ett eller annat sätt säkerställda. Själva sättet för syftets förverkligande är på den grund av mindre betydelse. Situationen är således helt annan än den, som — med hänsyn till de sakliga olikheterna på den materiella arvs- och testamentsrättens område — föranlett de kompromisser mellan nationalitets- och domicilprincipen som kommit till uttryck i vissa föregående artiklar.

*Fullgörande
av legat
eller ända-
målsbestäm-
melse.*

Av samma skäl som föranlett att lagen i den dödes domicilland skall tillämpas beträffande ansvarigheten för den dödes gäld, bör denna lag komma till användning även i vad rör skyldigheten att fullgöra legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente. I denna del föreligger mellan konventionsstaternas lagstiftningar den olikheten, att i Danmark, Finland och Island råder osäkerhet huruvida — fränsett vissa undantagsfall — en ändamålsbestämmelse kan genomföras i andra fall än då någon blivit av testator utsedd att föra talan om bestämmelsens fullgörande. Det nu föreslagna stadgandet får anses omfatta icke allenast den materiella frågan om förpliktelsen att fullgöra meddelad ändamålsbestämmelse utan ock spørsmålet om befogenhet att påtala bestämmelsens åsidosättande.

*Underhålls-
plikt mot
utomäkten-
skapligt
barn och
dess moder.*

I samtliga konventionsstater innehåller lagen bestämmelser om skyldighet för dödsbo efter fader till barn utom äktenskap att i viss mån ansvara för underhåll åt barnet och dess moder. I svensk rätt stadgas härom i 11 § i lagen om barn utom äktenskap. Det belopp, som enligt nämnda stadgande erfordras till fullgörande för framtiden av faderns berörda underhållsskyldighet, skall utgå ur behållningen i boet; barnet och modern skola således i fråga om sitt underhållsbidrag stå efter borgenärerna. Deras anspråk omfattas alltså ej av stadgandet i förevarande artikel i vad det avser gäld. Beloppet, som jämlikt föreskrift i berörda 11 § skall utgå före arv och testamente, inbegripes ej heller i stadgandet i tredje stycket av den föreslagna art. 1. Det har på denna grund varit erforderligt att giva en särskild föreskrift angående ansvarigheten för ifrågavarande underhållsplikt, och därvid har, likasom när fråga är om gäld i allmänhet, lagen i den stat där den döde hade hemvist ansetts böra vara bestämmande.

Artikel 18.

Proklama.

I samtliga konventionsstaternas lagstiftningar äro föreskrifter meddelade angående preklusiv proklama å borgenärer i dödsbo.

Så till vida skilja sig emellertid dessa föreskrifter, att medan i Sverige och Finland det endast är de okända fordringarna som drabbas av den med proklama förknippade preklusionen, denna i Danmark, Island och Norge gäller fordringar över huvud, med undantag allenast för dem som äro förenade med pant- eller retentionsrätt. Skulle den i art. 17 upptagna regeln om gäldsansva-

righetens bedömande enligt lagen i den dödes domicilland vinna tillämpning även å proklamans verkan i avseende å gäldens bortfallande, komme detta lätt att medföra rättsförlust för svenska eller finska borgenärer. Om det för en dylik borgenär stode klart, att dödsbodelägarna hava kännedom om hans fordran, är det tämligen ursäktligt om han, i överensstämmelse med den i hans hemland rådande uppfattningen, finner sig sakna anledning att inom proklamtiden anmäla sin fordran. Ett undantag från den i art. 17 innefattade regeln har alltså funnits påkallat; och har i nu förevarande artikel proklama-preklusionens verkan emot utomlands boende borgenärs kända fordran gjorts beroende av att denne i tid erhållit särskilt meddelande om proklaman och dess verkan eller eljest därom ägt kännedom.

III. Boutredning, bodelning och arvskifte.

Artikel 19.

Ett inom den internationella privaträtten i hög grad omtvistat spörsmål är det som gäller frågan huruvida det ena eller andra landets lagbestämmelser skola äga tillämpning i avseende å själva förfarandet med en avlidens persons kvarlåtenskap — dess omhändertagande, upptecknande, förvaltande och fördelande — samt därmed sammanhängande frågor, såsom huruvida bobehandlingen skall ankomma på offentlig myndighet eller delägarna själva, huruvida arvskifte skall vara underkastat vissa formföreskrifter, ävensom huruvida tvist rörande kvarlåtenskapen skall upptagas av det ena eller andra landets domstolar. *Den statliga kompetensen ang. boutredningen.*

Mångenstädes råder den uppfattning, att det är lagen i stat där den till boet hörande egendomen finnes som bör komma i betraktande i nämnda formella och processuella spörsmål, och att alltså, om kvarlåtenskap är för handen inom två eller flera stater, ett särskilt boutredningsförfarande bör komma till stånd i envar av dessa.

Samtidigt som i materiellt hänseende principen om en enhetlig reglering mer och mer vunnit insteg, har emellertid enhetsprincipen gjort sig gällande jämväl beträffande förfarandet, varvid esomoftast inträffat, att den av de båda motsatta huvudprinciperna — nationalitets- och domicilprincipen — som varit rådande i materiellt hänseende, också ansetts böra vinna tillämpning i de till själva dödsbobehandlingen hörande spörsmålen.

Även andra på enhetsprincipen byggda lösningar hava varit å bane. Särskilt må erinras om det å 1928 års Haagkonferens utarbetade konventionsförslaget, enligt vilket kompetens att anordna och kontrollera dödsbobehandling skulle med vissa förbehåll tillkomma myndigheter i såväl den avlidnes hemland som det land där han senast var bosatt eller där någon del av hans kvarlåtenskap vore till finnandes, med iakttagande att, sedan på någon rättsägares begäran sådan behandling anordnats av myndighet i någon av dessa stater, utslutande behörighet tillkomme denna.

Vad beträffar de nordiska staterna har i *Danmark, Island och Norge* en enhetlig behandling på domicilprincipens grundval av gammalt ansetts tämligen

självfallen jämväl i fråga om själva förfarandet vid boutredningen. Var den döde bosatt i den ena eller andra av dessa stater, träder, utan hinder av att han var medborgare i annan stat, domicillandets lagstiftning om bobehandling i tillämpning; och den förvaltning som sålunda kommer till stånd skall såvitt möjligt omfatta även den i utlandet befintliga egendomen. Var åter den döde bosatt utomlands, tager i princip inländsk myndighet ej någon befattning med tillgångar som han kan hava efterlämnat inom landet. Tvister rörande arv efter den som var bosatt i landet äro, utan hänsyn till den dödes nationalitet eller egendomens befintlighet utanför domicillandet, i princip underkastade dess domstolars prövning.

I *Sverige* råder på ifrågavarande område rätt mycken ovisshet. Vål får det anses fastslaget, att i fråga om bouppteckning svensk lag skall, när den avlidne var svensk medborgare, tillämpas vare sig han var bosatt inom eller utom landet, samt att däremot bouppteckning efter svensk lag ej i något fall skall äga rum efter utlännings.¹ Huruvida åter, i de fall då bouppteckningsplikt enligt svensk lag föreligger, uppteckningen skall omfatta även egendom i utlandet, har varit föremål för olika meningar,² dock att vid avfattandet av gällande arvsskattebestämmelser tydligen antagits, att även den utländska egendomen borde ingå i uppteckningen. Årsstämming å okända borgenärer har av svensk domstol beviljats i fall då den avlidne varit utländsk medborgare men här bosatt.³ Arvstvist rörande här befintlig egendom har i flera fall upptagits av svensk domstol, utan hänsyn till huruvida arvlåtaren vid sin död var svensk medborgare eller bosatt i Sverige.⁴ I andra fall har emellertid sådan tvist ej ansetts falla under svensk jurisdiktion.⁵ Fråga om utländsk dödsboförvaltnings rätt att mot bestridande omhändertaga, indraga, realisera och fördela den avlidnes härvarande tillgångar har, såvitt tillgängliga domssamlingar utvisa, ej varit föremål för svensk domstols prövning. Skulle domstolspraxis stadga sig i den riktning att tvist om här i riket befintlig kvarlåtenskap skall upptagas av härvarande domstol, synes konsekvensen härav vara, att det är dödsbodelägarna själva och icke en utomlands tillsatt förvaltning som äger förfoga över dylika tillgångar. För den händelse en motsatt praxis i fråga om domstolsbehörighet i arvstvist om härvarande egendom kommer att göra sig gällande, lärers därav följa att härvarande egendom står till den utländska förvaltningens disposition. Något rättsfall rörande svensk domstols behörighet att döma om arv efter svensk medborgares eller i Sverige bosatt utlännings efterlämnade egendom i utlandet är icke känt.

Icke heller i *Finland* synes i de hänseenden, varom nu är fråga, någon enhetlig praxis vara rådande. Enligt den år 1889 mellan Sverige och Ryssland ingångna konventionen, vilken fortfarande äger tillämpning i förhållande till Finland, skola, när medborgare i endera staten avlidit inom den andras område, därvarande konsularmyndigheter för den förra staten äga under vissa

¹ N. T. 1874 s. 286; N. J. A. 1879 s. 388, 1898 s. 326 samt 1915 s. 395 och 593.

² N. J. A. 1879 s. 388, 1898 s. 326, 1915 s. 395.

³ N. J. A. 1894 s. 101.

⁴ S. J. A. III s. 301 och IV s. 400, N. T. 1864 s. 499, N. J. A. 1888 s. 411, 1919 s. 546.

⁵ N. J. A. 1923 s. 669 och där refererad dom av den 19 december 1861.

förutsättningar övertaga den i kvarlåtenskapen ingående lösa egendomen. Tvister om arvsrätt till lös egendom skola prövas av domstol i den avlidnes hemland, varemot arvstvist om fastighet skall upptagas av domstol i den stat där fastigheten är belägen.

Under förhandlingarna om den ifrågasatta nya konventionen har det från alla sidor betraktats såsom ett önskemål att, i fall då till dödsbo hör egendom i två eller flera konventionsstater, få till stånd en enhetlig behandling. Fördelarna av en dylik enhetlighet ligga i öppen dag. Bortsett från den kostnadsbesparing som därigenom kan vinnas, är det tydligt, att — även om enighet råder om de materiella principer som skola läggas till grund för fördelningen av kvarlåtenskapen — en fristående behandling av de inom varje särskilt land befintliga tillgångarna är ägnad att i många fall omöjliggöra eller försvåra en rättvis och lämplig fördelning av arvsmassan.

Ur dessa synpunkter kan det i själva verket te sig som naturligt, att en stat, oberoende av internationella överenskommelser, i sin lag eller, under dess tystnad, i domstolspraxis utan vidare erkänner utländsk dödsboförvaltnings rätt att omhändertaga kvarlåtenskap, som finnes inom landet. Så enkelt ställer sig emellertid förhållandet knappast i verkligheten. I fråga om principerna för dödsboförvaltning, tillämpandet av antagna principer och kontrollen över till-satta förvaltare kunna icke alla stater jämsställas, och uteslutet är ej, att det förtroende man är benägen att härutinnan visa några och måhända flertalet stater skulle finnas mindre berättigat när det gäller andra. Ifrågasätts kan därför, huruvida icke, trots olägenheterna av dödsboförvaltningens splittrande, enhetsprincipens genomförande bör, i överensstämmelse med vad som hos oss skett i fråga om främmande konkurs och utländska domar, göras beroende av särskild överenskommelse.

Vare härmed huru som helst, är det uppenbart, att i nyss antydda hänseende någon grundad betänklighet ej föreligger mot att de nordiska staterna emellan sluta överenskommelse om enhetlig dödsbobehandling. Tvärtom måste det anses synnerligen önskvärt att i förhållandet mellan dessa stater enhetsprincipen blir bestämt fastslagen och i samband därmed överenskommelse träffas om ömsesidig rättshjälp för principens genomförande. En förutsättning för genomförande de nordiska staterna emellan av principen om dödsbobehandlingens enhetlighet är emellertid, att samförstånd uppnås om vilken stats lag det är som skall vara bestämmande för förfarandet med kvarlåtenskapen och de judiciella organens kompetens i tvister om arv eller testamente; och även i fall där en avlidne persons kvarlåtenskap är i sin helhet till finnandes inom en viss konventionsstats område, är det, till förekommande av kompetenskonflikter, angeläget att överensstämmande regler om sättet för delningen och om behörig domstol i tvist om kvarlåtenskapen komma till stånd.

Från svensk synpunkt kan det synas ligga närmast till hands att därvid eftersträva tillämpning av nationalitetsprincipen eller, tilläventyrs, den kombinerade nationalitets- och domicilprincip, som ligger till grund för de i konventionsförslagets art. 1 upptagna reglerna om själva arvsrätten.

De svenska delegerade hava emellertid, i likhet med de övriga delegationer-

na, ansett domicilprincipen härvidlag vara att förorda, en ståndpunkt som å svensk sida intagits även å 1928 års Haagkonferens. Till stöd för att dödsbobehandling skall äga rum i enlighet med lagen i det land där den döde hade hemvist talar, att i flertalet fall hans egendom är befintlig inom nämnda stat samt hans arvingar och borgenärer äro där bosatta. I jämförelse med de stora praktiska fördelar detta innebär synes olägenheten av att vid den i domicillandet försiggående boutredningen tillämpa ett främmande lands materiella arvsrättsregler ej väga alltför tungt.

På denna uppfattning vila de i art. 19 upptagna bestämmelserna att boutredning, bodelning och arvskifte skola äga rum i enlighet med lagen i den stat där den döde var bosatt och omfatta även den till boet hörande egendom, som kan finnas i annan konventionsstat, samt att den medverkan av domstol, som enligt lagen i nämnda stat kan ifrågakomma, skall meddelas av dess domstolar.

I vad dessa bestämmelser innebära, att *bouppteckning* skall här i landet äga rum efter här bosatt medborgare i främmande konventionsstat, men däremot icke efter svensk, som var bosatt i sådan stat, lära bestämmelserna föranleda vissa jämkningar i de föreskrifter 39 § arvsskatteförordningen innehåller om skattedeklaration rörande kvarlåtenskap. Dessa föreskrifter äro nämligen byggda på den förutsättningen, att svensk bouppteckning städse äger rum efter svensk medborgare, men ej i något fall efter utlännning. Förslag till omförmälda jämkningar torde böra inom finansdepartementet utarbetas och för riksdagen framläggas samtidigt med konventionsförslaget och därtill anknutna lagförslag. Måhända kan det emellertid ifrågasättas, huruvida icke, under konventionsförslagets vidare behandling, böra mellan de fem konventionsstaterna upptagas förhandlingar om en överenskommelse till förebyggande av dubbelbeskattning av kvarlåtenskap, ett spörsmål vars lösning i viss mån lärer underlättas genom konventionsförslagets bestämmelser om enhetlig dödsbobehandling.

Enligt de föreslagna bestämmelserna i artiklarna 2 och 3 äger efterlevande make under vissa förutsättningar rätt att, oberoende av testamente eller överenskommelse, övertaga det samfällda boet såsom oskiftat, varom i så fall jämlikt första stycket av förevarande artikel beslut meddelas av domstol i den stat där den döde hade hemvist. Delning av sålunda övertaget bo företages i allmänhet först vid den efterlevande makens död. För den händelse denne då är bosatt i annan stat än den där den först avlidne hade hemvist, framgår ej av den i första stycket av förevarande artikel upptagna bestämmelsen, huruvida förfarandet skall regleras av lagen i den ena eller den andra av dessa stater. Vid avfattande av den särskilda regel som härom erfordras, har man, såsom andra stycket utvisar, funnit övertvägande skäl tala för att det blir lagen i den efterlevande makens sista domicilland som kommer i betraktande, en regel som bäst överensstämmer med de synpunkter som i allmänhet tala för domicilprincipens tillämpande å dödsbobebehandlingen; och i enlighet härmed har funnits lämpligt att, på sätt andra stycket ävenledes innebär, låta lagen i den efterlevandes domicilland vinna tillämpning jämväl i de

undantagsfall då, på grund av de i art. 2 och 3 intagna materiella bestämmelserna, delningen skall äga rum redan under den efterlevandes livstid. Bestämmelsen i tredje stycket omfattar jämväl berörda i andra stycket avsedda fall.

Artikel 20.

I de särskilda nordiska staternas äktenskapslagstiftning förekomma bestämmelser om rätt för efterlevande make att vid bodelning uttaga viss egendom, mot eller utan vederlag. Sålunda innehåller i Sverige 13 kap. 12 § första stycket giftermålsbalken, att efterlevande maken, om den honom tillkommande egendomen är ringa, äger av makarnas giftorättsgoods uttaga nödigt bohag ävensom arbetsredskap och andra lösören som erfordras till fortsättande av hans näring; och i 13 § av samma kapitel givås regler om den efterlevandes rätt att på sin lott — alltså mot vederlag — bekomma visst slags egendom. I finsk rätt förekomma liknande bestämmelser. I dansk och norsk lag tillerkännes den efterlevande rätt att på sin lott bekomma den egendom han önskar samt att därutöver utlösa andra makens arvingar efter värdering, varjämte enligt den norska lagen make äger utan vederlag uttaga sådana tillgångar som enligt lag må undantagas från utmätning.

Makes rätt att vid bodelning uttaga viss egendom.

Ett i viss mån tvivelaktigt spörsmål är, *huruvida* bestämmelser av dylik art äro att hänföra till de materiella rättsreglerna om makars förmögenhetsförhållanden — i vilket fall jämlikt artiklarna 3 och 6 i 1931 års äktenskapskonvention och artikel 7 i nu förevarande konventionsförslag frågorna om viss egendoms uttagande för den efterlevandes räkning skola bedömas enligt lagen i den stat där makarna vid äktenskapets ingående hade eller senare tagit hemvist — *eller* om dylika frågor skola, såsom hänförliga till spörsmålen om bobehandling, bedömas enligt den i art. 19 föreslagna regeln, att lagen i den dödes domicilland skall vara avgörande. Å vissa delegationers sida har man bestämt föredragit det senare alternativet, och de svenska delegerade hava ej funnit tillräcklig anledning att härutinnan ställa sig avvisande.

Det stadgande som sålunda föreslås i art. 20 har, såsom dess avfattning giver vid handen, avseende allenast å uttagande av individuellt bestämd egendom, alltså icke å efterlevande makes eventuella rätt att, i enlighet med 13 kap. 12 § andra stycket i den svenska giftermålsbalken, av giftorättsgodset utbekomma så mycket som, jämte möjligen förefintlig enskild egendom, motsvarar ett värde av tretusen kronor, en rättighet som följaktligen, till den del ej regeln i art. 2 andra stycket skall vinna tillämpning, kommer att regleras av art. 3 i äktenskapskonventionen.

Enligt dansk och isländsk lagstiftning äger efterlevande make i samband med bodelning kräva, att egendom som tillskiftas omyndigt barn eller barnbarn skall under dess omyndighet behållas av maken; och för det tillgodohavande som sålunda uppstår för den omyndige äger denne, under förutsättning att bodelningsinstrumentet tinglyses vid domstol, en allmän underpanträtt i makens egendom (panträtt enligt »tinglyst skifteextrakt»). Denna anordning, som i viss mån äger motsvarighet i norsk lag, skulle, om konventionen ej innehölle särskilt stadgande i ämnet, tilläventyrs komma att betraktas såsom

en inskränkning i den omyndiges materiella arvsrätt och således, jämlikt art. 1, under vissa förhållanden kunna göras gällande även i fall där bodelningsförfarandet reglerades av svensk lag. Att emellertid en tinglysning av den innebörd det här gäller icke kan få ifrågakomma vid svensk domstol är uppenbart, likasom även att någon panträttslig verkan av en i annat land verkställd tinglysning ej kan i Sverige erkännas beträffande härvarande egendom. Det har under sådana förhållanden befunnits nödigt att i förevarande artikel tydligt utsätta, att frågan om efterlevande makes rätt att innehålla vad som vid bodelning tillfaller arvinge alltid skall bedömas enligt lagen i den dödes domicilland, och att i egendom som finnes i annan fördragsslutande stat panträtt ej kan i samband med bodelningen komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.

Artikel 21.

Den statliga kompetensen i tvist om arv m. m. I motiveringen till art. 19 hava anförts de skäl, som ligga till grund för den i första stycket av förevarande artikel upptagna regeln om behörighet för domstol i den stat där den döde hade hemvist att till bedömande upptaga tvist om arv eller testamente efter honom eller om efterlevande makes rätt i makarnas bo.

Den avfattning som givits åt det föreslagna stadgandet giver vid handen, att vid delning av bo, som, i enlighet med västnordisk lagstiftning, övertagits av efterlevande make såsom oskiftat, det, i överensstämmelse med stadgandet i andra stycket av art. 19, är dennes och icke den först avlidnes domicil som kommer i betraktande. Under den föreslagna regeln i första stycket av förevarande artikel faller även tvist om den avlidnes gäld, såframt kravet riktas mot dödsboet. Såsom vid art. 19 framhållits, är det, bland annat, av hänsyn till den dödes borgenärer, som man ansett domicilprincipen böra, i vad rörer bobehandlingsspörsmålen, äga företräde framför nationalitetsprincipen.

Från den i art. 21 antagna huvudprincipen, att den dödes sista domicil bör vara bestämmande i fråga om den internationella domstolskompetensen i tvister om kvarlåtenskap, har man vid förslagets avfattande måst göra det i artikelns andra stycke innefattade undantaget om rätt för parterna i dylik tvist att genom överenskommelse få tvisten förlagd till domstol i annan stat än den i förslaget förutsatta. Under förhandlingarna har nämligen från vissa håll gjorts gällande, att ett ovillkorligt fasthållande av domicilprincipen kunde i vissa fall, exempelvis när samtliga dödsbodelägare vore bosatta i annat land än den avlidnes domicilland, vara till olägenhet för både den ena och den andra sidans parter. De svenska delegerade hava icke funnit tillräcklig anledning att helt motsätta sig den möjlighet för prorogation som sålunda påyrkats. De betänkligheter, som i vårt land plägat framställas mot prorogationsprincipen, ligga i allmänhet i farhågan för att vissa domstolar, särskilt de största städernas underrätter, kunde komma att utsättas för överbelastning, en farhåga som emellertid uppenbarligen är helt ur räkningen när det gäller så sällsynta fall som här äro i fråga; och även ur svensk synpunkt äro fall utan tvivel tänkbara då det för samtliga delägare i ett dödsbo kan vara till

fördel att få en tvist förlagd till annat land än det där den döde hade sitt sista domicil.

Av särskilda skäl måste emellertid i vissa fall — vilka i samband med prorogationsbestämmelsen äro angivna i förevarande artikels andra stycke — prorogation vara utesluten.

Sålunda kan tvist om testamente efter en person med senaste domicil i Sverige eller Finland — de båda länder där testamente vinner laga kraft om det ej inom viss tid klandras vid den i lag förutsatta arvsdomstolen — uppenbarligen icke under några omständigheter få anhängiggöras vid annan domstol.

Med åberopande av en i Finland framträdande uppfattning, att laga kraft åkommer arvskifte, om det ej inom den i 13 kap. 1 § ärvdabalken stadgade tid klandras vid arvsdomstolen, har under förhandlingarna blivit från finsk sida påyrkat att klander av skifte efter en i Finland bosatt person inbegripes under prorogationsförbudet. Enligt den nya svenska lagen om boutredning och arvskifte komma, i fall då skifte förrättas av särskild skiftesman, även här i landet att gälla fataliebestämmelser, motsvarande de i Finland ifrågasatta. För nämnda fall erfordras alltså ett prorogationsförbud, motsvarande det som påkallas i fråga om arvskifte efter blivande finsk lag.

Att, såsom förslaget ytterligare innebär, prorogationen bör vara utesluten i fall då på grund av lagen i den dödes domicilland boutredning ankommer på därvarande offentlig myndighet eller på testamentsexekutor eller boutredningsman torde vara tydligt.

Artikel 22.

Principen om dödsbobehandlingens enhetlighet kan icke rimligen utesluta möjligheten av att egendom, som är till finnandes utanför den dödes domicilland, undantagsvis blir föremål för vissa till boutredningen hörande åtgärder av myndigheter eller enskilda i den stat där egendomen finnes.

Sålunda är det önskvärt, att dödsboförvaltningen äger att för vissa förvaltningsåtgärder påkalla bistånd av myndighet i främmande stat, där någon till boet hörande egendom är befintlig. De bestämmelser härom, som upptagits i första stycket av förevarande artikel, ansluta sig till motsvarande föreskrifter i den av delegerade föreslagna nordiska konventionen om konkurs. Den handräckning, varom fråga är, avser först och främst upptecknande av den dödes tillgångar i det främmande landet, en åtgärd som, när det gäller vårt land, lärer böra av den härom anmodade domstolen eller domaren uppdragas åt särskilt förordnad förrättningsman och innebära ett angivande, icke allenast av tillgångarna med utsatta värden, utan även av den gäld, för vilken upptagen tillgång, på grund av in-teckning eller eljest, särskilt häftar. Vidare kan ifrågakomma ett provisoriskt omhändertagande och, i särskilt trängande fall, även realiserande av egendom utanför domicillandet, vilken åtgärds utövande ävenledes lärer böra här i riket ankomma på någon av vederbörande domstol eller domare förordnad person. I den mån en konventionsstats lagstiftning, såsom fallet är i Danmark, ålägger de myndigheter, som hava befattning med dödsboutredning, vidare gående skyldigheter att lämna varandra handräckning för

*Ömsesidig
rättshjälp.*

åtgärder i avseende å dödsbo, har det ansetts önskvärt, att dylik skyldighet inträder även gentemot dödsboförvaltning, som kommit till stånd enligt annan konventionsstats lag; och har bestämmelse härom influtit i förslaget.

Det i förevarande artikel upptagna medgivandet av omedelbar skriftväxling mellan dödsboförvaltning i en av konventionsstaterna och myndighet i annan sådan stat påkallas av den brådskande naturen av de ärenden, varom här är fråga. Hos oss lär genomförandet av denna bestämmelse kunna åvägbringas genom en i administrativ ordning utfärdad författning.

De i förslaget åsyftade handräckningsåtgärderna kunna uppenbarligen komma att medföra mer eller mindre avsevärda kostnader. Skyldighet att ersätta dessa måste, även utan uttryckligt stadgande, anses åligga dödsboet. Det kan emellertid icke skäligen fordras, att den som förordnas att vidtaga åtgärder av dylik art, skall i första hand bestrida därmed förknippade utgifter. Någon möjlighet för myndighet, som meddelar förordnande om handräckning, att av omhänderhavda medel bereda den förordnade erforderligt förskott är, när det gäller svensk myndighet, icke för handen. Under sådana förhållanden har det varit erforderligt att ålägga vederbörande dödsboförvaltning, som hos myndighet i annat land gör framställning om handräckningsåtgärd, att, där myndigheten så äskar, förskjuta det belopp som kräves.

För den händelse att någon avlider i annan stat än den där han har hemvist, måste i avseende å de tillhörigheter han fört med sig esomoftast omedelbart anordnas något slags omvårdnad. I fråga om det rent provisoriska omhändertagande, som härvidlag är av nöden, lära, på sätt sista stycket av förevarande artikel innehåller, böra gälla enahanda rättsregler, som i det land där dödsfallet ägt rum äro stadgade beträffande omedelbart omhändertagande av kvarlåtenskap.

Artikel 23.

*Offentligt
skifte hind-
rar special-
exekution.*

Enligt hittills gällande svensk och finsk rätt möter ej hinder för den som har fordran i dödsbo att under avträdestiden få till stånd ett utmätningsförfarande; men jämlikt 157 § i den svenska utsökningslagen och motsvarande bestämmelse i den finska äger borgenären intill avträdestidens utgång ej annorledes än mot säkerhet uppbära betalning ur köpeskillingen för den utmätningsvis sålda egendomen. Den nya lagen om boutredning innebär ej annan ändring häri än att bestämmelsen om betalning mot säkerhet bortfallit och att försäljning av den utmäta egendomen och, om den försålts, uppbärande av betalning ur köpeskillingen i allmänhet gjorts beroende av dödsboförvaltningens samtycke.

I de västnordiska staterna finnes intet hinder för borgenär att ur ett av dödsbodelägarna själva omhändertaget dödsbo tilltvinga sig betalning i exekutiv väg. Däremot är under den offentliga skiftebehandlingen av ett s. k. gældsfragaaelses bo specialexekution utesluten. Offentlig skiftebehandling omfattar i många fall även insolventa dödsbon. Formligt konkursförfarande inträder nämligen i allmänhet endast då fråga om återvinning uppstår. Vid sådant förhållande har man å västnordiskt håll funnit angeläget att i fall av

offentlig skiftebehandling rätten till specialexekution så långt som möjligt begränsas även i fråga om egendom som finnes i annan stat än den där skiftebehandlingen är anordnad; och från svensk sida har hinder ej ansetts möta att, på sätt första punkten av förevarande artikel innebär, låta omförmälda i domicillandets lag förekommande begränsningar i möjligheten av exekution i dödsbo äga tillämpning även å här i riket befintlig egendom.

Vad förevarande artikel i detta avseende innehåller är uppenbarligen byggt på den förutsättningen, att den svenska utmätningssmannen genom underrättelse från dödsboförvaltningen eller annorledes i tid erhåller kännedom om att offentlig skiftebehandling äger rum i det främmande landet.

Enligt stadgandet i artikelns andra punkt äger ifrågavarande bestämmelse ej tillämpning i fråga om fordrans uttagande ur egendom som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen. Vad svensk rätt beträffar framgår av den lydelse 157 § utsökningslagen erhållit i samband med tillkomsten av den nya lagen om boutredning, att i dylikt fall hinder ej möter för betalnings uttagande ur egendomen.

Ett annat, likaledes i artikelns andra punkt upptaget undantag från begränsningen i rätten att exekutivt uttaga fordran i ett under offentlig skiftebehandling ställt dödsbo, avser skatt eller annan offentlig avgift. Under förhandlingarna har det ansetts förenat med vissa betänkligheter att, när egendom i en stat står under förvaltning av myndighet i främmande stat och på grund av konventionen skulle kunna när som helst dit indragas, lägga hinder i vägen för skattemyndigheterna att, innan det sker, uttaga skatten.

Artikel 24.

Såsom vid art. 23 framhållits, omfattar i de västnordiska staterna den av myndighet omhänderhavda dödsbobehandling, som benämnes offentligt skifte, esomoftast även insolventa men till konkurs ej avträdde bon. Skulle i fall av denna art i boet ingå egendom i annan stat än den där skiftebehandlingen äger rum, uppstår lätt fråga huruvida i avseende å förmånsrätt i denna egendom den ena eller andra statens lag skall äga tillämpning. Naturligt synes vara att, såsom i förevarande artikel föreslås, frågor av denna art regleras genom samma bestämmelser som enligt den föreslagna konventionen om konkurs gälla beträffande förmånsrätt i konkurs, när denna omfattar egendom i annan stat än konkurslandet.

Visst undantag från regeln i art. 19 om tillämpning av domicillandets lag.

Artikel 25.

I Danmark, Island och Norge måste överlåtelse av fast egendom, för att tryggas mot överlåtarens borgenärer, införas i domstolsprotokoll och fastighetsbok. Har sådan »tinglysning» ej skett, är rättshandlingen utan verkan gentemot överlåtarens konkursbo och i Norge även mot hans dödsbo, därest detta är föremål för offentligt skifte. Enligt norsk lag är »tinglysning» jämväl förutsättning för att rätt som uppkommit genom utmätning (»utlegg eller utpantning») i fast eller lös egendom skall gälla emot sådant dödsbo som

Ytterligare undantag från regeln i art. 19.

nyss nämnts. Ingår i dödsbo som är föremål för offentligt skifte egendom i annan konventionsstat, böra tydligen förenämnda bestämmelser i den norska lagen ej äga tillämpning beträffande sådan egendom, och en föreskrift därom har förty upptagits i denna artikel. Stadgandet har motsvarighet i art. 4 av ovannämnda förslag till konvention om konkurs.

Artikel 26.

Då flera av förslaget artiklar innehålla föreskrifter vid vilkas tillämpning det är nödvändigt att avgöra var viss egendom skall anses befintlig, har det, i enlighet med vad lagrådet hemställt, ansetts lämpligt att — i likhet med vad som skett i art. 8 av förslaget till konvention om konkurs — meddela bestämmelser till ledning vid sådant avgörande.

IV. Allmänna bestämmelser.

Artikel 27.

*Rättskraft
å domstols
beslut enligt
art. 19.*

När domstol i en konventionsstat fattat beslut att bo som avses i art. 19 skall omhändertagas av skifterett, boutredningsman eller testamentsexekutor, eller att boet skall bli föremål för utredning eller skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, kan det icke rimligen få av annan konventionsstat göras gällande, att de förutsättningar, på vilka domstolen grundat sin behörighet — särskilt den avlidnes bofasthet i landet — varit oriktiga, eller att avgörandet i sakligt avseende varit felaktigt. Uttrycklig bestämmelse att avgörandet skall respekteras är emellertid av nöden och innefattas i förevarande artikel. Detsamma gäller domstols beslut om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo, varom föreskrift intagits i andra stycket.

Artikel 28.

*Erkännande
och verk-
ställighet av
dom m. m.*

Enligt den nordiska konventionen den 16 mars 1932 om erkännande och verkställighet av domar skall en i tvistemål meddelad dom efter vunnen laga kraft i allmänhet vara gällande och verkställas även i annan konventionsstat än domslandet; och med dom likställes härvid förlikning, som ingåtts inför förlikningskommission eller domstol.

Enligt en i konventionens art. 11 intagen särskild bestämmelse har konventionen emellertid ej avseende å beslut eller förlikning, som angår rätt på grund av arv eller testamente, boutredning eller skifte efter avliden person eller ansvarighet för den dödes gäld. Skälet till att vid konventionens ingående avgöranden i dessa ärenden undantogs var, att frågan om dessa avgörandens allmännordiska giltighet ansågs böra behandlas i samband med utarbetandet av den redan då ifrågasatta överenskommelsen om dödsbon.

Då frågan om giltigheten av domstolsbeslut på det arvsrättsliga området nu upptagits till behandling, har man varit överens om att, därest de mera betydelsefulla materiella spörsmålen inom den internationella arvsrätten komma att, på sätt det nu föreliggande konventionsförslaget innebär, regleras, och frågan om vilken konventionsstats domstolar skola äga behörighet i successionstvister ävenledes vinner lösning, anledning ej föreligger att från den allmänna regeln om civildoms giltighet göra undantag för domar rörande kvarlåtenskap. Enligt nu förevarande artikel skola alltså de i 1932 års konvention givna bestämmelser om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt i makarnas bo eller ansvarighet för den dödes gäld.

I art. 11 av 1932 års konvention undantages från det internationella erkännandet även dom som angår fastighet i annan stat än den där domen meddelats. Detta undantag bör emellertid ej gälla sådana i förevarande artikel avsedda domar som på ett eller annat sätt beröra fastighet i främmande konventionsstat. Den omständighet att i ett dödsbo ingår dylik fastighet har, av skäl som anförts vid art. 19, ansetts ej utgöra hinder för uppställande av den i art. 21 innefattade regeln om enhetligt forum i successionstvister, och av nämnda regel följer, att en i sådan tvist meddelad lagakraftäggande dom äger giltighet även i avseende å fastigheten.

I ett visst avseende synes giltigheten av dom i successionstvist kunna sträckas längre än som man beträffande andra domar ansett möjligt vid avfattandet av 1932 års konvention. Enligt dennas art. 3 skola domar som i första instans givits mot utebliven svarande endast under vissa angivna förutsättningar — särskilt den att svaranden har hemvist i den stat där domen gavs — äga giltighet i annan stat. Anledningen härtill ligger i den vidsträckta behörighet som i de nordiska staternas processlagar — liksom i de flesta andra staters — lämnats landets domstolar att döma i mål mot en utomlands bosatt svarande, även om han skulle utebliva från domstolen. Så länge det ej blivit traktatmässigt fastslaget, inom vilket land man har att söka forum för det ena eller andra slaget tvister, kan det ej gärna ifrågasättas, att en mot utomlands boende svarande fälld kontumaciedom skulle utan vidare respekteras utanför det land där domen meddelats. Annat blir däremot förhållandet, därest den internationella domstolskompetensen för upptagande av mål av det ena eller andra slaget blir på bindande sätt reglerad, något som beträffande successionstvister skulle bli fallet enligt den föreslagna art. 21. I sådana fall erfordras ej några bestämmelser om särskilda förutsättningar för giltigheten av kontumaciedomar. Det blir då möjligt att, på sätt andra stycket av förevarande artikel innebär, låta dom i tvist rörande kvarlåtenskap — därunder inbegripen tvist om ansvarighet för den dödes gäld — erhålla giltighet och bli föremål för verkställighet utan de förbehåll artiklarna 3 och 6 i 1932 års konvention innehålla beträffande dom mot utebliven svarande.

Vad sålunda anförts äger emellertid ej tillämpning å tvist om den dödes gäld i fall då borgenärs krav ej riktar sig mot dödsboet utan avser personlig ansvarighet för arvinge. Beträffande sådan tvist innebär den föreslagna art. 21

ej någon reglering av frågan om behörig domstol, och det blir därför av nöden att, på sätt i andra stycket av nu förevarande artikel angives, i detta hänseende upprätthålla de i 1932 års konvention uppställda villkoren för erkännande och verkställighet.

Artiklarna 29 och 30.

Bestämmelserna i dessa artiklar torde ej påkalla närmare redogörelse. I samband med de i art. 29 berörda frågorna om ratifikation och ikraftträdande står spørgsmålet om upphävande av den år 1889 mellan Sverige och Ryssland ingångna konventionen, vilken alltjämt äger giltighet i förhållande till Finland. En bestämmelse härom har ansetts icke böra inflyta i den föreslagna konventionen utan kunna komma till stånd genom särskild noteväxling mellan de båda staternas regeringar.

Förslag till slutprotokoll.

I denna del hänvisas till det under art. 6 sista stycket anförda.

De svenska lagförslagen.

Vid genomförandet i inre svensk rätt av konventionsförslagets bestämmelser torde det ur överskådlighetens synpunkt vara lämpligt att — i ungefärlig likhet med vad som skett när det gällde att med vår rätt införliva föreskrifterna i det den 29 december 1932 avgivna förslaget till konkurs — i en särskild lag upptagas alla bestämmelser vilka röra dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare som hade hemvist här i riket, jämte ett par stadganden som omfatta även här domicilierade svenska medborgare, och i en annan lag sammanföras de av konventionen påkallade föreskrifterna i avseende å kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge. Vidare har, i anledning av bestämmelserna i konventionsförslagets art. 3, uppgjorts ett förslag till lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Då de tre lagförslagen till sitt innehåll ansluta sig till konventionen, torde någon närmare motivering av deras bestämmelser ej erfordras. Vissa erinringar torde dock vara på sin plats.

1) Förslag till lag om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m. m.

I förslagets 2 § förutsättes, att lagen i någon av de främmande konventionsstaterna innehåller föreskrifter om arvinges rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap, vilka föreskrifter då, i överensstämmelse med *art. 1* i konventionsförslaget, böra vinna tillämpning vid arvskifte. För närvarande äro föreskrifter av denna art icke gällande i någon annan konventionsstat än Sverige, i vars lagstiftning de återfinnas i 8 kap. av lagen om arv. Att man icke desto mindre låtit i 2 § inflyta en regel om främmande lags tillämpande i förevarande hänseende beror av vad under förhandlingarna blivit upplyst om att i en av de främmande staterna är under övervägande att införa lagregler liknande de i den svenska arvslagen upptagna.

När efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge är erkänd av lagen i den dödes hemland, skall enligt konventionsförslagets *art. 3* sådan rätt under vissa förhållanden tillkomma maken fastän den är främmande för lagstiftningen i den dödes domicilland, det land där i regel även den efterlevande är bosatt och enligt förslaget boutredning skall försiggå. Vid den tillämpning av regler om oskiftat dödsbo, som sålunda skall kunna

ifrågakomma i vårt land, skall enligt art. 3 åliggande, som jämlikt lagen i den dödes hemland tillkommer skifterett eller annan myndighet, i stället ankomma på allmän underrätt. De åligganden som det här vid lag gäller äro i främsta rummet fattande av beslut om den efterlevande makens övertagande av boet, ett beslut som i de västnordiska staterna tillhör skifteretten. För fattande av beslut i positiv riktning erfordras därvid under vissa förhållanden samtycke av förmynderskapsmyndighet. Även senare, under det boet innehaves av den efterlevande maken, kunna under vissa omständigheter åtgärder av myndigheter bliva påkallade. Särskilt må framhållas, att enligt norsk lag uttagande ur det oskiftade boet av en arvslott eller del därav kan komma till stånd, men då i vissa fall beror av overformynderiets samtycke. Enligt konventionsförslaget kommer i fall av antydda art beslut att kunna fattas av underrätten utan att medverkan av annan myndighet sättes i fråga. Åt dessa förhållanden har man velat giva uttryck i lagförslagets 4 §.

Då stadgandet i konventionsförslagets art. 5 — varigenom adoptivbarn och sådant barns avkomling blir i avseende å rätten att sitta i oskiftat bo likställt med bröstarvinge — tillkommit uteslutande med hänsyn till den norska lagens språkbruk, har någon motsvarighet till stadgandet ej upptagits i förevarande lagförslag.

De i art. 22 första stycket införda bestämmelserna om domstols skyldighet att, på begäran av dödsboförvaltning i främmande stat, föranstalta om bouppteckning eller vidtaga provisorisk åtgärd för egendomens bevarande eller försäljning synas, i vad de medföra rätt för svensk dödsboförvaltning att i dessa avseenden påkalla handräckning av utländsk domstol, ej behöva här i riket föranleda bestämmelser av allmän lags natur utan torde kunna meddelas i en administrativ författning.

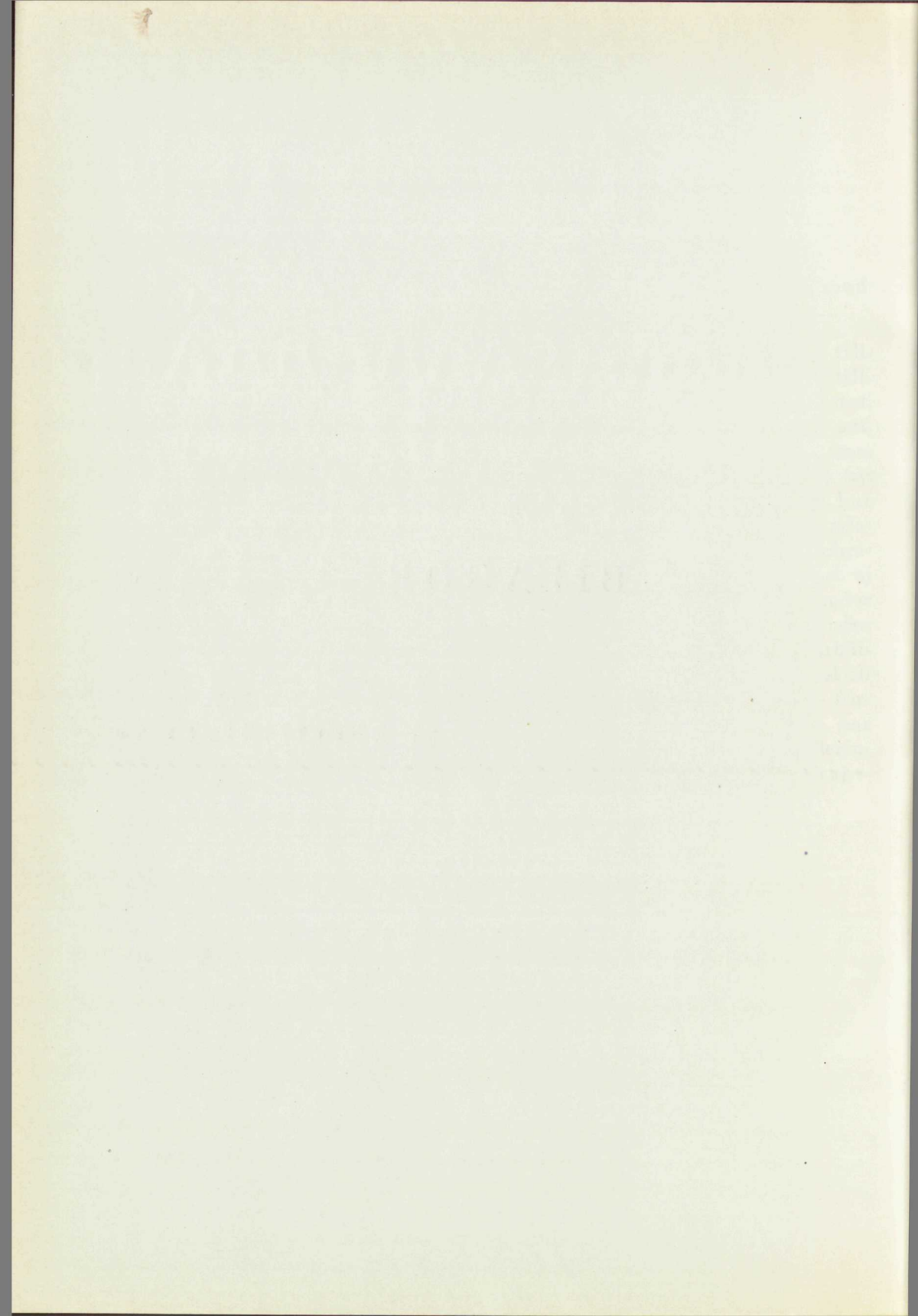
2) Förslag till lag om kvarlåtenskap efter den, som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge.

I anslutning till bestämmelsen i tredje stycket av *art. 23* angående omhändertagande av vård av egendom, som finnes i annan konventionsstat än den där dödsfallet inträffat, har i 3 §, för det fall att egendomen finnes här i riket, föreslagits att egendomen, intill dess den kan övertagas av dödsboförvaltningen, skall stå under sådan vård som är stadgad om egendom efter död man som hade hemvist här i riket. Härmed åsyftas bestämmelserna i 1 kap. 2 § andra stycket i lagen om boutredning och arvskifte. Då enligt dessa föreskrifter god man, som av rätten förordnas att omhändertaga egendomen, har skyldighet att föranstalta om bouppteckning, men vid boutredningen, enligt *art. 19* av konventionen, skall förfaras enligt lagen i den stat, där den döde hade hemvist, har det, till förebyggande av att gode mannen ändå föranstaltar om bouppteckning, varit erforderligt att i 3 § av lagförslaget utsäga att detta ej skall ske.

3) Förslag till lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Enligt konventionsförslagets art. 3 skall, i konventionsstat där lagen ej tilllägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, tillsyn över ett främmande oskiftat bo, som är tillfinnandes i sådan staat, tillkomma en av underrätt förordnad god man. När det gäller attt, inom det utrymme som konventionen erbjuder, reglera den ställning, som skall tillkomma en sådan god man, kan det synas ligga nära till hands att låta 11 kap. av lagen om förmynderskap vinna tillämpning. Detta hvar emellertid ansetts mindre lämpligt. God man som avses i konventionsförslaget har ej annan uppgift än att, såvitt enligt den främmande lagen kan ifrågakomma, utöva en allmän tillsyn över att omyndig bröstarvinges rätt i boet ej lider intrång genom den efterlevandes förhållande, i vilket syfte han undler vissa omständigheter har att påyrka bodelning redan under den efterlevandes livstid. Någon medelförvaltning tillkommer honom icke under några förhållanden. När, vid den efterlevandes frånfälle eller dessförinnan, boet skaall skiftas, blir det ej denne gode man utan en målsman av annan typ — förmyndare eller en enligt förmynderskapslagen förordnad god man — som haar att bevaka den omyndiges rätt. Ur dessa synpunkter torde man vid regleringen av gode mannens ställning hava skäl att helt bortse från förmynderskapslagen och i ämnet meddela fristående bestämmelser.

BILAGOR

Förslag

till

konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående dödsbo.

I. Arv och testamente. Oskiftat bo.

Artikel 1.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i annan sådan stat, gälle i fråga om arv efter honom lagen i sistnämnda stat. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må sådant yrkande ej väckas.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas sist vid arvskiftet. Har skifte skett inom sex månader från dödsfallet, äge dock den, som ej deltagit i skiftet eller varit därtill kallad, inom sistnämnda tid framställa yrkandet.

Vad nu är sagt om arv skall äga tillämpning jämväl i avseende å efterlevande makes lagstadgade rätt att sitta i oskiftat bo, då bröstarring ej finnes, så ock å sådan rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap, som enligt hemlandets lag är att anse såsom arv.

Artikel 2.

Hade den döde hemvist i stat, enligt vars lag efterlevande make äger sitta i oskiftat bo med bröstarring, skall den lagen vinna tillämpning, ändå att den döde var medborgare i annan fördragsslutande stat. Där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i förstnämnda stat, njute dock bröstarring den rätt till godo att, genast eller vid en senare tidpunkt, påkalla bodelning, som enligt lagen i den dödes hemland må tillkomma honom. Sådan rätt äge ej rum, där efterlevande maken vid äktenskapets ingående var medborgare i den stat, där den döde hade hemvist.

Skall, på grund av yrkande som i första stycket sägs, bodelning äga rum efter svensk medborgare, äge efterlevande maken den rätt att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde, som är stadgad i svensk lag.

Artikel 3.

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, enligt vars lag efterlevande make ej äger sitta i oskiftat bo med bröstarring, men förelåg sådan rätt en-

ligt lagen i fördragsslutande stat, där han var medborgare, skall den lagen vinna tillämpning, där den døde ej sedan fem år hade hemvist i förstnämnda stat. Äligger, som enligt sistnämnda lag ankommer på *skifterett* eller annan myndighet, skall härvid tillkomma allmän underrätt i den stat, där den døde hade hemvist, eller, såvitt angår tillsyn å boets förvaltning, god man som av rätten förordnas. Har i den staten bouppteckning ägt rum efter den døde, skall vad lagen i hans hemland må innehålla om bouppteckning ej vinna tillämpning.

Artikel 4.

Där i enlighet med dansk lag änkas rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge är beroende därav att god man (*tilsynsværge*) för henne förordnas, äge hon ej sitta i oskiftat bo, med mindre makarna vid dödsfallet hade hemvist i Danmark. Tager änkan sedermera hemvist i annan fördragsslutande stat, skall gode mannens befattning med boet upphöra och bröstarvinge äga påkalla bodelning.

Artikel 5.

Vad i artiklarna 2, 3 och 4 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller sådant barns avkomling.

Artikel 6.

Den, som enligt artikel 1, 2 eller 3 påkallar tillämpning av hemlandets lag, skall, där det erfordras, visa, att förutsättningarna för sådan tillämpning äro för handen, så ock styrka innehållet av nämnda lag.

Artikel 7.

Vid bodelning, som i denna konvention avses, skall iakttagas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

Artikel 8.

Testamente efter medborgare i fördragsslutande stat skall i avseende å formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat, där testamentet upprättades eller testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente vare gällande, om därvid förfarits enligt lagen i den av staterna, där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

Artikel 9.

Behörigheten att upprätta testamente bestämmes för medborgare i fördragsslutande stat av lagen i den av staterna, där han vid upprättandet hade hem-

vist. Hade han ej då sedan minst fem år hemvist i den staten, vare testamentet gällande jämväl om han enligt hemlandets lag ägde göra testamente.

Artikel 10.

Fråga om testamentes ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan skall, där han vid testamentets upprättande var medborgare i fördragsslutande stat, bedömas enligt lagen i den av staterna, där han då hade hemvist.

Artikel 11.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och klander av testamente.

Artikel 12.

Fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtaren eller gåva för dödsfalls skull varde, där arvlåtaren vid tiden för rättshandlingens företagande var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i annan sådan stat, bedömd enligt lagen i sistnämnda stat, om han vid sagda tid sedan minst fem år hade hemvist därstädes, men eljest enligt lagen i hans hemland.

Artikel 13.

Där i fördragsslutande stat särskilda regler gälla angående viss arvinges rätt till fast egendom med vad därtill hörer eller om arvlåtares befogenhet att genom testamente förordna om sådan egendom till förmån för viss arvinge, skola nämnda regler lända till efterrättelse beträffande egendom i den staten.

I fråga om rätt att genom testamente träffa fideikommissariskt förfogande angående fast egendom eller eljest till förmån för ofödda förordna om sådan egendom gälle ock lagen i fördragsslutande stat, där egendomen är belägen. Å rätt att sålunda förordna om lös egendom har denna konvention ej avseende.

Artikel 14.

Efterlämnar medborgare i fördragsslutande stat adoptivbarn, skall, där beslutet om adoptionen meddelats i sådan stat och innefattar förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, det förbehåll gälla i envar av staterna.

Artikel 15.

Fråga om förverkande av rätt att taga arv eller testamente eller om arvlösgörelse varde, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist.

Artikel 16.

Om preskription av rätt att taga arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat gälle lagen i den av staterna, där han hade hemvist.

II. Den dödes gäld.*Artikel 17.*

Fråga om arvinges eller testamentstagares ansvarighet för gäld efter medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente varde bedömd efter lagen i fördragsslutande stat, där han hade hemvist. Detsamma gäller ansvarighet för fullgörandet av underhållsplikt, som ålåg den döde emot barn utom äktenskap.

Artikel 18.

Proklama, som utfärdats i fördragsslutande stat, vare utan verkan mot känd borgenär med hemvist i annan fördragsslutande stat, med mindre han i tid erhållit särskilt meddelande om proklaman och dess verkan eller eljest där-om ägt kännedom.

III. Boutredning, bodelning och arvskifte.*Artikel 19.*

Boutredning, bodelning och arvskifte efter medborgare i fördragsslutande stat, som vid sin död hade hemvist i sådan stat, skola äga rum i enlighet med lagen i den stat, där den döde hade hemvist, och, såvitt enligt nämnda lag domstol skall medverka, ankomma på domstol i den staten.

Där efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, suttit i oskiftat bo och boet skall delas, varde förfaret i enlighet med lagen i den stat, där han har eller vid sin död hade hemvist; och skall, såvitt enligt sagda lag åtgärd av domstol ifrågakommer, åtgärden ankomma på domstol i den staten.

Boutredning, bodelning och arvskifte skola omfatta till boet hörande egendom jämväl i annan fördragsslutande stat än den där den döde hade hemvist.

Artikel 20.

Vid bodelning, som avses i artikel 19, skall i fråga om makes rätt att, mot eller utan vederlag, uttaga viss egendom tillämpas den lag, som i nämnda artikel stadgas.

Artikel 21.

Twist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, eller om efterlevande makes rätt i makarnas bo eller om fordran i dödsboet skall upptagas av domstol i den stat, vars lag enligt artikel 19 skall gälla i fråga som där avses.

Äro parterna därom ense, må tvisten upptagas i annan fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandling av skifterett eller av testamentsexekutor eller en av domstol förordnad boutredningsman eller tvisten avser klander av skifte i sådant bo eller av testamente, bodelning eller arvskifte

efter någon, som hade hemvist i Finland eller Sverige, eller ock fordran i dödsbo i endera av dessa stater.

Artikel 22.

Finnes i annan fördragsslutande stat än den, enligt vars lag boutredningen äger rum, egendom som till boet hörer, skall domstol i den stat, där egendomen finnes, på begäran ombesörja egendomens upptecknande eller vidtagande av åtgärd för dess bevarande intill dess den kan omhändertagas av dödsboförvaltningen, eller för försäljning av egendom, som ej lämpligen kan bevaras. I övrigt vare myndighet i sistnämnda stat pliktig att på begäran lämna handräckning vid boutredningen i de fall, då sådan handräckning skall lämnas inom den staten.

Framställning, som nu är sagd, må göras omedelbart hos myndigheten. Skulle i något fall så erfordras, äge myndigheten äska förskjutande av kostnad för åtgärden. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

Har dödsfallet inträffat i annan stat än den, där den döde hade hemvist, skall, oberoende av särskild framställning, där befintlig egendom omhändertagas och vårdas enligt ortens lag.

Artikel 23.

Vad lagen i den stat, där boutredningen äger rum, stadgar om inskränkning i borgenärs rätt att utmätningssvis njuta betalning ur dödsbo, som är föremål för offentligt skifte, skall äga tillämpning jämväl å egendom i annan fördragsslutande stat. Vad nu är sagt gälle dock ej, då fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur pantsatt egendom.

Artikel 24.

Uppstår vid offentligt skifte i Danmark, Island eller Norge fråga om förmånsrätt för fordran, skola bestämmelserna i artikel 7 av konventionen den om konkurs äga motsvarande tillämpning.

Vad lagen i fördragsslutande stat stadgar därom att inskrivning i fastighetsbok (*tinglysning*) utgör förutsättning för att förfogande, som den döde träffat över fast egendom, skall gälla emot dödsbo, som är föremål för offentligt skifte, skall ej äga tillämpning beträffande fastighet i annan fördragsslutande stat.

IV. Allmänna bestämmelser.

Artikel 25.

Har domstol i fördragsslutande stat fattat beslut att bo, som avses i denna konvention, skall behandlas av skifterett eller om boets överlämnande till bo-

utredningsman eller testamentsexekutor eller till utredande och skiftande av delägarna själva, vare beslutet gällande i övriga fördragsslutande stater utan prövning av avgörandets riktighet eller av dess förutsättningar med hänsyn till hemvist eller medborgarskap i den ena eller andra av de fördragsslutande staterna.

Vad nu är sagt gälle jämväl domstols beslut om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo.

Artikel 26.

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i konventionen den 16 mars 1932 skola jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt i makarnas bo eller om ansvarighet för den dödes gäld, såframt den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat.

De i artikel 3 samt artikel 6 under 3. i sagda konvention givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola vinna tillämpning allenast när domen rör arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Artikel 27.

Konventionen skall ej äga tillämpning, där arvlåtaren dött före konventionens ikraftträdande, ej heller där efterlevande maken suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före nämnda tidpunkt.

Artikel 28.

Konventionen skall ratificeras, och ratifikationshandlingarna skola depone-
ras i danska utrikesministeriets arkiv så snart ske kan.

Konventionen träder i kraft mellan de ratificerande staterna den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingarna för tre av staterna deponerats. I förhållande till stat, som sedermera ratificerar, träder konventionen i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingen för den staten deponerades.

Envar av staterna äge i förhållande till envar av de övriga uppsäga konventionen till upphörande från och med den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter ett år sedan uppsägningen skedde.

Förslag

till

Lag om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket.

Sedan den — — — mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ingåtts en konvention angående dödsbo, varder i anledning därav förordnat som följer:

Arv och testamente. Oskiftat bo.

1 §.

Hade dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare vid sin död hemvist här i riket, skall i fråga om arv efter honom svensk lag gälla. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år här hade hemvist, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må ej sådant yrkande väckas.

2 §.

Vad i 1 § är sagt om arv skall äga tillämpning jämväl i avseende å lagstadgad rätt för efterlevande make att sitta i oskiftat bo, då bröstarvinge ej finnes, så ock å sådan rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap, som enligt hemlandets lag är att anse såsom arv.

3 §.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas sist vid arvskiftet. Har skifte skett inom sex månader från dödsfallet, äge dock den, som ej deltagit i skiftet eller varit därtill kallad, inom sistnämnda tid framställa yrkandet.

4 §.

Var den döde medborgare i fördragsslutande stat, enligt vars lag efterlevande make äger rätt att, då bröstarvinge finnes, sitta i oskiftat bo, skall vad sagda lag därom innehåller tillämpas, där den döde ej sedan fem år hade hemvist här i riket. På rätten i den ort, där den döde hade hemvist, ankommer att, efter ansökan av den efterlevande, fatta beslut om hans övertagande av boet, att pröva fråga som eljest enligt den främmande lagen tillkommer särskild arvsdomstol (*skifterett*) eller annan myndighet (*overpresidenten* i Köpenhamn, *övrigheden*, *overformynderiet*), ävensom att, efter vad särskilt är stadgat, förordna god man för tillsyn å boet.

5 §.

Har genom beslut av myndighet i främmande fördragsslutande stat efterlevande make förklarats berättigad att sitta i oskiftat bo, och yppas sedermera här i riket fråga huruvida bodelning skall äga rum under makens livstid eller eljest om makens rätt i boet, varde, där maken är medborgare i fördragsslutande stat, frågan bedömd enligt lagen i den stat, där beslutet meddelades.

6 §.

Söker änka efter dansk medborgare, som vid sin död hade hemvist här i riket, tillstånd att sitta i oskiftat bo då bröstarvinge finnes, och är, jämlikt testamente, ankans rätt beroende av att hon vid förvaltningen biträdes av god man (*tilsynsværge*), må ej ansöknings bifallas.

Där änka, som sitter i oskiftat bo, med biträde av tilsynsværge, tager hemvist här i riket, skall dennes befattning med boet upphöra och bröstarvinge äga påkalla bodelning.

7 §.

Den, som enligt 1—4 §§ påkallar tillämpning av hemlandets lag, skall, där det erfordras, visa, att förutsättningarna för sådan tillämpning äro för handen, så ock styrka innehållet av nämnda lag.

8 §.

Vid bodelning, som i denna lag avses, skall iakttagas vad i 3 och 6 §§ förordningen den 31 december 1931 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap är stadgat.

9 §.

Testamente efter medborgare i fördragsslutande stat skall i avseende å formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat, där testamentet upprättades eller testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente vare gällande, om därvid förfarits enligt lagen i den av staterna, där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

10 §.

Behörigheten att upprätta testamente varde, när testator var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han vid upprättandet hade hemvist. Hade han ej då sedan minst fem år hemvist i den staten, vare testamentet gällande jämväl om han enligt hemlandets lag ägde göra testamente.

11 §.

Fråga om testamentes ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan skall, där han vid testamentets upprättande var medborgare i fördragsslutande stat,

bedömas enligt lagen i den av staterna, där han då hade hemvist, ändå att han sedermera tagit hemvist här i riket.

12 §.

Hade medborgare i främmande fördragsslutande stat vid sin död hemvist här i riket, skall svensk lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och klander av testamente efter honom.

13 §.

Fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtare, som vid sin död hade hemvist här i riket, eller av gåva, som han för dödsfalls skull givit, varde, där arvlåtaren vid tiden för rättshandlingens företagande var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i annan sådan stat, bedömd enligt lagen i sistnämnda stat, om han vid sagda tid sedan minst fem år hade hemvist därstädes, men eljest enligt lagen i hans hemland.

14 §.

Där i fördragsslutande stat särskilda regler gälla angående viss arvinges rätt till fast egendom med vad därtill hörer eller om arvlåtares befogenhet att genom testamente förordna om sådan egendom till förmån för viss arvinge, skola nämnda regler lända till efterrättelse beträffande egendom i den staten.

I fråga om rätt att genom testamente träffa fideikommissariskt förfogande angående fast egendom eller eljest till förmån för ofödda förordna om sådan egendom gälle ock lagen i fördragsslutande stat, där egendomen är belägen. Å rätt att sålunda förordna om lös egendom har denna lag ej avseende.

15 §.

Efterlämnar medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist här i riket, adoptivbarn, skall, där beslutet om adoption meddelats i sådan stat och innefattar förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, det förbehåll här i riket gälla.

16 §.

Fråga om förverkande av rätt att taga arv eller testamente eller om arvlösgörelse varde, där den döde hade hemvist här i riket, bedömd enligt svensk lag, ändå att han var medborgare i annan fördragsslutande stat.

17 §.

Beträffande preskription av rätt att taga arv eller testamente efter medborgare i främmande fördragsslutande stat, som hade hemvist här i riket, skall svensk lag lända till efterrättelse.

Den dödes gäld.

18 §.

Fråga om arvinges eller testamentstagares ansvarighet för gäld efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist här i riket, eller för full-

görande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente varde bedömd efter svensk lag. Samma lag vare angående ansvarighet för fullgörandet av underhållsplikt, som ålåg den döde emot barn utom äktenskap.

Boutredning, bodelning och arvskifte.

19 §.

Vid boutredning, bodelning och arvskifte efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som vid sin död hade hemvist här i riket, skall förfaras i enlighet med svensk lag.

Har efterlevande make berättigats att sitta i oskiftat bo skall ock, såframt han är medborgare i fördragsslutande stat och vid sin död ägde hemvist här i riket, vid bodelning och arvskifte efter makarna förfaras enligt svensk lag. Detsamma gäller i fråga om bodelning, när denna skall äga rum under makens livstid och maken då har hemvist här i riket.

20 §.

Boutredning, bodelning och arvskifte, som avses i 19 § eller ock gäller kvarlåtenskap efter svensk medborgare, som hade hemvist här i riket, skall omfattas all till boet hörande egendom i annan fördragsslutande stat.

21 §.

I fråga om efterlevande makes rätt att vid bodelning, varom i denna lag är fråga, uttaga viss egendom varde svensk lag tillämpad.

22 §.

Tvist om arv eller testamente efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, eller om hans efterlevande makes rätt att övertaga boet såsom oskiftat eller om fordran i dödsboet skall upptagas av svensk domstol. Har genom beslut av myndighet i främmande fördragsslutande stat efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, förklarats berättigad att sitta i oskiftat bo, och hade maken vid sin död hemvist här i riket, ankomme på svensk domstol att upptaga tvist om bodelning eller arvskifte efter makarna. Uppstår under makens livstid tvist om bodelning eller eljest om makens rätt i boet, och har maken då hemvist här i riket, varde ock tvisten upptagen av svensk domstol. Äro parterna ense om tvistens upptagande i annan fördragsslutande stat, lände det till efterrättelse, dock ej där boet är avträtt till förvaltning av boutredningsman eller förvaltas av testamentsexekutor eller tvisten avser klander av skifte i sådant bo eller av testamente, bodelning eller arvskifte eller ock fordran i dödsbo.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer men skall ej äga tillämpning, där arvlåtaren dött före ikraftträdandet, ej heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före ikraftträdandet.

Förslag

till

Lag om kvarlåtenskap efter den, som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Sedan den — — — med Danmark, Finland, Island och Norge ingåtts en konvention angående dödsbo, varder i fråga om kvarlåtenskap efter den, som vid sin död hade hemvist i någon av dessa stater och var medborgare i någon av dem eller ock svensk medborgare, förordnat som följer:

1 §.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall boutredning, bodelning eller arvskifte, som där äger rum, omfatta den till boet hörande egendom, som finnes här i riket. Svensk domstol må ej med kvarlåtenskapen taga befattning i vidare mån än i denna lag sägs.

2 §.

På framställning av dödsboförvaltningen, har rätten i ort, där egendom efter den döde finnes, att förordna lämplig person att upprätta bouppteckning. I bouppteckningen skola upptagas boets tillgångar här i riket med angivande av värdet, så ock den gäld, för vilken sådan tillgång på grund av in-teckning eller eljest särskilt häftar. På framställning av dödsboförvaltningen har rätten ock att förordna lämplig person att omhänderhava den dödes här i riket varande egendom, intill dess den kan övertagas av dödsboförvaltningen; och har den som sålunda förordnats jämväl att, där egendomen är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde eller erfordrar alltför kostsam vård, föranstalta om försäljning av egendomen.

Göres å landet framställning, som nu är sagd, å tid, då rättegångsdag ej inträffar, äge domaren meddela förordnande att gälla tills rätten fattat beslut i ärendet.

Finnes kostnad för sökt åtgärd böra förskjutas, äge rätten eller, på landet, domaren att, innan beslut fattas, av den som åtgärden påkallat kräva förskott med belopp, som provas skäligt. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

3 §.

Där någon, som hade hemvist i en av de främmande staterna, dött under uppehåll här i riket, skall, såframt han var medborgare i en av dessa stater

eller ock svensk medborgare, hans härvarande egendom, intill dess den övertages av dödsboförvaltningen, stå under sådan vård som är stadgad om egendom efter död man, som hade hemvist här i riket; dock skall ej i något fall på den som egendomen vårdar ankomma att föranstalta om bouppteckning.

4 §.

Hörer till dödsbo, som är föremål för offentligt skifte i någon av de främmande staterna, egendom här i riket, skall vad i den statens lag är stadgat om inskränkning i rätten att utmättningsvis njuta betalning ur dödsbo äga tillämpning å sagda egendom, dock ej i fråga om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts här i riket, eller fordrans uttagande ur pantsatt egendom.

Skall egendom, som här avses, säljas utmättningsvis, varde vid försäljningen och fördelning av köpeskillingen tillämpat vad i 9 § lagen den — — — om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge, är stadgat om fordran som njuter förmånsrätt.

5 §.

Vad lagen i främmande fördragsslutande stat stadgar om att inskrivning i fastighetsbok (*tinglysning*) utgör förutsättning för att förfogande, som den döde träffat om fast egendom, skall gälla emot dödsbo, som är föremål för offentligt skifte, skall ej äga tillämpning beträffande fastighet här i riket.

6 §.

Har domstol eller annan myndighet i någon av de främmande staterna fattat beslut, att bo, som avses i denna lag, skall behandlas av skifterett eller om boets överlämnande till boutredningsman eller testamentsexekutor eller till utredande eller skiftande av delägarna själva eller om efterlevande makes rätt att övertaga boet såsom oskiftat, vare beslutet gällande här i riket utan prövning av avgörandets riktighet eller av dess förutsättningar med hänsyn till hemvist eller medborgarskap i den ena eller andra av de fördragsslutande staterna.

7 §.

Yppas tvist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som vid sin död hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, eller om hans efterlevande makes rätt att övertaga boet såsom oskiftat, äga parterna överenskomma, att tvisten må upptagas vid viss allmän underrätt här i riket.

8 §.

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i lagen den 2 december 1932 skola, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat, jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande

makes rätt i makarnas bo eller om ansvarighet för den dödes gäld. De i 3 § samt 6 § under 3. i sagda lag givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola dock vinna tillämpning allenast när domen rör arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer men skall ej äga tillämpning, där arvlåtaren dött före ikraftträdandet, ej heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före ikraftträdandet.

Förslag

till

Lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i främmande stat.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Där, jämlikt 4 § i lagen om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare som hade hemvist här i riket, efterlevande make av svensk domstol förklaras berättigad att i enlighet med lagen i den dödes hemland övertaga boet såsom oskiftat, och maken är förmyndare för omyndig bröstarvinge efter den döde, förordne rätten god man att över boets förvaltning hava sådan tillsyn, som enligt den främmande lagen åligger förmyndare eller förmynderskapsmyndighet.

2 §.

Det åligger överförmyndaren att utöva tillsyn över att gode mannen behörigen fullgör sitt uppdrag. Finnes god man icke vara lämplig, varde han entledigad, då det yrkas av överförmyndaren eller förhållandet eljest varder kunigt. Dör gode mannen, skall det av den, som har hans kvarlåtenskap i sin vård, anmälas hos rätten. Tager efterlevande maken hemvist inom annan rätts domvärjo, varde det av överförmyndaren anmält hos den rätt, som förordnat gode mannen; och pröve rätten, huruvida gode mannen ändock må bibehållas vid sin befattning. Varder han entledigad, göre rätten därom anmälan hos den andra rätten, och förordne denna god man i den entledigades ställe. Tager den efterlevande hemvist utom riket, vare gode mannens förordnande förfallet.

3 §.

Har efterlevande make, som hade hemvist utom riket, förklarats berättigad att sitta i oskiftat bo, varom i denna lag är fråga, och bosätter sig maken sedermera här i riket, varde, där efter den döde finnes omyndig arvinge för vilken maken är förmyndare, god man för arvingen förordnad av rätten i den ort, där maken tagit hemvist; och gälle om sådan god man vad i 1 och 2 §§ sägs.

4 §.

Påkallar god man eller överförmyndare arvode för uppdrag, som i denna lag avses, pröve rätten, huruvida och med vilket belopp arvode skall av den efterlevande gäldas.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer men skall ej äga tillämpning, där arvlåtare dött före ikraftträdandet, ej heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före ikraftträdandet.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 juni 1933.

Närvarande:

justitieråden ALEXANDERSON,
 EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitierådet GREFBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 7 april 1933, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående dödsbo;

2) lag om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket;

3) lag om kvarlåtenskap efter den, som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge; samt

4) lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i främmande stat.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Erik Lind.

Förslagen föranledde följande yttranden av *lagrådet*.

Förslaget till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående dödsbo.

Artikel 1.

Enligt andra stycket skall yrkande om tillämpning av hemlandets lag i fråga om arv efter den som vid dödsfallet var domicilierad i annan fördragslutande stat väckas sist vid arvskiftet, dock att där arvskifte sker inom de sex närmaste månaderna efter dödsfallet respittiden är för den, som varken deltagit i skiftet eller därtill kallats, utsträckt till utgången av nyssnämnda tid av sex månader. För det fall åter att vid tillämpning av domicillandets lag blott en universalsuccessor finnes och boet i följd härav enligt denna lag övergår till honom utan arvskifte, har någon preskriptionstid för det nämnda

yrkandet icke angivits och torde ej heller tolkningsvis kunna ur stadgandena utläsas. En tilläggsbestämmelse synes erforderlig, vilken lämpligen kunde få det innehåll att även i detta fall gäller en preskriptionstid av sex månader, räknad från dödsfallet.

Med rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap varom förmåles i tredje stycket åsyftas uppenbarligen, såvitt svensk lag angår, underhållsrätt som enligt 8 kap. lagen om arv tillkommer viss arvinge. För vinnande av bättre överensstämmelse med den i nämnda kapitel använda terminologien hemställas att uttrycket: »är att anse såsom arv» i förevarande stycke utbytes mot annat, t. ex.: tillkommer arvinge.

Såsom i motiven till konventionsförslaget framhålles skall enligt svensk och finsk rätt vad arvlåtaren i livstiden givit bröstarvinge avräknas såsom förskott å hans arv där annat ej kan antagas hava varit av arvlåtaren avsett, under det att i de övriga nordiska staterna ej finnes någon sådan legal presumption angående arvlåtarens önskan om avräkning. Om exempelvis en dansk giver sin son en gåva utan att meddela någon föreskrift om avräkning å blivande arv kommer alltså enligt dansk lag sådan avräkning ej att ske, men om givaren efter det gåvan ägt rum flyttar från Danmark till Sverige och där avlider efter mer än fem år kommer enligt art. 1 svensk lag att tillämpas å arvet och gåvan att avräknas å sonens arv, såvitt ej annat kan antagas vara avsett av arvlåtaren. Omvänt blir förhållandet om i det anförda exemplet givaren är svensk och efter gåvan flyttar till Danmark och där dör.

Det synes emellertid ej tillfredsställande att givarens ombyte av hemvist sålunda skall kunna medföra ändring i gåvotagarens rättsställning. Frågan huruvida gåva till bröstarvinge skall avräknas å blivande arv synes böra bedömas efter förhållandena vid tiden för gåvan, och torde de i art. 12 givna reglerna angående arvsavtal och gåva för dödsfalls skull kunna tjäna till viss ledning vid utformande av bestämmelser i ämnet.

Artiklarna 2—4.

Här angives huru — i fall då någon, som vid sin död är medborgare i en av de nordiska staterna men har hemvist i en annan, efterlämnar make och bröstarvingar — frågan om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo skall bedömas. Art. 2 är avsedd att vinna tillämpning, när den döde hade hemvist i fördragsslutande stat, där rätt att sitta i oskiftat bo enligt lag tillkommer efterlevande maken, under det att art. 3 skall tillämpas, då i den stat där dödsfallet inträffade sådan rätt ej är honom i lag tillerkänd. De ordalag som i de inledande satserna av den svenska texten använts för att utmärka dessa båda alternativ synas giva ett mindre tydligt uttryck åt den avsedda innebörden än motsvarande satser i de andra texterna. En jämkning av artiklarnas ingress i den svenska texten är därför önskvärd.

I art. 3 förutsättes enligt motiven att, därest någon av arvingarna är omynlig och annan förmyndare för honom än efterlevande maken ej finnes, särskild kontroll över det oskiftade boets förvaltning anordnas från det allmännas sida. För vinnande av detta syfte föreskrives att allmän underrätt i den stat (Sve-

rige eller Finland) där den döde hade hemvist skall förordna en god man att öva tillsyn å förvaltningen. Mot denna anordning finnes intet att erinra för sådana fall då efterlevande maken jämväl har hemvist i samma stat. Är däremot den efterlevande bosatt i annan fördragsslutande stat, lärer det lämpligen böra ankomma på myndighet i den staten att vidtaga åtgärder för att förvaltningen av boet blir underkastad erforderlig kontroll.

Enligt dansk lag äger mannen genom testamente föreskriva att hustrun medan hon sitter i oskiftat bo skall i sitt förfogande över det gemensamma boet vara beroende av samtycke av en s. k. tilsynsværge. Närmare bestämmelser om en sådan værges ställning finnas jämväl meddelade i lagen. Har i fall då jämlikt art. 2 eller 3 dansk lag skall tillämpas i fråga om änkas rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge rätten gjorts beroende av att tilsynsværge för henne förordnas, skall hon enligt art. 4 ej få sitta i oskiftat bo, med mindre makarna vid dödsfallet hade hemvist i Danmark. Till stöd för denna ståndpunkt åberopas att då en tillämpning av de i Danmark gällande bestämmelserna skulle i de övriga staterna bliva förenad med många svårigheter och kräva en detaljerad reglering i lag det ansetts nödvändigt att utesluta möjligheten av en sådan tillämpning. Den omständigheten att mannen vid sin död hade hemvist i någon av dessa stater synes emellertid icke böra utgöra hinder för att tilsynsværge för änkan förordnas i Danmark, såframt hon där har sitt hemvist. Med hänsyn härtill synes det böra övervägas huruvida icke åt änka, som då frågan om hennes rätt att sitta i oskiftat bo kommer under bedömande har sitt hemvist i Danmark, kan tillerkännas sådan rätt även om mannen vid sin död ej hade hemvist i denna stat.

Artikel 7.

I motiveringen till art. 2 har anmärkts att den i artikelns andra stycke upptagna regeln innebure ett undantag från föreskrift i art. 3 i den mellan de nordiska staterna den 6 februari 1931 ingångna konventionen om äktenskap m. m. men att det ej ansetts oundgängligen nödvändigt att intaga en erinran därom i nämnda konvention. Den i förevarande artikel givna förbehållslösa hänvisningen till art. 3 äktenskapskonventionen, vilken hänvisning även omfattar det fall som avses i art. 2 andra stycket, blir emellertid lätt missvisande. Hänvisningen synes därför böra på lämpligt sätt begränsas.

Artiklarna 8—10.

Art. 8—10 förutsätta för sin tillämplighet att fråga är om testamente av den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat, ett förhållande som dock först i art. 9 — och där blott antydningssvis — utmärkts i den föreslagna texten. Därest nämnda förutsättning uttryckligen angives i art. 8, synes åt första punkten i art. 9 kunna givas en förenklad avfattning. Det kan exempelvis heta att behörigheten att upprätta testamente bedömes enligt lagen i den av de fördragsslutande staterna, där testator vid upprättandet hade hemvist. Iakttages vad nu sagts, lärer i art. 10 någon erinran om berörda förutsättning icke vara erforderlig.

Artikel 12.

Enligt denna artikel skall fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtaren eller gåva för dödsfalls skull i visst fall bedömas enligt lagen i arvlåtarens hemland. Med arvlåtarens hemland menas här det land där han var medborgare vid rättshandlingens företagande, ej vid dödsfallet. Till förekommande av missförstånd synes en jämkning av ordalagen vara önskvärd.

Artikel 13.

Till tydligare utmärkande att de särskilda regler varom här stadgas kunna hava avseende icke blott å vad enligt svensk rätt innefattas i den fasta egendomen, utan jämväl å tillbehör av — enligt vår lag — lös egendoms natur synes den svenska textens uttryck »vad därtill hörer» böra ersättas med ordet tillbehör.

Artikel 17.

Bestämmelsen i sista punkten läser böra utsträckas att omfatta underhållsplikt emot moder till den dödes barn utom äktenskap.

Artikel 19.

Vid avfattningen av den svenska textens tredje stycke har hänsyn ej tagits till det i andra stycket behandlade fallet att bodelning sker i efterlevande makes livstid efter det denne suttit i oskiftat bo. Rättelse läser kunna ske antingen sålunda att stycket avslutas med orden »fördragsslutande stat» eller ock så att till nuvarande lydelse fogas såsom tillägg: eller bodelning äger rum.

Flera av utkastets artiklar innehålla bestämmelser vid vilkas tillämpning det är nödvändigt att avgöra var viss egendom skall anses befintlig. Det synes lämpligt att — såsom skett i art. 8 av förslaget till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående konkurs — meddela bestämmelser till ledning vid sådant avgörande, och torde dessa lämpligen få sin plats näst efter art. 24.

Artikel 21.

Den i första stycket förekommande hänvisningen till art. 19 bör i den svenska texten undergå någon jämkning i förtydligande syfte.

Att tvister om arv eller testamente skola upptagas av den domstol, under vars domvärjo frågor rörande boutredningen, bodelning och arvskifte höra, är enligt svensk rättsuppfattning det enda sakenliga, något som ock fått sitt uttryck däri att jämlikt 10 kap. 29 § rättegångsbalken icke ens s. k. tyst prorogation genom underlåtenhet att framställa invändning om rätt forum är medgiven. Varje annan domstol än den som utgör forum hereditatis har att ex officio visa sådan tvist från sig. De fördelar som äro förenade med denna enhetlighet i arvsfrågornas processuella behandling skulle tydligen lida än större intrång om prorogation medgäves till domstol i annat land än om den gällde inom det egna landet. Lagrådet skulle därför finna det beklagligt om regeln i andra stycket av denna artikel bibehölles. De lätnader som i moti-

ven åberopas såsom grund för bestämmelsen synas icke vara av den praktiska betydelse att de förtjäna beaktande. Visserligen bör å andra sidan erkännas att de undantag från regeln som stycket innefattar äro ägnade att undanröja de svåraste betänkligheterna mot dess tillämpning. Men de synas icke hindra att exempelvis tvist emellan vissa personer upptages i ett annat nordiskt land om arvsrätt i ett bo efter här bosatt arvlåtare, vilket bo sedermera på annan intressents begäran ställes under boutredningsman; ej heller att tvist om testamentes rätta tolkning prorogeras till annat lands domstol, blott den ej har karaktär av arvskiftesklander.

Skulle emellertid prorogationsregeln bibehållas, synes å andra sidan knappast tillräcklig grund föreligga för det uppställda undantaget beträffande fordran i dödsbo i Sverige eller Finland. Den i motiven uttalade farhågan att prorogationsavtal mellan en arvinge och borgenären skulle tvinga andra arvingar att inträda såsom intervenienter i den jämlikt avtalet i annat land förda rättegången torde i allt fall svårigen äga fog, enär tvistens utgång icke lär vara avgörande för boets rättsställning, med mindre samtliga dödsbodelägare varit parter i målet.

Artikel 23.

Syftet med andra punkten är att från regeln i första punkten göra undantag för bl. a. utmätning som avser realiserande av panträtt. Då det i den svenska texten använda uttrycket pantsatt egendom, tolkat efter orden, icke omfattar annan panträtt än den som är grundad å upplåtelse, synes en förtydligande jämkning böra vidtagas. På sätt som skett i 88 a och 157 §§ i den samtidigt med lagen den 9 juni 1933 om boutredning och arvskifte utfärdade lagen angående ändring i vissa delar av utskökningslagen torde med panträtt i den utmäta egendomen böra likställas rätt att till säkerhet för fordran kvarhålla egendomen.

Artikel 24.

Regeln i andra stycket lär hava tillkommit av hänsyn till vissa i Danmark, Island och Norge gällande bestämmelser, enligt vilka »tinglysning» utgör förutsättning för att utmätning av eller förfogande över fast egendom eller fartyg skall, när åtgärden företagits under ägarens livstid, gälla mot borgenärerna i hans dödsbo. Den omfattning i vilken regeln är avsedd att äga tillämpning synes emellertid icke hava blivit tillräckligt tydligt angiven i den föreslagna konventionstexten. En omarbetning av denna torde därför vara erforderlig.

Artikel 25.

Då beslut som i artikeln avses i vissa fall kan i fördragsslutande stat, såsom ock av art. 3 framgår, meddelas av annan myndighet än domstol, torde till utmärkande härav artikelns avfattning böra undergå jämkning. Erinras må att nu berörda förhållande beaktats vid avfattandet av 6 § i förslaget till

lagg om kvarlåtenskap efter den, som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Enligt den nya svenska lagen om boutredning och arvskifte kan dödsbo komma att skiftas under medverkan av särskild skiftesman, förordnad av domstol. Nu berörda lag lär föränleda en komplettering i nyss antytt avseende av den uppräknings av särskilda beslut som återfinnes i artikelns första stycke.

Lagrådet har bemärkt att de avslutande orden i artikelns första stycke erhållit olika innebörd i å ena sidan den svenska texten och å andra sidan de danska och norska texterna. Framhållas må att den svenska texten överensstämmer med en för motsvarande fall i art. 22 äktenskapskonventionen givna regel.

Förslaget till lag om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket.

Rubriken.

Då åtskilliga bestämmelser i lagförslaget, särskilt 5, 19 och 20 §§, innehålla regler tillämpliga å dödsbo efter svensk medborgare, hemställas om jämkning av lagförslagets rubrik antingen så att berörda förhållande kommer till uttryck i rubriken eller ock så att denna erhåller en avfattning, som angiver att lagen icke blott innehåller bestämmelser om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket.

1—3 §§.

Iakttages vad vid art. 1 konventionsförslaget blivit erinrat, kommer detta att betinga motsvarande ändringar i förevarande paragrafer.

4 §.

Vad ovan i andra stycket av lagrådets erinringar till art. 2—4 anmärkts bör föränleda jämkning jämväl i förevarande paragraf.

6 §.

Såframt av lagrådet ifrågasatt ändring kommer att vidtagas i art. 4 konventionsförslaget, bör första stycket av förevarande paragraf på motsvarande sätt ändras.

I det fall som avses i paragrafens andra stycke kan enligt 3 § förslaget till lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i främmande stat god man för tillsyn å boet komma att förordnas. En erinran härom synes, i överensstämmelse med vad som skett i 4 § föreliggande lagförslag, lämpligen böra givas i lagtexten.

9 §.

Av skäl som anförts vid art. 8 konventionsförslaget torde i förevarande paragraf böra utsägas att här är fråga om testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat.

Jämkning i redaktionen synes önskelig till förekommande av den feltolkning att testamente efter den som vid dödsfallet var medborgare i fördragsslutande stat icke skulle kunna anses i giltig ordning tillkommet, med mindre någon av de i paragrafen angivna förutsättningarna är för handen.

10 §.

Den föreslagna lydelsen av första punkten utmärker ej tydligt, att för stadgandets tillämplighet förutsättes att testator vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat. Punkten bör därför omredigeras såsom föreslagits i fråga om art. 9 konventionsförslaget.

13 §.

Av samma skäl som anförts vid art. 12 konventionsförslaget synes förvarande paragraf böra något jämkas.

14 §.

Angående uttrycket »vad därtill hörer» hänvisas till den erinran som framställts vid art. 13 konventionsförslaget.

18 §.

Det erinras om vad vid art. 17 konventionsförslaget påpekats.

22 §.

Därest, på sätt lagrådet hemställt, bestämmelsen i andra stycket av art. 21 konventionsförslaget utgår, bör sista punkten i förevarande paragraf likaledes utgå. Skulle åter nämnda bestämmelse bibehållas, men undantaget för tvist om fordran i dödsbo i Sverige eller Finland bortfalla, föranledes därav motsvarande jämkning i punkten.

Förslaget till lag om kvarlåtenskap efter den, som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Rubriken och ingressen.

Lagförslaget innefattar huvudsakligen bestämmelser med avseende å egendom här i riket hörande till bo efter den, som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i annan sådan stat än Sverige. För dessa bestämmelsers tillämpning förutsättes i förslaget att boutredningen, bodelningen och arvskiftet äga rum i annan fördragsslutande stat än Sverige. Förslaget innehåller vidare föreskrifter om giltigheten här i riket av vissa beslut av domstol eller myndighet i annan fördragsslutande stat och om verkställighet här i riket av vissa domar och förlikningar, vilka föreskrifter emellertid få anses hava nära samband med förberörda bestämmelser om egendom här i riket. Slutligen innehåller förslaget (7 §) stadganden om behörighet för

swensk domstol att upptaga vissa tvister om arv eller testamente, vilket stadgande lärer hava giltighet oberoende av om dödsboet tillhörig egendom är tillfinnandes här i landet eller ej. Varder i enlighet med vad lagrådet vid art. 21 konventionsförslaget hemställt sistnämnda stadgande uteslutet ur nämnda förslag, kommer förevarande förslag allenast att innehålla vissa bestämmelser om kvarlåtenskap här i riket efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge. Den nuvarande rubriken och ingressen lära för sådant fall komma att hava för vid avfattning och alltså bära jämkas i enlighet med vad nyss anförts.

2 §.

Den i art. 22 konventionsförslaget upptagna bestämmelsen att där omförmäld handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall då den ingives till myndighet vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket är likalydande med en föreskrift i art. 3 av det förslag till konvention mellan de nordiska staterna angående konkurs, över vilket lagrådet redan avgivit utlåtande. I det av lagrådet jämväl tidigare granskade förslaget till lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge, finnes däremot — i olikhet med vad fallet är i nu föreliggande lagförslag — icke intagen någon motsvarighet till den anförda föreskriften. Det synes vara riktigt att på denna punkt överensstämmelse råder mellan de båda lagförslagen. Sådan torde lämpligast vinnas därigenom att erforderlig ändring vidtages i omförmälda förut granskade lagförslag, vilket ännu icke bliit förelagt riksdagen.

4 och 5 §§.

Iakttagande av den vid art. 23 konventionsförslaget framställda erinran komme att föranleda jämkning av 4 §:s lydelse. Motsvarande gäller 5 § vid beaktande av vad vid art. 24 yttrats.

6 §.

Den i förevarande paragraf givna regeln gäller enligt ordalagen ej det fall att myndighet i någon av de främmande staterna meddelat beslut av det i paragrafen angivna slag rörande kvarlåtenskap efter den, som sedermera befinnes rätteligen hava haft sitt hemvist i Sverige. Då emellertid regeln skall hava tillämplighet även i ett sådant fall, hemställes om jämkning av paragrafen.

Tillika erinras om vad vid art. 25 konventionsförslaget anförts angående behovet av komplettering av hithörande bestämmelser.

7 §.

Av uttalandena i motiven till art. 21 lærer framgå att avsikten icke varit att i förevarande paragraf medgiva prorogationsrätt i vidare utsträckning än nämnda artikel i konventionsförslaget fordrar. Jämväl lagrådet finner ange-

läget att så ej sker. Det hemställes därför att, därest prorogationsrätt överhuvud bibehålles i konventionen, där angivna undantag uttryckligen upptagas i förevarande paragraf.

För prorogationsrätt till svensk domstol fordras enligt paragrafen att viss underrätt är i avtalet bestämd. Det synes tvivelaktigt huruvida denna fordran står i överensstämmelse med art. 21 konventionsförslaget.

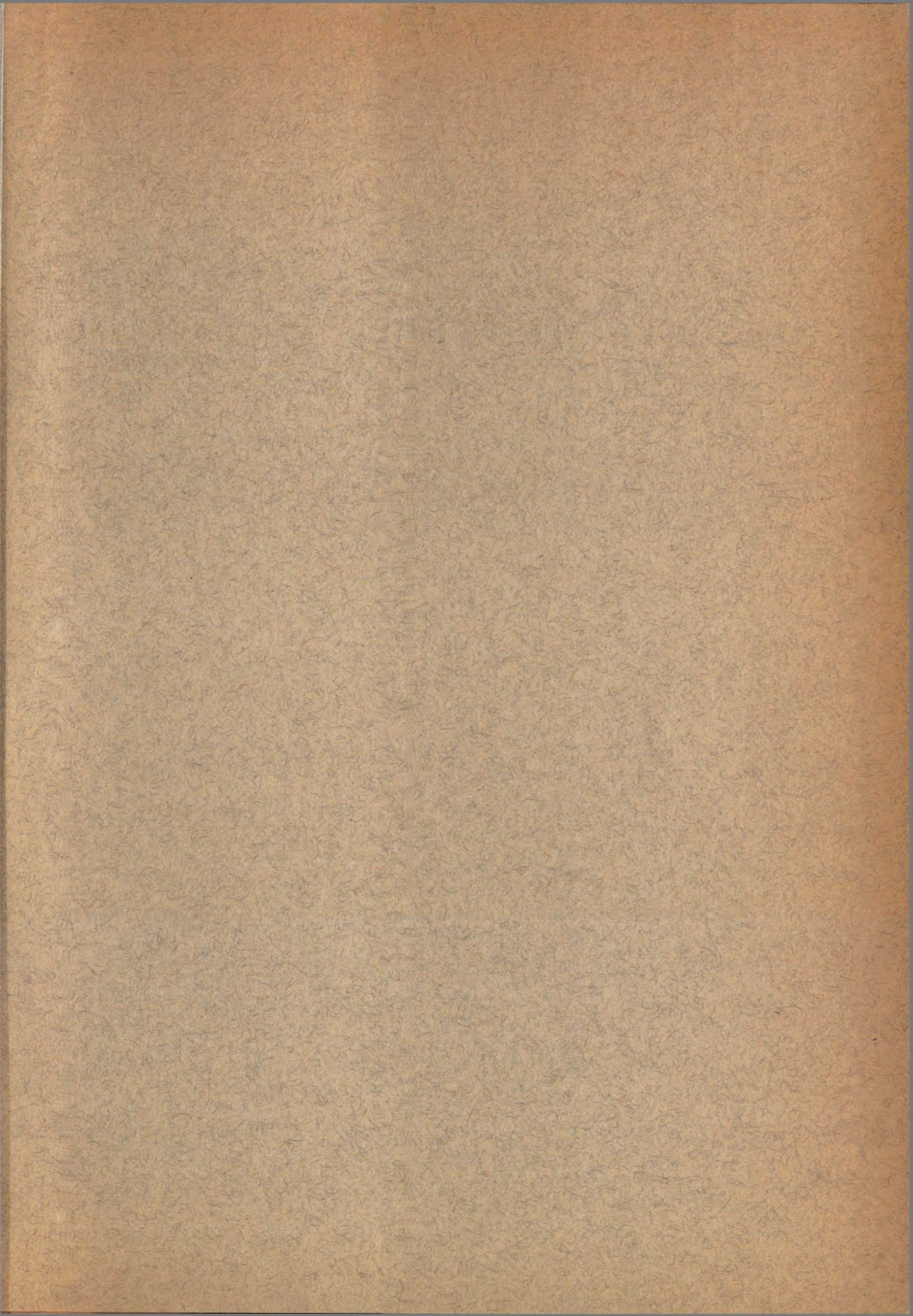
Förslaget till lag om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i främmande stat.

Till utmärkande av sambandet mellan förevarande lagförslag och arvskonventionen torde i ingressen — i likhet med vad som skett i de två andra lagförslagen — böra intagas en erinran om arvskonventionen. I rubriken bör — likaledes till vinnande av överensstämmelse mellan de tre lagförslagen — angivas vilka de främmande staterna äro. I samband härmed torde viss jämkning lämpligen kunna vidtagas i 3 §. Nämda paragraf lär dessutom, liksom övergångsbestämmelsen, böra undergå vissa redaktionella jämkningar.

Vad i andra stycket av erinringarna vid art. 2—4 konventionsförslaget anmärkts lär böra föranleda jämkning även i 1 § förevarande lagförslag.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Statens offentliga utredningar 1933

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Förberedande utkast till strafflag. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. [6]
Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frivillna fångar. [11]
Utredning ang. ordningen för stadsdomartjänsternas tillsättande och om allmänna bestämmelser rörande rådhusrätternas rekrytering. [31]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Utredning och förslag rörande grunder och förfaringsätt för dyrtorsgmpningsarbetet ävensom rörande i samband därmed stående frågor. [21]
Betänkande ang. gottgörelse åt statsverket och de sportelberättigade i händelse av inteckningsföryrslernas avskaffande m. m. [24]

Kommunalförvaltning.

Yttrande och förslag ang. revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. [23]
Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till byggnadsordningar m. m. [28]

Statens och kommunernas finansväsen.

Skattentjämningsberedningen 2. [3]
Skattentjämningsberedningen 3. [4]
Utredning och förslag ang. importmonopol på kaffe. [15]
Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet & landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1933 års allmänna fastighetstaxering. [19]
Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser ang. förbättrad deklarationskontroll och till förstärkt taxeringsorganisation m. m. [27]

Politik.

Socialpolitik.

Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadstatistik jämte vissa därmed förbundna bostadspolitiska frågor. [14]
Utredning rörande kostnaderna för vissa genom statens arbetslöshetskommission utförda arbeten i jämförelse med kostnaderna för motsvarande i annan ordning utförda arbeten m. m. [20]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 1. Konjunkturspridningen. [20]

Hälsö- och sjukvård.

Förslag till lag om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller av annan rubbning av självsverksamheten lidande personer. [22]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. [8]
Betänkande ang. ordnandet av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit m. m. [25]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande ang. produktions- och avsettningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fisk. [12]
Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. [17]
Betänkande med förslag ang. ändrade bestämmelser om mjölkavgiftens upptagande och användning. [18]
Betänkande rörande ändrade grunder för utarrendering av kronojord. [32]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till åtgärder för att främja komplettering av ofullständiga jordbruk. [33]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag ang. åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. [2]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande med förslag ang. varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. [7]
Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. [9]
Betänkande ang. statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala-Gävle järnväg. [13]
Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. [16]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Utredning och förslag rörande rätt för sparbankerna och postsparbanken att anlita ombud m. m. [80]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. [5]
Betänkande och förslag rörande det akademiska befordringsväsendet och prokuralersinstitutionen. [10]
Betänkande om förbättrad utbildning i stadsplanekonst jämte vad därmed äger sammanhang. [26]
Betänkande med förslag rörande organisationen av högre lärarinneseminariet och därmed sammanhängande frågor. [34]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ang. konkurs, m. m. [1]
Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 5. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning, m. m. [35]